

Mestna občina **Novo mesto**

Župan

Seidlova cesta 1
8000 Novo mesto
T: 07 39 39 244
F: 07 39 39 269

mestna.obcina@novomesto.si
www.novomesto.si

Številka: 6900-43/2012(1504)
Datum: 2. 12. 2015

**OBČINSKI SVET
MESTNE OBČINE NOVO MESTO**

ZADEVA: **STRATEGIJA MLADIH V MESTNI OBČINI NOVO MESTO DO LETA 2020 – 2. OBRAVNAVA**

NAMEN: Sprejetje Strategije mladih v MONM do leta 2020 v 2. obravnavi

PRAVNA PODLAGA: 21. člen Zakona o javni samoupravi (Ur. l. RS, št. 94/07-UPB), 16. člen Statuta MONM (Ur. l. RS, št. 7/2013), Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Ur. l. RS, št. 42/2010).

POROČEVALEC: Aleš Berger, Urad za družbene dejavnosti in Maja Žunič Fabjančič, predsednica komisije za pripravo strategije

OBRAZLOŽITEV: v prilogi

PREDLOG SKLEPOV: **Občinski svet Mestne občine Novo mesto sprejme Strategijo za mlade v MONM do leta 2020 v 2. obravnavi.**

Gregor MACEDONI,
ŽUPAN

PRILOGE:

- obrazložitev,
- Strategija na področju mladih do leta 2020 v MONM

Mestna občina **Novo mesto**

Občinska uprava

Urad za družbene dejavnosti

Seidlova cesta 1
8000 Novo mesto
T: 07 39 39 202
F: 07 39 39 208

mestna.obcina@novomesto.si
www.novomesto.si

Številka: 6900-43/2012(1504)
Datum: 2. 12. 2015

OBČINSKI SVET MESTNE OBČINE NOVO MESTO

ZADEVA: STRATEGIJA NA PODROČJU MLADIH DO LETA 2020 V MESTNI OBČINI NOVO MESTO – 2. obravnava

I UVOD

Občinski svet je 9.7. 2015 na svoji 8. redni seji sprejel Strategijo na področju mladih do leta 2020 v Mestni občini Novo mesto v 1. branju. Sledila je javna obravnava dokumenta z objavami na spletnih straneh ter pozivom javnosti k udeležbi. Komisija za pripravo strategije je sprejemala uradne predloge za dopolnitev ukrepov do 23.9.2015, ko se je z Posvetom o osnutku strategije tudi zaključila.

Komisija je skladno z navodili za podajanje predlogov prejela dva predloga, tretjega kot program dela društva. Na posvetu so udeleženci razpravljali o celotni vsebini dokumenta in ga tudi podprli.

II OBRAZLOŽITEV

Komisija za pripravo strategije je podane predloge s strani občinskih svetnikov, občinskih odborov in občinskega sveta Mestne občine Novo mesto ter prejete predloge s strani javnosti proučila in jih po svoji presoji smiselno vključila v dokument.

V nadaljevanju so navedeni posamezni predlogi in dopolnitve z navedbo ali so bili sprejeti in vključeni v končni dokument ali ne.

Predlogi Odbora za mladino:

1. Možnosti občine za stimuliranje mladih pri reševanju stanovanjskega vprašanja (npr. znižanje komunalnega prispevka pri gradnji,...)

Predlog je delno upoštevan v ukrepu 5.3.5.

2. Pomoč občine pri premoščanju sredstev od realizacije projekta do prejema odobrenih sredstev na razpisih.

Predlog je potrebno reševati generalno na vseh področjih dela MO Novo mesto, kjer bo vključeno tudi področje mladine. Kot samostojni predlog se ne upošteva.

3. Zagotavljanje kadrovskih štipendij za deficitarne poklice.

Ukrep se izvaja v okviru Regijske štipendijske sheme in je že upoštevan.

4. Dopolnitve literature, osvežitev podatkov o brezposelnosti in oblikovanje dokumenta.

Predlog je upoštevan.

5. Sprememba ukrepa zagotavljanje kadrovskih štipendij - izvzetje občinske uprave in javnih zavodov.

Sprememba je upoštevana.

Predlogi Odbora za družbene dejavnosti:

1. Izvajanje obvezne prakse otrok

Mestna občina Novo mesto nima nobenih pooblastil in pravic iz katerih bi izhajalo, da lahko otrokom in mladini naloži obvezno delo. Za to ni nobene pravne podlage. Poznamo pa obvezno delo otrok, ki je dovoljeno. To je obvezna praksa, ki je del učnega načrta in ga vključuje izobraževalni sistem od srednje šole dalje.

Predlog se ne upošteva.

2. V vseh predlaganih ukrepih naj se še posebej vzpodbuja podpora socialno izključenim mladim.

Predlog je upoštevan v prioritetnem ukrepu 1.5.5.

3. Neskladje ukrepa Vključevanje mladih v delovna telesa občinskega sveta MO NM z Statutom MO NM in Poslovníkom Občinskega sveta

Ukrep spodbuja spremembo omenjenih aktov in po mnenju komisije ni v nasprotju z zakonodajo. Ukrep spodbuja vključevanje mladih v procese odločanja v lokalni skupnosti. Opomba se ne upošteva.

Predlogi občinskih svetnikov na seji OS dne, 9.7.2015

1. Uvedba pripravnštva v javnih zavodih.

Predlog je že upoštevan v ukrepu 5.2.3.

2. Določiti vsakoletne prioritete ukrepov.

Predlog je že upoštevan v prilogi strategije: 6. UKREPI IN ČASOVNI NAČRT IZVEDBE

3. Brezplačni najem občinskih prostorov za NVO, nujno zagotoviti prostor za mladinski center, ustanovitev zavoda z možnostjo večinskega samostojnega financiranja.

Predlogi so že upoštevani v besedilu strategije.

4. Dodati v strategijo ves načrt dela Podjetniškega inkubatorja v Podbrezniku, dodati Podjetniške krožke, bolj smelo zastaviti cilje, Predvideti še druge vire financiranja ne samo proračun za npr. socialno podjetništvo, dodati program Podjetno v svet podjetništva, ki ga izvaja RC, vključiti medgeneracijske centre (Humanitarni center,)

Večina predlogov je umeščenih v ukrepe razen celoten načrt dela Podjetniškega inkubatorja v Podbrezniku. Cilji so zastavljeni čimbolj realno in v možnostih izvedbe do leta 2020.

5. Zagotoviti prostore za mladino in Povezati strategiji TUS in Mladino

Predlog o zagotovitvi prostorov je že upoštevan v prioritetnem ukrepu 1.5.1., navedeni strategiji sta usklajeni. V javni razpravi TUS je bil podan pisni predlog za umestitev dodatnega ukrepa » Krepitev podpornega okolja za vključevanje mladih na trg dela in vzpostavitev Mladinskega centra«

6. Predlog za medgeneracijsko sodelovanje z upokojenci in koriščenje prostorov Medgeneracijskega centra.

Predlog je vsebinsko umeščen v besedilo strategije v prioritetnem ukrepu 1.5.1.

Predlogi prejeti v času javne obravnave

1. Društvo Čarunalnik: Mesto znanosti in tehnologije

Predlog društva je upoštevan v prioritetnih ukrepih 1.5.1. , 1.5.2. ter 1.5.4.

2. Razvojno izobraževalni center: Sofinanciranje programa Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM) v prehodnih obdobjih, ko ni zagotovitve financiranja iz državnega proračuna RS.

Predlog je upoštevan v prioritetnem ukrepu 1.5.5.

3. Društvo Eternia: Center kreativnih dejavnosti

Predlog društva je program njihovega dela, ki je vključen v prioritetni ukrep 1.5.1.

Dopolnitve in spremembe komisije

1. Dodan kolofon
2. Osvežitev statistike o brezposelnosti mladih na mesec avgust 2015
3. Med društva dodano društvo Rotaract klub Novo mesto
4. Umaknjen ukrep Banka idej na področju izobraževanja (5.1.)
5. Dodani/spremenjeni ukrepi:
 - 1.5. Prioritetni ukrepi
 - 1.5.5. dodano Vključevanje ranljivih skupin mladih
 - 1.5.6. dodano Povečanje števila nevladnih organizacij, ki imajo pridobljen status organizacije v javnem interesu na področju mladine
 - 5.3. Bivanjske razmere
 - 5.3.1. sprememba iz ustanovitev v podpora stanovanjski zadrugi oz kooperativi
 - 5.3.2. sprememba imena Lokalni stanovanjski program v Prednostno vključevanje mladih na področju stanovanjskih politik
 - dodan ukrep 5.3.5. Subvencioniranje komunalnega prispevka mladim družinam pri gradnji stanovanjskega objekta
 - 5.4. Zdravje, dobro počutje in športno rekreativne dejavnosti
 - združitev dveh ukrepov (brezplačna uporaba notranje šp. infrastrukture in ureditev sprehajale poti) v ukrep 5.4.2. Omogočanje brezplačne uporabe notranje športne infrastrukture v lasti MONM in ureditev zunanje športne infrastrukture.
 - dodan ukrep 5.4.3. Sofinanciranje strokovne skupinske vadbe za mlade v MO Novo mesto v zimskem času
 - 5.6. Kultura, ustvarjalnost in prosti čas
 - dodan ukrep 5.6.3. Kulturno opismenjevanje mladih

III SKLEP

Občinski svet Mestne občine Novo mesto sprejme Strategijo za mlade v Mestni občini Novo mesto do leta 2020 v 2. obravnavi.

Pripravil:

Aleš BERGER,
podsekretar za mladino

po pooblastilu župana, št. 1000-5/2015
št. 9001-7/2015 -199 z dne 29. 6. 2015
dr. Vida ČADONIČ ŠPELIČ
DIREKTORICA OBČINSKE UPRAVE

**STRATEGIJA NA PODROČJU MLADIH
V MESTNI OBČINI NOVO MESTO
DO LETA 2020**

»NOVO MESTO – MLADIM PRIJAZNO MESTO«

Dokument:

STRATEGIJA NA PODROČJU MLADIH V MESTNI OBČINI NOVO MESTO DO LETA 2020

Pripravljenec:

Strokovna komisija za pripravo strategije za mlade v Mestni občini Novo mesto do leta 2020, Mestna občina Novo mesto, Seidlova 1, Novo mesto

Odgovorna oseba pripravljavca:

Gregor Macedoni, župan

Predsednica komisije:

Maja Žunič Fabjančič (Regijski NVO center, Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto)

Koordinatorja priprave:

Ivica Menger (Mestna občina Novo mesto)
Aleš Berger (Mestna občina Novo mesto)

Sodelujoči člani komisije:

- dr. Blaž Rodič (URS, Fakulteta za informacijske študije),
- Tanja Poličnik (Zavod LokalPatriot),
- Matic Vidic (Mladinski svet Novo mesto),
- Sara Drašković (Mladinski svet Slovenije),
- Miha Fabjan (Klub mladih podjetnikov).

Ostali sodelujoči:

Dejan Sotirov (Zdravstveni dom Novo mesto) in drugi.

Pregled postopka priprave dokumenta:

- Odbor za mladino je na svoji 6. seji 4. 7. 2012 sprejme sklep, da pristojni urad začne z aktivnostmi za pripravo strategije na področju mladih. V skladu s sklepom in predlogom odbora se pozove nevladne organizacije in javne zavode, ki delujejo na področju mladine, da predlagajo predstavnike v komisijo.
- Župan s sklepom z dne 26. 9. 2012 imenuje 9 člansko komisijo iz naslednjih organizacij in teles: Zavod LokalPatriot, Mladinski svet Novo mesto, URS Novo mesto, Druga Novomeška pomlad, Regijski NVO center – Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in koordinatorja iz Mestne občine Novo mesto Urad za šolstvo, šport in mladino. Za predsednico na 1. seji izvolijo Majo Žunič Fabjančič, Regijski NVO center – Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto.
- Komisija se prvič sestane 9. 11. 2012, pripravi anketo za nevladne organizacije s področja mladine, v kateri sodeluje štirideset nevladnih organizacij iz MONM.
- V tem času so neaktivni oz. odstopi pet članov komisije, zato se poda županu predlog za imenovanje nove komisije, ki je imenovana s sklepom z dne 4. 2. 2013. V komisiji sodelujejo: Zavod LokalPatriot, Mladinski svet Novo mesto, Mladinski svet Slovenije, Fakulteta za informacijske študije, Regijski NVO center – Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in koordinator iz Mestne občine Novo mesto Urad za šolstvo, šport in mladino. Trije drugi člani odstopijo oz. so neaktivni.
- Komisija pripravi anketo za mlade posameznike ta ugotavljanje lokalnih potreb mladih.
- 11. 12. 2013 v prostorih RIC Novo mesto komisija izvede 1. Posvet za zainteresirano javnost, na kateri sodelujejo predstavniki javnih zavodov, nevladnih organizacij, mestne občine in mladi.
- Od začetka leta 2014 komisija nadaljuje z delom z zmanjšanim številom članov (Maja Žunič Fabjančič, predsednica komisije, Ivica Menger, koordinatorka in člani Sara Drašković, Tanja Poličnik, Miha Fabjan in dr. Blaž Rodič).
- Osnutek strategije komisija predstavi na kolegiju Občinske uprave MONM 21. 5. 2014. Kolegij sprejme sklep, da se osnutek dopolni z izvedbenim delom oz. ukrepi. Člani komisije po področjih pripravijo ukrepe in jih umestijo v osnutek.
- 1. 7. 2015 se je delu komisije pridruži Aleš Berger, na MONM zadolžen za področje mladine.
- Občinski svet 9.7.2015 na svoji 8. redni seji sprejme Strategijo na področju mladih do leta 2020 v Mestni občini Novo mesto v 1. branju.
- Sledi javna obravnava dokumenta z objavami na spletnih straneh ter pozivom javnosti k dopolnitvam osnutka. Komisija sprejema uradne predloge za dopolnitev ukrepov do 23.9.2015, ko se z 2. Posvetom o osnutku strategije zaključi javna obravnava. Komisija po uradni poti prejme dva predloga, na posvetu pa udeleženci razpravljajo o vsebini dokumenta in ga tudi podprejo. Predloge podajo tudi pristojni odbori OS MONM.
- Komisija na podlagi vseh prejetih predlogov pripravi dopolnitve osnutka strategije.
- Strategijo v 2. obravnavi potrdi Občinski svet Mestne občine Novo mesto dne 17.12.2015 na svoji 11. seji.

KAZALO

1. UVOD	1
1.1. Izhodišča za pripravo strategije.....	1
1.2. Namen.....	2
1.3. Cilji.....	2
1.4. Vizija.....	3
1.5. PRIORITETNI UKREPI	3
2. PRAVNE IN ZAKONSKE PODLAGE ZA SPREJEM STRATEGIJE MLADIH V MESTNI OBČINI NOVO MESTO	12
3. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV IN STATISTIKA MLADIH V MONM	13
3.1. Opredelitev temeljnih pojmov	13
3.2. Statistika na področju mladine v Mestni občini Novo mesto	14
4. ANALIZA STANJA NA PODROČJU MLADINE V MESTNI OBČINI NOVO MESTO	16
4.1. Sodelovanje z javnimi organizacijami, ki delujejo na področju mladih	17
4.1.1. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ).....	17
4.1.2. Zdravstveni dom Novo mesto (ZD)	18
4.1.3. Center za socialno delo Novo mesto (CSD).....	19
4.1.4. Razvojno izobraževalni center Novo mesto (RIC)	19
4.1.5. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	21
4.1.6. Posvetovalnica za učence in starše Novo mesto	21
4.1.7. Razvojni center Novo mesto	22
4.1.8. Srednje, višje in visoke šole v Mestni občini Novo mesto.....	23
4.2. ANALIZA ANKETE ZA NEVLADNE ORGANIZACIJE	24
4.2.1. Mladinske organizacije.....	28
4.2.2. Mladinski centri	34
4.2.3. Mladinski sveti lokalnih skupnosti	34
4.2.4. Druge nevladne organizacije.....	35
4.3. ANALIZA ANKETE ZA POSAMEZNIKE.....	38
4.3.1. Izobraževanje	39
4.3.2. Zaposlovanje in delo	39
4.3.3. Bivanjske razmere	39
4.3.4. Zdravje in dobro počutje	40
4.3.5. Mladinska participacija.....	40
4.3.6. Kultura, ustvarjalnost, prosti čas, dediščina	41
5. CILJI IN UKREPI PO PODROČJIH	41
5.1. Izobraževanje	41
5.2. Zaposlovanje in delo	45
5.3. Bivanjske razmere	51
5.4. Zdravje, dobro počutje in športno rekreativne dejavnosti	61
5.5. Mladinska participacija.....	66
5.6. Kultura, ustvarjalnost in prosti čas.....	75
6. UKREPI IN ČASOVNI NAČRT IZVEDBE.....	76
7. UKREPI - PRIMERJAVA Z OBSTOJEČIM STANJEM.....	78
8. ZAKLJUČEK	85
9. VIRI	85

1. UVOD

Družbeni položaj mladih se je v zadnjih letih izrazilo poslabšal. Povečuje se stopnja brezposelnosti med mladimi, vse pogostejše so nestalne in manj kakovostne oblike zaposlovanja, posledice so povečana finančna odvisnost mladih od staršev, občutek negotovosti ter nejasen časovni okvir pri oblikovanju lastne družine in odselitvi od doma. Mladost se torej ne more več pojmovati kot obdobje sorazmerno predvidljivega prehoda iz gotovega otroštva v gotovo odraslost s stabilno zaposlitvijo in na novo ustvarjeno družino. Namesto tega se pojavi t. i. podaljšano otroštvo (mladost), ki pomeni vsaj delno odvisnost od staršev, in se pogosto zavleče v štirideseta leta. Zaradi tega mladi ne postanejo samostojni, se pozneje in manj odločajo za ustvarjanje družine ter prevzemanje odgovornosti v življenju nasploh.

Mestna občina Novo mesto predstavlja pomemben element pri dvigovanju kakovosti življenja mladih predvsem z zagotavljanjem sistemskih rešitev, ki omogočajo mladim, da razvijajo svoje zmožnosti in veščine, dosegajo svoje cilje, se razvijajo v avtonomne družbeno odgovorne odrasle ter dejavno sooblikujejo skupnost, v kateri bo kakovost življenja uživalo celotno lokalno prebivalstvo. Za doseganje tovrstnega cilja je treba ohraniti in krepiti sodelovanje z mladimi in mladinskimi organizacijami, ki delujejo v mestni občini, hkrati pa razširiti oblikovanje in prenos ukrepov različnih sektorskih lokalnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti, tj. v pospeševanje lokalnih mladinskih politik, kot so zaposlovanje in izobraževanje mladih, stanovanjska politika, socialna politika, zdravje in participacija mladih. Mestna občina Novo mesto lahko na teh področjih v okvirju svojih pristojnosti pomembno prispeva k izboljšanju položaja mladih v družbi in k njihovem uspešnemu prehajanju v obdobje odraslosti. Pri tem sta ključnega pomena sodelovanje in vključevanje mladih v procese oblikovanja lokalnih politik, ki so tako prilagojeni realnim potrebam mladih in kot taki proizvajajo najboljše učinke.

Lokalna strategija za mlade je temeljni kamen lokalne skupnosti, v kateri lokalna skupnost prepozna javni interes na področju mladine ter predvidi načine za polno uresničevanje tega javnega interesa. Na drugi strani pa je strategija orodje mladih, da skozi njeno pripravo sami tlakujejo pogoje lastnega organiziranja ter da si skozi njo sami določijo način, področje in stopnjo vključenosti v demokratične procese odločanja v lokalni skupnosti. Lokalna strategija za mlade tako predstavlja medij med dvema svetovoma, katere temeljna naloga in učinek sta povezovanje ter vključevanje obeh prek vzajemnih procesov učenja, medgeneracijske solidarnosti in soodločanja v delo in življenje vseh dejavnikov lokalne skupnosti.

1.1. Izhodišča za pripravo strategije

Komisija za pripravo strategije se je pri svojem delu opirala na Resolucijo o nacionalnem programu za mladino 2013-2022 (ReNPM13-22), ki je temeljni programski dokument, ki v skladu z Zakonom o javnem interesu v mladinskem sektorju opredeljuje prednostne ukrepe in naloge, ki so v javnem interesu v mladinskem sektorju. Resolucija vsebuje programe, finančni načrt s prikazom stroškov in virov, nosilce, pričakovane razvojne učinke in kazalnike merjenja učinkov, obdobje in roke uresničevanja tega programa.

Lokalna skupnost uresničuje javni interes na področju mladine tako, da lahko:

- sprejme lokalni program za mladino,
- sprejme odlok na področju vključevanja mladih,
- ustanovi delovno ali posvetovalno telo za mladinska vprašanja,
- finančno podpira programe in projekte v mladinskem sektorju in
- izvaja druge ukrepe v mladinskem sektorju v skladu z zakonom.

Strategija se opira na področja mladinskega sektorja, ki se nanašajo na:

- avtonomijo mladih,
- neformalno učenje in usposabljanje ter večanje kompetenc mladih,
- dostop mladih do trga delovne sile in razvoj podjetnosti mladih,
- skrb za mlade z manj priložnostmi v družbi,
- prostovoljstvo, solidarnost in medgeneracijsko sodelovanje mladih,
- mobilnost mladih in mednarodno sodelovanje,
- zdrav način življenja in preprečevanje različnih oblik odvisnosti mladih,
- dostop mladih do kulturnih dobrin in spodbujanje ustvarjalnosti ter inovativnosti mladih in
- sodelovanje mladih pri upravljanju javnih zadev v družbi.

1.2. Namen

Mestna občina Novo mesto vsako leto v proračunu zagotavlja sredstva za mladinske programe, projekte in mladinsko infrastrukturo, posredno sofinancira še programe in projekte za mlade na področju športa, kulture in sociale. Drugi elementi uresničevanja javnega interesa v mladinskem sektorju se kljub obstoju več vrst organizacij v mladinskem sektorju na območju MONM in interesa mladih prebivalcev občine za razvoj mladinskega sektorja v lokalnem okolju s strani lokalne skupnosti trenutno izvajajo razdrobljeno in v omejenem obsegu oz. se ne izvajajo.

Namen priprave strategije je priprava celostne rešitve mladinskih politih v lokalni skupnosti, ki bodo usklajene z mladinskimi politikami na državni ravni. Strategija vsebuje predloge za izboljšanje položaja mladih v lokalni skupnosti ter pomoč mladinskim organizacijam in organizacijam za mlade, da spodbudijo mladino.

Na podlagi analiz ključnih področij mladinskega sektorja, opravljenih na podlagi izpolnjenih anketnih vprašalnikov izvedenega posveta za mlade, so v strategiji določeni cilji, ukrepi in priporočila za izboljšanje položaja mladih na lokalni ravni.

1.3. Cilji

Cilj je zagotoviti kontinuirano delovanje obstoječih mladinskih centrov in zagotoviti podporo področju v sklopu enega izmed obstoječih javnih zavodov Mestne občine Novo mesto kjer bodo v program vključevali vse relevantne deležnike v lokalnem okolju (nevladne organizacije, drugi javni zavodi in gospodarstvo) ter zagotavljali infrastrukturo in kader za kar največjo podporo razvoju mladinskega področja. Mladinski centri zagotavljajo samostojno delovanje mladih, pri čemer lahko razvijajo svoje kompetence in neformalno pridobljena znanja, se mrežijo, povezujejo in ustvarjajo na področjih, kot so: zaposlovanje, izobraževanje, prostovoljstvo, mednarodno sodelovanje, kultura ter participacija mladih v procesih odločanja, in sicer s podporo strokovnih sodelavcev.

Mestna občina Novo mesto naj z namenom transparentne porabe sredstev za izvajanje sprejme pravne podlage kot je Odlok o mladini v Mestni občini Novo mesto. S tem odlokom se določi način uresničevanja javnega interesa v mladinskem sektorju v Mestni občini Novo mesto. Cilj odloka je celovito urediti položaj mladih v občini in v tem okviru predvsem opredeliti strukturo in podporno okolje mladinskega organiziranja in mladinskega dela v občini, zagotoviti pogoje za sodelovanje mladih pri odločanju o področjih, ki vplivajo na življenje in delo mladih v lokalni skupnosti, ter

pospešiti razvoj lokalne mladinske politike z namenom zagotavljanja pogojev za uspešno doseganje samostojnosti mladih v lokalni skupnosti.

1.4. Vizija

Novo mesto je mladim prijazno univerzitetno mesto, v katerem svojo prihodnost vidijo mladi iz celotne regije. Mladi v MONM imajo možnosti udeleževanja in močno podporo MONM na področjih izobraževanja, zaposlovanja, reševanja bivanjskih problemov, zagotavljanja zdravja, kulture in participacije v političnih procesih, ki jim omogočajo pridobivanje kompetenc za zaposlovanje na perspektivnih delovnih mestih v regiji, ustvarjanje družin ter zdravo in kakovostno življenje.

Vizija te strategije je vzpostaviti dolgoročno sistemsko podporno okolje za razvoj mladinske politike in mladinske dejavnosti v Novem mestu.

Komisija za pripravo strategije na podlagi izvedenih anket in posveta z mladimi ugotavlja, da je izvajanje dejavnosti na področju mladine nepregledno, razpršeno in površno. Mladi težko najdejo informacije o izvajanju dejavnosti, ki so namenjene prav njim. Komisija ugotavlja, da se kaže potreba po krovnem organu, ki bi organiziral in koordiniral mladinske programe ter projekte, ki bi hkrati kot krovna organizacija bila pravno organizirana kot del obstoječega javnega zavoda, nadzorovala izvajanje ter informirala mlade o dejavnostih.

Predlagamo, da Mestna občina Novo mesto zagotovi ustrezne prostore za mladino, v katerih bo nemoteno potekalo izvajanje mladinskih programov, projektov in drugih dejavnosti društev. Koordinator mladinskih dejavnosti opravlja funkcijo informiranja in svetovanja za mlade, ureja portal obvestil, ki so pomembni za vključevanje in informiranje mladih ter pripravlja del programa za mlade v sodelovanju z vsemi relevantnimi deležniki na področju izobraževanja, bivanjskih razmer, zdravja in dobrega počutja, zaposlovanja in dela, mladinske participacije ter kulture, ustvarjalnosti in prostega časa. Del sredstev za delovanje zagotovi MONM, del se zagotovi s pridobivanjem iz drugih virov financiranja, in sicer s prijavi programov in projektov na javne razpise na evropski in državni ravni, s trženjem storitev ter na druge načine.

Za delovanje je potrebno zagotoviti in vzpostaviti infrastrukturo – prostore, v katerih bodo vsak dan potekale dejavnosti, namenjene različnim ciljnim skupinam mladih. Vključenost in dostopnost vsebin je treba zagotoviti tudi mladim, ki živijo v krajevnih skupnostih, ki so bolj oddaljene od središča mesta.

1.5. PRIORITETNI UKREPI

- 1. Vzpostavitev mladinskega centra**
- 2. Zagotavljanje infrastrukture za mladinske organizacije – brezplačna uporaba občinskih prostorov**
- 3. Začasna uporaba prostorov v občinski lasti za izvedbo programov in projektov za nevladne organizacije in socialna podjetja, ki vključujejo mlade**
- 4. Sofinanciranje mladinskih programov in projektov**
- 5. Vključevanje ranljivih skupin mladih**
- 6. Povečanje števila nevladnih organizacij, ki imajo pridobljen status organizacije v javnem interesu na področju mladine**

1.5.1. VZPOSTAVITEV MLADINSKEGA CENTRA	
Opis ukrepa	Namen ukrepa je zagotoviti primerno skupno infrastrukturo in povezovanje programov na področju mladine. Obsega pridružitve področja mladine v obseg delovanja enega izmed obstoječih javnih zavodov ali oblikovanje samostojnega zavoda, ki bo nudil vso podporo mladinskim organizacijam in mladinskim centrom v občini. Namenjen je spodbujanju sodelovanja mladih, spodbujanju njihovega dejavnega preživljanja prostega časa, neformalnega učenja in vključevanja v druge obšolske dejavnosti, omogočanju aktivnega državljanstva in medgeneracijskega sodelovanja, uveljavljanju večkulturne vzgoje ter integraciji mladih skozi boljše poznavanje položaja in vloge mladih v družbi. Cilj ukrepa je vzpostavitev stalne podpore mladinskim programom v občini. Obstoječi ali samostojni zavod, ki bo pokrival področje mladine naj nudi infrastrukturo, ki mladim omogoča odprt prostor za druženje in razvijanje svojih interesov. Hkrati naj bo zavod tudi kadrovska podpora interesnim oblikam združenja mladih. Izrednega pomena je, da zavod nudi podporo tudi vsem združenjem, ki delujejo na področju mladine.
Infrastruktura	MONM zagotovi ustrezno infrastrukturo, primerno za izvajanje mladinskih programov in projektov. Najbolj ustrezna lokacija je središče Novega mesta, saj je v tem predelu najvišja koncentracija srednjih šol in fakultet. Za dejavnosti in programe, ki se izvajajo decentralizirano v dislociranih enotah, se uporabi prostore krajevnih skupnosti in prostore v lasti MONM ter prostore nevladnih organizacij (npr. gasilski domovi, kulturni centri). Mladinski center je namenjen tudi zagotavljanju drugih oblik pomoči mladim v sodelovanju z državnimi ustanovami (krizni center, multimedijijski center,...)
Finance	MONM v proračunu zagotovi sredstva za programsko in kadrovsko delovanje javnega zavoda, ki bo pokrival področje mladine oz. zagotovi sredstva za plače za strokovne delavce in sredstva za materialne in druge obratovalne stroške. Zaposlitev oz. sofinanciranje stroškov zaposlitve se lahko izvede tudi preko javnega razpisa na področju mladine v letu 2016, če bodo za delovanje zagotovljeni prostori.
Kadri (občinski +mladi)	MONM zagotovi ustrezne kadre za izvajanje dejavnosti.
Akti	MONM mora za izvedbo ukrepa sprejeti spremembo odloka zavoda, kateremu bi dodali področje dela oz. sprejeti odlok o ustanovitvi samostojnega zavoda in v proračunu MONM zagotoviti sredstva za ta namen.
Kje ga že izvajajo?	V najmanj 20. občinah Slovenije.
Komu je namenjen?	Mladim, mladinskim organizacijam in ostali zainteresirani javnosti.
Učinki	Učinki ukrepa so: • spodbujanje dejavnega in kakovostnega preživljanja prostega časa, • spodbujanje neformalnega učenja in vključevanja v druge obšolske dejavnosti, • spodbujanje družbene angažiranosti in socialno odgovornega delovanja, • spodbujanje solidarnosti in nediskriminacije, • spodbujanje socialnega vključevanja mladih, • vključevanje v prostovoljno delo, • spodbujanje kulturnega izražanja in kreativnosti ter • spodbujanje inovativnosti mladih • izmenjava izkušenj in znanj med generacijami.
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbo ukrepa poveže z: • mladinskimi organizacijami in organizacijami za mlade v lokalni skupnosti.

Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše. Ker gre za odprte programe dosegamo z ukrepom široke množice mladih.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi pravnih organizacijskih ukrepov ter sredstev za delovanje ter pridobitvi ustreznega kadra. Povprečni čas od odločitve do uresničitve je na račun postopkov sprejemanja občinskih aktov in izbiri kandidatov za zaposlitev mogoče oceniti na 6 mesecev, vključno s časom, potrebnim za pripravo razpisa za zaposlitev.
Financiranje	Možni viri financiranja ukrepa so: • občinski proračun, • razpisi z naslova programov aktivne politike zaposlovanja, • Urad RS za mladino – razpis za mladinske centre, • program javnih del, • program Erasmus +, • sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in • Javni sklad za kulturne dejavnosti.

1.5.2. ZAGOTAVLJANJE INFRASTRUKTURE ZA MLADINSKE ORGANIZACIJE- BREZPLAČNA ODDAJA OBČINSKIH PROSTOROV V UPORABO

Opis ukrepa	Ukrep obsega oddajanje poslovnih prostorov v lasti občine v brezplačno uporabo mladinskim organizacijam. Namen ukrepa je infrastrukturna podpora z namenom krepitve dejavnosti mladih in omogočanje njihovega dejavnega preživljanja prostega časa. Cilj ukrepa je brezplačna oddaja poslovnih prostorov v občinski lasti v uporabo mladinskim organizacijam. Ukrep omogoča redno delovanje mladinskih organizacij, ki se pogosto srečujejo s težavo nezmožnosti plačevanja najemnin oz. pomanjkanjem prostora za izvajanje njihove dejavnosti.
Finance	Vzpostavitev ukrepa ne zahteva neposrednih finančnih sredstev, razen če je treba prostore pred oddajo obnoviti ali zgraditi. Sredstva je treba v skladu z omejitvami zakonodaje, ki ureja ravnanje s stvarnim premoženjem občin, predvideti za redno vzdrževanje prostorov, materialne stroške uporabe pa krijejo najemniki.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa se lahko uporabi neuporabljeno infrastrukturo v občinski lasti, ki je primerna za izvajanje mladinske dejavnosti.
Kadri (občinski +mladi)	Postopek oddaje poslovnih prostorov v občinski lasti v uporabo mladinskim in drugim organizacijam vodi Urad za prostor in razvoj, ki obravnava vloge in jih posreduje kolegiju v sprejem. Mlade je zaželeno vključiti v izvajanje ukrepa, da ocenijo primernost lokacije in infrastrukture za izvajanje mladinske dejavnosti.
Akti	Na podlagi Uredbe o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti vsa vprašanja pogojev najema in uporabe javnih prostorov rešuje Urad za prostor in razvoj. Na podlagi prejete vloge v uradu in preverbe statusa delovanja mladinske organizacije v javne interesu na področju mladine, pripravijo predlog za oddajo v najem ali v brezplačno uporabo, ki ga posredujejo v sprejem kolegiju občinske uprave. Skladno s 54. členom Uredbe o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti se v pogodbi o oddaji stvarnega premoženja v brezplačno uporabo določi, da uporabnik krije obratovalne stroške, stroške rednega vzdrževanja, stroške zavarovanj in druge stroške, za katere se stranki dogovorita s pogodbo.
Kdo ga že izvaja?	Gre za pogosto prakso v slovenskih občinah.

Komu je namenjen?	Ciljna skupina so vsi mladi, vključeni v mladinska društva, kulturna društva, posredno so ciljna skupina lahko tudi neformalne skupine mladih, ki so uporabniki storitev mladinskih organizacij.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • krepitev lokalnih mladinskih organizacij, • spodbujanje dejavnega in kakovostnega preživljanja prostega časa, • spodbujanje neformalnega učenja in vključevanje v druge obšolske dejavnosti, • vključevanje v prostovoljno delo, • preprečevanje diskriminacije in nasilja, • spodbujanje inovativnosti mladih in • spodbujanje samostojnega odločanja.
Sodelovanje	MONM se mora v luči ukrepa povezati z mladinskimi organizacijami in organizacijami za mlade v lokalni skupnosti.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva posredne koristi za vse mlade v občini, ki se bodo lahko dejavno vključevali v dejavnosti mladinskih organizacij z rešenim problemom pomanjkanja infrastrukture.
Čas od odločitve do uresničitve	Zaradi manjše kadrovske zahtevnosti se lahko ukrep začne izvajati takoj.
Financiranje	Razpis URSM – mladinski centri

1.5.3. ZAČASNA UPORABA PROSTOROV V OBČINSKI LASTI ZA IZVEDBO PROGRAMOV IN PROJEKTOV ZA NEVLADNE ORGANIZACIJE IN SOCIALNA PODJETJA, KI VKLJUČUJEJO MLADE

Opis ukrepa	V Novem mestu se soočamo s problemom zagotavljanja prostorov in mnoge nevladne organizacije izkazujejo interes, da bi svoje prostore imele v središču mesta. Nevladne organizacije potrebujejo svoje prostore kot zbirna mesta za svoje člane kot tudi za izvajanje svojih dejavnosti. Del dejavnosti nevladnih organizacij se izvaja tudi prek socialnega podjetništva, ki je prepoznano kot neizkoriščen potencial družbenega razvoja in še posebej razvoja urbanih lokalnih skupnosti. Z uporabo neizkoriščenih prostorov bi Mestna občina Novo mesto naredila velik korak naprej za razvoj nevladnega sektorja v smeri zagotavljanja podpornega okolja za njihovo delovanje brez dodatnih stroškov. V Letnem načrtu razpolaganja, pridobivanja in oddajanja v najem nepremičnega premoženja Mestne občine Novo mesto je navedeno, da je treba premoženje občine, ki ga noben upravljavec trajno ne potrebuje za opravljanje svojih nalog, prodati ali ga oddati v najem ali na drug ustrezen način zagotoviti njegovo gospodarno rabo. V lasti Mestne občine Novo mesto je večje število nepremičnin, ki niso v uporabi, zato predlagamo, da se oddajo v brezplačno uporabo nevladnim organizacijam (začasna uporaba) v skladu s pogoji in postopkom, kot jih določata Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZSPDLS, Uradni list RS, št. 86/10 z dne 2. 11. 2010, 30. člen) in Uredba o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 34/11, 42/12, 51.–54. čl.). Prazne prostore, ki niso v uporabi in čakajo na prodajo ali oddajo po tržni ceni, za ta čas tako lahko oddajo v brezplačno uporabo nevladnim organizacijam s statusom delovanja v javnem interesu na področju mladine oz. organizacijam s statusom socialnega podjetja, nepremičnina pa se lahko da v uporabo tudi za kratek čas (začasna raba nepremičnega premoženja stavbe in kmetijske površine, dokler ne pride do uresničevanja prvotnega
--------------------	--

	namena). Tako na eni strani nevladnim organizacijam omogočimo uporabo prostorov za opravljanje njihove dejavnosti, na drugi pa se MONM izogne plačevanju obratovalnih stroškov in stroškov rednega vzdrževanja, saj Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZSPDSLS, Uradni list RS, št. 86/10 z dne 2. 11. 2010) jasno določa, da te krijejo uporabniki, ki sklenejo pogodbo o brezplačni uporabi nepremičnega premoženja. Cilji ukrepa so: • aktivnejše izvajanje določila o brezplačni (tudi začasni) rabi prostorov, ki so v lastni Mestne občine Novo mesto in zagotavljanje prostorov (tudi z začasno rabo) organizacijam, ki delujejo na področju mladine in delajo za mlade, za izvajanje njihovih programov in projektov, ki prispevajo k dvigu kakovosti življenja mladih od 15. do 29. leta starosti, ki živijo v MONM, in sicer z nudenjem podpornih dejavnosti za vključevanje mladih v vse sfere življenja (zaposlovanje in delo, stanovanjska vprašanja, politična participacija in aktivno državljanstvo, zdravje, šport in dobro počutje, kultura, izobraževanje, mobilnost mladih, informiranje, varnost mladih in druge). To vključuje tudi prostorsko podporo socialnim podjetjem, ki zaposlujejo mlade ali so mladi od 15. do 29. leta starosti njihovi ustanovitelji; • oživljanje zapuščenih in nerabljenih prostorov (zemljišča, stavbe ali deli stavb) predvsem v središču Novega mesta in s tem tudi oživitev starega mestnega jedra; • racionalizacija stroškov Mestne občine Novo mesto (obratovalni stroški in stroški rednega vzdrževanja preidejo na najemnika – nevladno organizacijo ali socialno podjetje). Namen: Mestna občina prazne prostore, ki niso v uporabi in čakajo na prodajo ali oddajo po tržni ceni, za čas do izvršitve predvidenega ukrepa odda v brezplačno uporabo nevladnim organizacijam. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • priprava seznama primernih prostorov in določitev dejavnosti, ki lahko potekajo v nepremičninah, • opredelitev kriterijev za dodelitev prostorov skupaj z regionalnim stičiščem za nevladne organizacije, • objava razpisa za dodelitev prostorov v začasno rabo nevladnim organizacijam ali socialnim podjetjem s statusom v javnem interesu na področju mladine ali organizaciji, ki ima status v javnem interesu na področju mladine in upravlja s »coworking« prostorom, v katerem lahko delujejo organizacije, ki delajo z mladimi, vendar nimajo statusa v javnem interesu, • sestava komisije in dodelitev prostorov v sodelovanju z regijskim stičiščem za nevladne organizacije, • sklenitev pogodbe o brezplačni (začasni) uporabi prostorov ali sklenitev najemne pogodbe, • opcijsko: priprava in sprejem občinskega akta – razvojnega programa ravnanja z nepremičninami v smislu spodbujanjačasne rabe prostorov za nevladne organizacije in socialna podjetja.
Finance	Ni finančnih posledic ukrepa.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri	V pristojnem uradu MONM bodo za pripravo in izvajanje ukrepa zagotovili sodelovanje nevladnih organizacij in socialnih podjetij, in sicer prek posvetovanja z regijskim stičiščem za nevladne organizacije, ki je telo za vzpostavljanje boljših sistemskih pogojev za delovanje nevladnega sektorja. Vključitev stičišča za nevladne organizacije naj bo v celotnem procesu priprave, izvajanja in evalvacije ukrepa, ker njihovo sodelovanje zaradi poznavanja konkretnih prostorskih problematik in potreb organizacij odločilno prispeva k uspešnosti ukrepa. Mladi

	morajo biti z izvedbo ukrepa vključeni tudi prek ustreznega informiranja o tovrstnih možnostih za lažjo ureditev področja dostopa nevladnih organizacij in socialnih podjetij do prostorov, ki so organizirani del civilne družbe in vključujejo mlade.
Akti	Pravno podlago za pripravo ukrepa določata Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZSPDSLS, Uradni list RS, št. 86/10 z dne 2.11.2010, 30. člen) in Uredba o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 34/11, 42/12, 51.–54. čl.). Mestni občini Novo mesto ni treba predhodno sprejeti posebnih aktov. Opcijsko: lokalni program začasne rabe prostorov nato kot občinski akt sprejme občinski svet.
Kdo ga že izvaja?	Mestna občina Ljubljana
Komu je namenjen?	Ciljna skupina ukrepa so nevladne organizacije (društva, zveze društev, zasebni zavodi in fundacije), ki delujejo na področju mladine in organizacije, ki v svoje programe na različne načine vključujejo mlade (uporabniki programov, prostovoljci, zaposleni) od 15. do 29. leta starosti in imajo status delovanja v javnem interesu na področju mladine ter socialna podjetja, v katerih so mladi od 15. do 29. leta starosti zaposleni ali so njihovi ustanovitelji.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: - izboljšanje dostopnih lokalnih mehanizmov za reševanje dostopnosti do prostorov organizirane civilne družbe – nevladnih organizacij in socialnih podjetij, ki vključujejo mlade, - spodbuditev rabe praznih in neuporabljenih prostorov v Mestni občini Novo mesto in oživitve mestnega jedra ter okolice, - racionalizacija stroškov Mestne občine Novo mesto, - izboljšanje pogojev za doseganje večje vključenosti mladih v vse sfere življenja in dostop storitev, namenjenih mladim, - dejavna udeležba mladih v nevladnih organizacijah in izboljševanje njihovih neformalnih znanj in veščin na opredeljenih področjih, - večja vključenost mladih, - povečanje možnosti za ohranitev mladih in njihovih zmožnosti v lokalnem okolju ter posledično izboljšanje ekonomskih in družbenih razvojnih potencialov lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Občina se mora v namen izvedbe ukrepa povezati s/z: • regijskim stičiščem za nevladne organizacije, • nevladnimi organizacijami in socialnimi podjetji, ki vključujejo mlade, • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti, • mladimi, ki se vključujejo v programe nevladnih organizacij, ter ostalimi mladimi od 15. do 29. leta starosti, ki v delovanje nevladnih organizacij še niso vključeni.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne koristi za vse nevladne organizacije, ki imajo status v javnem interesu na področju mladine ali vključujejo mlade ali so socialna podjetja, ki so jih ustanovili ali v katerih so zaposleni mladi od 15. do 29. leta starosti in izpolnjujejo splošne pogoje za dodelitev neprofitnih prostorov v (začasno) rabo ali najem v skladu z zakonodajo.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj. Povprečen čas od odločitve do uresničitve je na račun postopkov priprave od odločitve do uresničitve daljši in ga je mogoče oceniti na do 6 mesecev. *
Financiranje	Dodatni stroški niso predvideni.

1.5.4. SOFINANCIRANJE MLADINSKIH PROGRAMOV IN PROJEKTOV

Opis ukrepa	Ukrep vsebuje sofinanciranje mladinskih programov in projektov na osnovi javnega razpisa za sofinanciranje interesnih dejavnosti mladih, javnega razpisa za sofinanciranje letnega programa športa in javnih razpisov na področju kulture. Namen je spodbujanje dejavnega preživljanja prostega časa z udeleževanjem
--------------------	--

	otrok in mladih, omogočanjem mladinskega dela in spodbujanjem razvoja mladinske politike s podporo kakovostnim projektom in programom za mlade, ki prispevajo k usposabljanju in pridobivanju veščin ter socialnemu vključevanju mladih. Cilj ukrepa je sofinanciranje mladinskih programov in projektov, programov za mlade ter sofinanciranje stroškov delovanja izvajalcev oz. zaposlitev mladinskih delavcev za koordinacijo dela v mladinskem centru. Ukrepi omogoča izvajanje kakovostnih projektov in programov mladinskih in drugih organizacij ter vključevanje čim večjega števila mladih v tovrstne dejavnosti.
Finance	MONM v proračunu zagotavlja finančna sredstva za javne razpise na področju mladine, športa, kulture in sociale. Na področju mladine so za leto 2015 načrtovana sredstva v višini 100.000,00 €, nato vsako leto povečanje za 10 % – do višine 150.000,00 €.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri (občinski +mladi)	Postopek javnega razpisa začne in vodi pristojni urad, vrednotenje programov in projektov izvajalcev opravi strokovna komisija, ki jo s sklepom imenuje župan. Člani komisije ne smejo biti predsedniki ali poslovodni organi prijaviteljev, ki kandidirajo za sredstva na razpisu, oz. če so člani komisije iz vrst izvajalcev, se morajo pri odločanju o prijavljenem programu oz. projektu izločiti iz glasovanja.
Akti	Proračun MONM, Sklep o začetku postopka javnega razpisa in sprejetje razpisne dokumentacije na kolegiju OU.
Izvajajo ga:	Mestna občina Novo mesto
Komu je namenjen?	Ciljna skupina so mladi, vključeni v mladinska društva, kulturna in športna društva, neformalne skupine in druge neprofitne organizacije, ter mladi, ki niso člani društev in drugih neprofitnih mladinskih organizacij.
Učinki	Ukrepi predvideva naslednje učinke: • spodbujanje dejavnega in kakovostnega preživljanja prostega časa, • spodbujanje neformalnega učenja in vključevanje v druge obšolske dejavnosti, • spodbujanje družbene angažiranosti in socialno odgovornega delovanja, • spodbujanje solidarnosti do drugih, • preprečevanje diskriminacije in nasilja, • spodbujanje socialnega vključevanja mladih, • vključevanje v prostovoljno delo, • spodbujanje kulturnega izražanja in kreativnosti, • spodbujanje inovativnosti mladih, • spodbujanje samostojnega odločanja.
Sodelovanje	MONM se mora v namen izvedbe ukrepa povezati z: • mladinskimi organizacijami in organizacijami za mlade v lokalni skupnosti, • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti, • drugimi društvi.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrepi predvideva neposredne koristi za organizirano mladino, ki lahko s sofinanciranjem programov in projektov nudi kakovostne programe/projekte za svoje člane in ostale mlade v lokalni skupnosti. Število uporabnikov programov/projektov je odvisno od predvidenega programa/projekta in ciljne skupine, ki ji je program/projekt namenjen.
Čas od odločitve do uresničitve	Zaradi manjše kadrovske zahtevnosti se lahko ukrepi začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev v proračunu ter po sprejetju sklepa o začetku postopka na kolegiju OU. Povprečen čas od odločitve do uresničitve je na račun postopkov sprejemanja občinskih aktov oceniti na 4 mesece, vključno s časom, potrebnim za pripravo razpisa.
Financiranje	Možni viri financiranja ukrepa so: • občinski proračun, • sredstva evropskih kulturnih skladov in • sredstva evropskih programov (partnerstva občin in mladinskih organizacij).

1.5.5. VKLJUČEVANJE RANLJIVIH SKUPIN MLADIH	
Opis ukrepa	Ranljive skupine med mladimi so tiste skupine, ki so zaradi svojih osebnih okoliščin, oviranosti, načina življenja, življenjskih okoliščin manj fleksibilne pri odzivanju na spremembe v okolju in se težje vključujejo na trg dela. Pri teh skupinah se prepletajo različne prikrajšanosti kot so npr. izobrazbena, zaposlitvena, stanovanjska in druge. Za slednje velja, da so družbeno odrinjeni in izpostavljeni socialni izključenosti, ki rezultira v slabi vpetosti v družbeno življenje in omejenemu dostopu do priložnosti, ki so sicer na voljo v družbi. Med ranljive mlade lahko štejemo osebe s posebnimi potrebami (ZUOPP-1, 2. člen), nezaposlene, revne, odvisnike, priseljence, Rome, osipnike, mlade z omejeno mobilnostjo iz bolj oddaljenih krajevnih skupnosti v mestni občini ipd... Vključevanje socialno Navedenim skupinam mladih je potrebno z dodatnimi spodbudami omogočiti vključevanje v programe, ki zmanjšujejo tveganje za socialno izključenost. Pri vseh ukrepih, ki so navedeni v tem strateškem dokumentu, se vzpostavi mehanizme, ki pri izvajanju ukrepov še s posebno pozornostjo vključujejo tudi najbolj ranljive mlade. Ukrep Mestna občina Novo mesto spodbuja z merili pri dodeljevanju sredstev za programe in projekte za mlade in pri izvajanju drugih ukrepov na vseh področjih: izobraževanje, zaposlovanje in delo, bivanjske razmere, zdravje in dobro počutje, mladinska participacija in kultura, ustvarjalnost, prosti čas in dediščina. Na praktičnem nivoju izvedbe pomeni ukrep npr. določitev deleža mladih, ki se lahko po priporočilu občine brezplačno vključujejo v programe in projekte, ki jih v Mestni občini Novo mesto izvajajo nevladne organizacije in druge institucije. cilj ukrepa je večja vključenost mladih, ki so socialno izključeni ali obstaja tveganje za socialno izključenost.
Finance	V okviru že predvidenih ukrepov. Za izvedbo ukrepa ni potrebno predvideti dodatnih finančnih virov.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri	Postopek implementacije ukrepa v izvedbo ostalih ukrepov vodi pristojni urad Mestne občine Novo mesto.
Akti	Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 52/10 – odl. US in 58/11 – ZUOPP-1)
Izvajajo ga:	Javni zavodi, mladinske organizacije, študentske organizacije, športna društva, zasebni zavodi in druge nevladne organizacije
Komu je namenjen?	Ciljna skupina so socialno izključeni mladi.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • Večja socialna vključenost mladih, • Več priložnosti za vključevanje mladih, • Dvig socialnega in človeškega, kulturnega in socialnega kapitala pri socialno izključenih mladih,

	• Dvig dostopnosti do osnovnih dobrin.
Sodelovanje	MONM se mora v namen izvedbe ukrepa povezati z: • Opredeljenimi deležniki pri vsakemu izmed ukrepov, • Nevladnimi in drugimi organizacijami, ki vključujejo socialno izključene mlade.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Število mladih, ki jim je ukrep namenjen se prilagaja glede na ukrep, ki se ga izvaja.
Čas od odločitve do uresničitve	Opredeljen v posameznem ukrepu, v katerega se ta ukrep implementira.
Financiranje	Možni viri financiranja ukrepa so: • Opredeljena v posameznem ukrepu, v katerega se ta ukrep implementira.

1.5.6. POVEČANJE ŠTEVILA NEVLADNIH ORGANIZACIJ (NVO), KI IMAJO PRIDOBLEN STATUS ORGANIZACIJE V JAVNEM INTERESU NA PODROČJU MLADINE

Opis ukrepa	V Mestni občini Novo mesto deluje 505 nevladnih organizacij, od tega jih ima 100 izkazan javni interes od različnih ministrstev na različnih področjih (šport, mladina, kultura, civilna zaščita, varstvo narave ipd.). V Mestni občini Novo mesto imajo izmed vseh organizacij, ki v svoje delo vključujejo mlade, le tri organizacije status v javnem interesu na področju mladine, ki jim ga je podelil Urad za Mladino RS, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, in sicer Zavod LokalPatriot, Društvo novomeških študentov in Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto. Zavod LokalPatriot in Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto imata še status organizacije, ki opravlja funkcijo mladinskega centra. Namen: MONM in stičišče za nevladne organizacije naj spodbujata nevladne organizacije s ciljem povečanja števila nevladnih organizacij v javnem interesu na področju mladine in organizacij, ki bi pridobile status mladinskega centra. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • evidentiranje nevladnih organizacij v okolju, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev statusov • pomoč pri oddaji vloge in vodenje skozi postopek pridobitve javnega interesa • pomoč pri oddaji vsakoletnega poročila na pristojni urad • informiranje o bonitetah, ki jih status prinaša (prijave na razpise, dostop do prostorov ipd.)
Finance	Ukrep nima vpliva na proračun.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri (občinski +mladi)	MONM preko pristojnega urada zagotovi sodelovanje z regijskim stičiščem za nevladne organizacije. Vključitev stičišča za nevladne organizacije naj bo v celotnem procesu priprave, izvajanja in evalvacije ukrepa, ker njihovo sodelovanje zaradi poznavanja konkretnih problematik in potreb organizacij odločilno prispeva k uspešnosti ukrepa. Mladi morajo biti v izvedbo ukrepa vključeni tudi prek ustreznega informiranja o tovrstnih možnosti za lažjo ureditev področja statusov v javnem interesu za NVO.
Akti	Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/10), Zakon o društvih (Uradni list RS, št. 64/11).
Kdo ga že izvaja?	/

Komu je namenjen?	Ciljna skupina ukrepa so nevladne organizacije (društva, zveze društev, zasebni zavodi in fundacije), ki delujejo na področju mladine, in organizacije, ki v svoje programe na različne načine vključujejo mlade (uporabniki programov, prostovoljci, zaposleni itd.) med 15. in 29. letom starosti.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • izboljšanje položaja nevladnih organizacij, ki vključujejo mlade, • spodbuditev nevladnih organizacij k prijavam na javne razpise na nacionalni ravni ter na druge razpise, ki bi omogočili sredstva za izboljšanje programov in projektov za mlade, • izboljšanje možnosti pridobitve prostorov za delovanje NVO, • izboljšanje pogojev za doseganje večje vključenosti mladih v vse sfere življenja in dostop do storitev, namenjenih mladim, • aktivna participacija mladih v nevladnih organizacijah in izboljševanje njihovih neformalnih znanj in veščin na opredeljenih področjih, • večja vključenost mladih, • povečanje možnosti za ohranitev mladih in njihovih potencialov v lokalnem okolju ter posledično izboljšanje ekonomskih in družbenih razvojnih potencialov lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Občina se mora za izvedbo ukrepa povezati z: • regijskim stičiščem za nevladne organizacije, • nevladnimi organizacijami.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne koristi za vse nevladne organizacije, ki delujejo na področju mladine ali vključujejo mlade in predstavljajo organiziran del vključevanja in delovanja mladih.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj.
Financiranje	Dodatni stroški niso predvideni.

2. PRAVNE IN ZAKONSKE PODLAGE ZA SPREJEM STRATEGIJE MLADIH V MESTNI OBČINI NOVO MESTO

Prvi pravni temelj je 21. člen Zakona o lokalni samoupravi (Ur. l. RS, 94/07 – UPB), ki določa, da občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom.

Drugi pravni temelj je 16. člen Statuta Mestne občine Novo mesto (Ur. l. RS, 7/2013), ki določa pristojnosti občinskega sveta, da sprejema prostorske in druge načrte razvoja Mestne občine Novo mesto.

V slovenski zakonodaji mladinski sektor posebej urejata dva zakona, in sicer Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS) (Ur. l. RS, št. 42/2010) in Zakon o mladinskih svetih (ZMS) (Ur. l. RS, 70/2000, 42/2010). Z ZJIMS se opredeljuje mladinski sektor in določata javni interes v mladinskem sektorju ter način uresničevanja javnega interesa v mladinskem sektorju (1. člen ZJIMS), ZMS pa ureja položaj, delovanje, dejavnost ter financiranje Mladinskega sveta Slovenije in mladinskih svetov lokalnih skupnosti.

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju

Lokalne skupnosti so poleg države nosilke javnega interesa v mladinskem sektorju. Pri uresničevanju javnega interesa morajo država in samoupravne lokalne skupnosti sodelovati z organizacijami v mladinskem sektorju.

Javni interes v mladinskem sektorju je opredeljen kot:

- zagotavljanje normativnih in drugih ukrepov za razvoj področij mladinskega dela in vključevanja mladinskega vidika v strategije politike ter ukrepe, ki vplivajo na mlade, ter
- zagotavljanje finančne podpore mladinskim programom in programom za mlade, vključno s podporo mladinski infrastrukturi (ZJIMS).

Občina za sofinanciranje programov smiselno uporablja določbe ZJIMS, ki se nanašajo na sofinanciranje programov v mladinskem sektorju na državni ravni. ZJIMS na tem področju sofinanciranje opredeljuje s pripravo javnih pozivov in javnih razpisov, ki se vsebinsko vežejo na področje mladinskega sektorja, ki jih opredeljuje zakon. Posredni načini sofinanciranja mladinskih programov so opredeljeni tudi z zagotavljanjem mladinske infrastrukture in oblikovanjem ustreznih ukrepov za razvoj mladinskega dela in mladinske politike na lokalni ravni. ZJIMS opredeljuje tudi možnost, da lokalna skupnost za izvajanje programov za mlade in mladinskega dela na lokalni ravni ustanovi mladinski center.

Zakon o mladinskih svetih

Ta zakon je predvsem namenjen definiranju položaja, funkcij, delovanja in financiranja mladinskih svetov, na nekaterih točkah se dotika odnosa med mladinskim svetom lokalne skupnosti in občino.

Mladinski svet lokalne skupnosti zakon opredeljuje kot pravno osebo zasebnega prava, v okviru katere se združujejo mladinske organizacije, določene v zakonu, ki ureja javni interes mladinskega sektorja s sedežem v posamezni lokalni skupnosti. Naloge MSLS so predvsem:

- izvajanje in sodelovanje pri izvajanju mladinskega dela in drugih dejavnosti na področjih mladinskega sektorja v skladu z zakonom, ki ureja javni interes v mladinskem sektorju;
- zagotavljanje pogojev za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja mladih;
- omogočanje sodelovanja mladih pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki vplivajo na življenje in delo mladih, ter
- opravljanje drugih nalog za uveljavljanje interesov mladih, opredeljenih s temeljnim aktom.

Občina oz. njeni organi so po ZMS v tistih lokalnih skupnostih, v katerih obstajajo in aktivno delujejo mladinski sveti, pred določanjem predlogov predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih, dolžni o tem obvestiti mladinski svet lokalne skupnosti.

3. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV IN STATISTIKA MLADIH V MONM

3.1. Opredelitev temeljnih pojmov

- »**mladi**« so mladostniki in mlade odrasle osebe obeh spolov, stari od 15. do dopolnjenega 29. leta starosti,

- »**mladinski sektor**« so področja, v katerih potekata proces oblikovanja in uresničevanja mladinskih politik in mladinsko delo,
- »**mladinsko delo**« je organizirana in ciljno usmerjena oblika delovanja mladih za mlade, v okviru katere mladi na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interese, kulturne, nazorske ali politične usmeritve,
- »**mladinska politika**« je usklajen nabor ukrepov različnih sektorskih javnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti in ustreznih podpornih mehanizmov za razvoj mladinskega dela ter delovanja mladinskih organizacij, ki poteka v sodelovanju s samostojnimi in demokratičnimi reprezentativnimi predstavniki mladinskih organizacij ter strokovnimi in drugimi organizacijami,
- »**organizacija v mladinskem sektorju**« je subjekt, ki deluje v mladinskem sektorju in je organizirana kot mladinska organizacija ali organizacija za mlade ali mladinski svet,
- »**mladinska organizacija**« je neodvisno demokratično prostovoljno samostojno združenje mladih, ki s svojim delovanjem omogoča mladim pridobivanje načrtnih učnih izkušenj, organizirana je kot samostojna pravna oseba, in sicer kot društvo ali zveza društev ali kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, sindikata ali politične stranke, s tem da ji je v temeljnem aktu te pravne osebe zagotovljena samostojnost delovanja v mladinskem sektorju,
- »**organizacija za mlade**« je pravna oseba, ki izvaja programe za mlade, vendar ni mladinska organizacija, in je organizirana kot zavod, ustanova ali zadruga,
- »**strukturirani dialog**« je odprt, pregleden, dolgoročen, nenehen in sistematičen dialog med mladimi in nosilci oblasti na državni in lokalni ravni v mladinskem sektorju,
- »**mladinska infrastruktura**« je fizični prostor (zemljišče ali stavba oziroma del stavbe), namenjen predvsem mladim, za izvajanje mladinskega dela,
- »**mladinski program**« je skupek dejavnosti, ki jih izvaja mladinska organizacija ali organizacija za mlade in poteka nepretrgoma skozi večji del leta, vsaj 30 tednov v letu, ter vključuje večje število izvajalcev in aktivnih udeležencev,
- »**mladinski projekt**« je posamična dejavnost izvajalca v občini, ki ima datumsko opredeljen začetek in konec, kot na primer prireditve ali druga enkratna akcija,
- »**mladinski center**« je osrednja organizacija za mlade. Osnovni nameni centra so neformalna socializacija ter vključevanje organizirane in neorganizirane mladine v lokalnem okolju v preventivne, neformalno izobraževalne, prostovoljne, kulturne, socializacijske, prostočasne in druge animacijske dejavnosti kot tudi omogočanje raznovrstnih mladinskih pobud. V njem se izvajajo programi v mladinskem sektorju in mladinsko delo na lokalni ravni. Ima več različnih funkcij: preventivno, asociativno, servisno, informativno, izobraževalno in razvojno.

3.2. Statistika na področju mladine v Mestni občini Novo mesto

V Mestni občini Novo mesto je bilo po 1. 1. 2015 registriranih 6138 mladih od 15. do 29. leta, od tega je 3186 moških in 2952 žensk. Med njimi največje število mladih, 2494, spada v starostno skupino od 25 do 29 let.

Mladi po spolu in po petletnih starostnih skupinah v MONM				
Spol	Število po starostnih skupinah			Skupno število mladih po spolu
	15–19 let	20–24 let	25–29 let	
Moški	908	962	1316	3186
Ženske	863	911	1178	2952
Skupaj	1771	1873	2494	6138

Vir: Statistični urad Republike Slovenije. Število mladih v Mestni občini Novo mesto za polletno obdobje po 1. 1. 2015.

V avgustu 2015 je bilo na Zavodu za zaposlovanje registriranih 467 brezposelnih mladih od 15 do vključno 29 let.

Podatki za avgust 2015: Skupno število mladih brezposelnih oseb, ki imajo bivanje v Mestni občini Novo mesto in so prijavljeni na območnih službah Zavoda za zaposlovanje RS:

Mladi od 15 do 29 let, ki imajo bivanje v MONM in so prijavljeni pri navedenih območnih službah zavoda		
OS Celje	1	0,21%
OS Ljubljana	20	4,28%
OS Maribor	2	0,43%
OS Kranj	1	0,21%
OS Novo mesto	443	94,86%
NOVO MESTO	467	100,00%

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Novo mesto.

Od skupno 467 brezposelnih je 195 moških, 272 žensk, največje število brezposelnih oseb, 282, spada v starostno skupino od 25 do 29 let.

Podatki za avgust 2015 za mlade brezposelne osebe po petletnih starostnih skupinah, ki imajo bivanje v Mestni občini Novo mesto:

Mlade brezposelne osebe po spolu, ki imajo bivanje v MONM in po petletnih starostnih skupinah v MONM				
Spol	Število po starostnih skupinah			Skupno število mladih po spolu
	15–19	20–24	25–29	
Moški	26	54	115	195
Ženske	27	78	167	272
Skupaj	53	132	282	467

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Novo mesto.

V spodnji tabeli je razvidno, da 278 mladi brezposelni iščejo zaposlitev prvič, 189 brezposelnih pa ni iskalcev prve zaposlitve. Največje število brezposelnih oseb, ki prvič iščejo zaposlitev, 282, spada v starostno skupino od 25 do 29 let.

Mlade brezposelne osebe po petletnih starostnih skupinah v MONM, ki so iskalci prve zaposlitve, in drugi iskalci zaposlitve				
DA = iskalec prve zaposlitve, NE = ni iskalec prve zaposlitve.	Število po starostnih skupinah			Skupno število iskalcev zaposlitve
	15–19	20–24	25–29	
DA	51	78	149	278
NE	2	54	133	189
Skupaj	53	132	282	467

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Novo mesto.

Mladi brezposelni, ki imajo bivanje v Mestni občini Novo mesto, po stopnji izobrazbe	
Stopnja izobrazbe	Število mladih brezposelnih oseb
1 nepopolna osnovnošolska	107
2 osnovnošolska	105
3 nižja poklicna	6
4 srednja poklicna	34
5 srednja strokovna, srednja splošna	125
6 visokošolska 1. stopnje ipd	48
7 visokošolska 2. stopnje ipd.	41
8 visokošolska 3. stopnje ipd.	1
Skupna vsota	467

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna služba Novo mesto.

4. ANALIZA STANJA NA PODROČJU MLADINE V MESTNI OBČINI NOVO MESTO

Analiza stanja o položaju mladih v MONM je namenjena celovitemu pregledu obstoječih ukrepov, programov in dejavnosti, ki jih za mlade že izvaja MONM ter drugi deležniki, kot so javni zavodi in ustanove ter nevladne organizacije. Analiza stanja ugotavlja učinkovitost že obstoječih dejavnosti ter odkriva siva in črna področja vključevanja mladih, ki so pokrita delno ali pa sploh niso. Analiza stanja je eden izmed temeljev za pripravo ukrepov v okviru Strategije za mlade do leta 2020 v Mestni občini Novo mesto.

Komisija za pripravo strategije za mlade do leta 2020, ki jo je imenoval župan MONM, je izvedla več dejavnosti za ugotavljanje in analizo stanja. Pregledala je vso obstoječo dokumentacijo, ki je dostopna na lokalni in nacionalni ravni, pripravila ankete za ključne deležnike (mlade in nevladne organizacije), pridobila podatke iz javnih zavodov o njihovem delu na področju mladih ter pripravila javni posvet, na katerem so bili prisotni vsi ključni deležniki pri izboljševanju položaja mladih.

Javne zavode smo pozvali k oddaji prispevka o njihovih dejavnostih na področju dela z mladimi.

Prva anketa je bila namenjena organizacijam, ki delujejo na področju mladih v MONM (nevladne organizacije, športna društva, srednje šole, visoke šole ...). Druga anketa je bila namenjena mladim posameznikom in tistim, ki z njimi delajo. O objavi ankete so bili obveščeni mediji, objavljena je bila

na portalu MONM, na spletnih straneh društev s področja mladine, v elektronski obliki smo jo posredovali nevladnim organizacijam in drugim subjektom, ki združujejo mlade.

Mestna občina Novo mesto izvaja tudi posamezne ukrepe sektorskih javnih politik (izobraževanje, zdravje in dobro počutje, kultura, socialno podjetništvo ...), ki so posredno ali neposredno namenjeni mladim.

Izobraževanje:

- sofinanciranje regijske štipendijske sheme za Dolenjsko,
- sofinanciranje prostorov za izvajanje dejavnosti RIC-a.

Zaposlovanje in delo:

- sofinanciranje javnih del v javnih zavodih,
- sofinanciranje podjetniških programov v Razvojnem centru Novo mesto,
- sofinanciranje socialnega podjetništva.

Bivanjske razmere:

- zagotavljanje neprofitnih stanovanj za mlade družine in ranljive skupine.

Zdravje in dobro počutje:

- sofinanciranje izvajanja letnega programa športa,
- sofinanciranje interesnih dejavnosti mladih,
- sofinanciranje Lokalne akcijske skupine (LAS) za preprečevanje odvisnosti,
- zagotavljanje športne infrastrukture.

Mladinska participacija:

- Odbor za mladino – delovno telo Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto, ki obravnava:
 - potrebe in zahteve mladih ter daje mnenja in pobude ob reševanju mladinske problematike,
 - izvajanje mladinske politike ter predlaga ukrepe za spodbujanje delovanja lokalnih mladinskih organizacij,
 - daje predloge in pobude za sodelovanje in vključevanje predstavnikov mladinskih organizacij. Odbor šteje devet članov.
- Mladinski svet: sofinanciranje delovanja

Kultura, ustvarjalnost in prosti čas:

- infrastrukturna pomoč društvom in zasebnim zavodom,
- sofinanciranje rednega dela društev na področju kulture.

4.1. SODELOVANJE Z JAVNIMI ORGANIZACIJAMI, KI DELUJEJO NA PODROČJU MLADIH

4.1.1. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ)

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje je ena ključnih ustanov na trgu dela. Je samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda, ki deluje enotno za območje Republike Slovenije.

Temeljne dejavnosti zavoda:

- posredovanje zaposlitev in zaposlitveno svetovanje,
- izvajanje kariernih usmeritev,

- izvajanje zavarovanja za primer brezposelnosti,
- izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja,
- izdajanje delovnih dovoljenj in zaposlovanje tujcev,
- izdelava analitičnih, razvojnih in drugih strokovnih gradiv s področja dejavnosti, zavoda
- informiranje o trgu dela, informacije javnega značaja.

Uporabniki storitev zavoda so brezposelne osebe, delodajalci, osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč pri zaposlovanju in poklicni orientaciji, strokovne ustanove in izvajalci programov zaposlovanja, socialni partnerji ter javnost.

Zavod izvaja program Aktivne politike zaposlovanja, med katerimi je najvišji delež mladih udeležencev na Uradu za delo v Novem mestu v letu 2013 v programih:

- Projektno učenje za mlade (100-odstotni delež glede na vse vključene),
- Programi formalnega izobraževanja (100-odst. delež glede na vse vključene),
- Usposabljanje na delovnem mestu (64,28-odst. delež glede na vse vključene),
- Zaposli me (42 % glede na vse vključene),
- Javna dela (36,45-odst. delež glede na vse vključene),
- Preveritev poslovne ideje (31,66-odst. delež glede na vse vključene).

Pri ostalih programih se delež mladih giblje od 26 % do 30 %. Skupni delež mladih za vse programe je 35,91 %.

4.1.2. Zdravstveni dom Novo mesto (ZD)

Zdravstvena vzgoja ali vzgoja za zdravje v Sloveniji poteka že vrsto let. Namen vzgoje za zdravje je informirati in motivirati posameznika ali skupino k skrbi za svoje zdravje. Z različnimi programi pa omogočamo posamezniku pridobivanje znanja, oblikovanja stališč in vedenj za zdrav slog življenja.

Vzgoja za zdravje za šolske otroke in mladostnike lahko poteka v zdravstvenih ustanovah (npr. ob rednih sistematskih pregledih) ali v šolah (izvajalci so lahko zdravstveni ali pedagoški delavci). Zdravstveno vzgojne vsebine so v Zdravstvenem domu Novo mesto na Dispanzerju za šolske otroke in mladino oblikovane glede na aktualno problematiko otrok in mladostnikov, ki je posledica njihovega biopsihosocialnega razvoja in različnih oblik tveganega vedenja.

Načrt vzgoje za zdravje za osnovne in srednje šole vsebuje naslednje teme:

- Zdrav način življenja (prehrana, gibanje, telesna drža, počitek, TV, šolska torba, osebna higiena ...),
- Kaj storim vsak dan za svoje zdravje, delavnica Zdrava prehrana,
- Preprečevanje nalezljivih bolezni (higiena kašlja, prenos okužbe, zaščita),
- Živimo varno – preprečevanje nezgod, prva pomoč, varno na počitnice – delavnica,
- Puberteta, poudarek na osebni higieni,
- Odraščanje – delavnice, Zdrava prehrana v obdobju odraščanja,
- Mladi in alkohol – delavnica,
- Telesna teža, lepota in zdravje, motnje hranjenja,
- Ljubezen, spolnost, odnosi med spoloma – delavnice,
- Mladi in različne oblike zasvojenosti, spolno prenosljive bolezni, prvi ginekološki pregled,
- Nujna stanja v zdravstvu – delavnica,
- Preprečevanje in zgodnje odkrivanje raka, samopregledovanje dojk in mod,

- Odgovornost za svoje zdravje, Dejavniki tveganja in tvegan način življenja.

Zdravstvena vzgoja se izvaja ob sistematskih pregledih v Zdravstvenem domu Novo mesto (1., 3., 6., 8. razred OŠ in 1. in 3. letnik SŠ.) v 2., 4., 6., 7. in 9. razredu ter 2. in 4. letniku se izvaja zdravstvena vzgoja dodatno na šoli.

V šolskem letu 2013/2014 so potekali še dodatni programi za mlade, kot so stres med mladostniki – delavnica, motnje hranjenja – delavnica, samopodoba – delavnica, nevarnosti interneta – predavanje, AIDS – predavanje, nevarnosti energijskih pijač, nevarnost dodatkov v prehrani in v šoli, agresija in mladi.

4.1.3. Center za socialno delo Novo mesto (CSD)

Center za socialno delo se kot javni zavod z omenjeno populacijo (mladi od 15 do 29 let) srečuje in izvaja naloge, ki mu jih nalaga veljavna zakonodaja kot javna pooblastila in storitve.

V preteklosti so izvajali programe, ki jih lahko uvrstimo v sekundarno preventivno dejavnost: tabore za mlade, posvetovalnico za mlade, v okviru katere se je izvajala učna pomoč, ter ustvarjalno preživljanje prostega časa, mladinske delavnice za Rome v romskem naselju Zmanjševanje predsodkov med romskimi in neromskimi učenci, ki se je izvajala na OŠ Bršljin. Izvajanje večine programov se je zaradi načina financiranja ustavilo.

V okviru referata za mladostnike so v letu 2013 začeli z izvajanjem delavnic za mladostnike. Izvedene so bile štiri delavnice. Program poteka v obliki delavnice, ki je sestavljena iz vrste socialnih iger, nedokončanih zgodb, vodenih fantazij, delno vodenih razprav in igre vlog v mali skupini mladostnic in mladostnikov (do 10 mladih), ki se srečujejo enkrat mesečno. Uporabniki so mladi, stari med 15 in 20 let, s težavami v odraščanju ter mladi, ki jim je po sklepu sodišča izrečen vzgojni ukrep nadzorstvo organa socialnega varstva in navodil; v letu 2013 je teh 46. Glede na to, da je bil odziv udeležencev pozitiven, se bo tudi v prihodnje z izvajanjem delavnic nadaljevalo.

Dejstvo je, da se čuti potreba po dnevnem centru za mlade, kjer bi se mladim nudili učna pomoč ter možnosti dejavnega preživljanja prostega časa. Prav tako ni zanemarljivo dejstvo, da je vse več mladih brezposelnih, ki ne vedo, kako naprej, zato bi bilo tudi na tem področju treba razviti programe, ki bi vključevali nezaposlene mlade. Poleg že navedenega je zaznati, da se vse več srečujemo s populacijo, ki ima težave v duševnem zdravju, in bi bilo treba razmisliti tudi o tovrstnih programih.

4.1.4. Razvojno izobraževalni center Novo mesto (RIC)

V Razvojno izobraževalnem centru Novo mesto se izvaja program za mlade – Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM) že od leta 2005, s krajšo prekinitvijo od marca 2007 do septembra 2008. Program PUM je javnoveljavni program neformalnega izobraževanja, namenjen mladim, ki so iz različnih razlogov opustili šolanje, prav tako so brez poklica in ustreznih zaposlitvenih izkušenj. Je daljša oblika izobraževalnega programa in eden prvih javnoveljavnih programov za odrasle in splošno izobraževalni program za odrasle, ki je bil pripravljen v skladu z izhodišči kurikularne preнове izobraževanja odraslih. Program se je začel v Sloveniji izvajati leta 1999 in je eden izmed programov, s katerim naj bi se celostno lotili problemov mladih osipnikov.

Program je namenjen mlajšim odraslim od 15. do 29. leta. Mladi, ki se vključujejo v PUM, so večinoma brez poklicne ali strokovne izobrazbe (z nedokončano ali končano osnovno šolo, z nedokončano poklicno, strokovno ali splošno srednjo šolo). V programu je največ takšnih, ki še nikoli niso bili zaposleni in izpadejo iz sistema nadaljevanja šolanja.

Vključenost v program lahko traja od treh mesecev do enega leta, udeležba je brezplačna. Udeleženci se vanj vključijo po posvetu z mentorjem PUM ali po pogovoru s strokovnjakom drugih ustanov (svetovalci Zavoda za zaposlovanje, šolski svetovalni delavci, socialni delavci centrov za socialno delo). Mnogi pridejo tudi na priporočilo vrstnikov ali pa jih v program napotijo starši. Mladi v programu so brez statusa učenca ali dijaka, večinoma so prijavljeni na Zavodu RS za zaposlovanje. Tako imajo udeleženci možnost, da se prijavijo tudi na Centru za socialno delo in prejemajo denarno socialno pomoč.

Cilj programa je mlajšim odraslim pomagati pri pridobivanju izkušenj in znanja, ki bi jim omogočili uspešnost pri nadaljevanju izobraževanja ali v izbrani poklicni karieri. S programom se poskuša preprečiti socialno osamelost mladih, jih vnovič vključiti v kulturno okolje vrstniških skupin, spremeniti negativen odnos okolja do njih, pospešiti medsebojno povezovanje in samopomoč med mladimi, pomagati pri razvijanju delovnih navad in odpravljanju učnih težav.

Interes in število posameznikov, ki se želijo vključiti oz. potrebujejo program, se povečuje, kar potrjujejo tudi podatki o številu udeležencev.

V program so vključeni mladi med 15. in 29. letom, statistika vpisa po starostnih kategorijah od leta 2010 do 2013 (3 izvedbe programa) pa je naslednja:

- od 15 do 19 let: 27 udeležencev
- od 20 do 24 let: 64 udeležencev
- od 25 do 29 let: 10 udeležencev

Uspešnost se meri glede na cilje, ki so si jih udeleženci zastavili ob vpisu v program. Cilji so različni: vključitev v izobraževanje, dokončanje šolanja (opravljanje mature ali zaključnega izpita), zaposlitev, opravljanje NPK, opravljanje vozniškega izpita ipd. Če udeleženec doseže večino zastavljenih ciljev, menimo, da je bil v programu uspešen. Tako beležimo v letih izvajanja programa PUM 60 %–75 % uspešnost.

Naslednji podatki o udeležencih so pridobljeni na podlagi analize 52 anketnih vprašalnikov ter opravljenih intervjujev z udeleženci, ki so program obiskovali v šolskih letih 2011/12 in 2012/13.

Nekaj statističnih podatkov raziskave, ki kažejo na posebnosti udeležencev v programu:

- 62 % udeležencev ima dokončano samo osnovno šolo,
- 44 % mladih si želi opuščeno šolanje nadaljevati (vendar večina nima potrebnih sredstev za vpis v izobraževanje),
- 83 % se jih želi zaposliti,
- 46 % mladih je brez kakršnih koli delovnih izkušenj,
- 81 % je prijavljenih na ZRZS, 77 % prejema denarno socialno pomoč,
- 60 % udeležencev ima urejeno le obvezno zdravstveno zavarovanje, slaba tretjina (27 %) ima tudi dopolnilno zavarovanje, kar 12 % mladih pa nima sklenjenega zdravstvenega zavarovanja,
- 50 % jih navaja, da se komaj prebijejo iz meseca v mesec, 29 % jih trdi, da jim gre doma »bolj na tesno«, kar 13 % pa jih za osnovno preživetje potrebuje pomoč,

- 92 % udeležencev je rednih kadilcev,
- 71 % redno uživa alkoholne pijače, 67 % uživa mehke droge, 12 % trde droge (75 % anketiranih mladih je potrdilo, da ima težave z alkoholom tudi nekdo od družinskih članov).

4.1.5. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

V Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto se že vrsto let trudijo za dvig bralne kulture med obiskovalci kot tudi v širšem družbenem okolju. Še posebno pozornost se namenja prav mladim, saj raziskave kažejo, da je najbolj kritična prav populacija mladostnikov. Interes med mladimi za branje upada, s tem pa tudi njihova moč kritičnega razmišljanja, inovativnosti, sposobnost pisanja in na splošno koherentnega izražanja.

Knjižne POPslastice

V knjižnici mlade nagovarjajo in spodbujajo k branju ter k dvigu zavesti o pomembnosti branja in ustvarjanja na način, ki je zanimiv, privlačen in hkrati uspešen. Že tretje leto zapored tako izvajajo projekt spodbujanja bralne kulture mladih, Knjižne POPslastice.

S projektom mladim, v starostnem razponu od 13 do 18 let, približujejo kvalitetne in izvirne knjižne vsebine s pomočjo gostov in vrhunskih strokovnjakov s področja branja in pisanja, igre in televizije, glasbe, sodobne tehnologije ali fotografije ter jim nudijo možnost branja, razpravljanja, srečanja in druženja z vrstniki podobnih interesov, z njihovimi vzorniki in znanimi osebami.

Rastem s knjigo za srednješolce

Z nacionalnim projektom Rastem s knjigo želijo SŠ dijake prvih letnikov motivirati za branje ter spodbuditi njihovo obiskovanje splošnih knjižnic. S tem namenom vsakemu dijaku prvega letnika Javna agencija za knjigo podari knjigo slovenskega mladinskega avtorja.

Dijakom najprej predstavijo knjižnico (organiziranost knjižnice, oddelke, članstvo, uporabniške servise), sledi predstavitev postavitve knjižničnega gradiva (razlaga sistema UDK), osnovna predstavitev COBISS/OPAC in elektronskih virov ...

Predavanja in predavitve Domoznanskega oddelka in posebnih zbirk Boga Komelja

S strokovnimi predavanji in predstavitvami gradiva iz Domoznanskega oddelka in posebnih zbirk Boga Komelja mladostnike seznanjajo z redkim, dragocenim in starejšim gradivom, ki ga knjižnica hrani, ter jih na tak način izobražujejo in širijo zavest o domačem kraju, o vedi domoznanstvo, o domoznanskem gradivu, s posebnim poudarkom na kulturni dediščini, hranjeni v knjižnicah.

4.1.6. Posvetovalnica za učence in starše Novo mesto

Posvetovalnica za učence in starše Novo mesto je javni zavod in specializirana ustanova za opravljanje svetovalnih, preventivnih, vzgojno-izobraževalnih in raziskovalnih nalog s področja vzgoje in izobraževanja, ki so potrebne za celovito izvajanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja.

Izvajajo programe za mlade na področjih: izobraževanje, zdravje in dobro počutje ter mladinska participacija. V organizaciji imajo zaposlene 4 strokovne osebe, ki izvajajo programe za mlade. Posvetovalnica za učence in starše je v večini in največjem deležu financirana s strani Mestne

občine Novo mesto, delno pa s strani občin, ki podpirajo te dejavnosti in storitve ter imajo v ta namen sklenjene pogodbe o sodelovanju s posvetovalnico.

Organizacija izvaja tudi mladinsko delo. Za mlade izvajajo program prostovoljnega dela, pri načrtovanju programa pa mladi tudi dejavno sodelujejo. Skupina prostovoljcev v skupini od 15 do 19 let je v Posvetovalnici v letu 2012 vključevala 10 prostovoljk, ki so bile vključene v prostovoljno delo. Programe za mlade izvajajo v sklopu svojih rednih delovnih obveznosti, zato težko opredelijo sredstva, namenjena točno in zgolj temu delu. Število vključenih v programe je nepredvidljivo in različno. Odzvati se poskušajo na sprotne potrebe in želje mladih oz.šol.

Mestna občina Novo mesto lahko k reševanju odprtih vprašanj, povezanih z mladimi, prispeva predvsem s svojo subtilnostjo ter posluhom za stiske in težave občanov (tako mladih kakor tudi njihovih staršev oziroma družin). Vlogo občine vidijo tudi v podpori razvijanja in razumevanja (predvsem) preventivnih programov za delo z mladimi, ki jih izvajajo posamezni zavodi znotraj občine.

4.1.7. Razvojni center Novo mesto

Razvoj podjetništva in vzpostavitev podpornega okolja za podjetnike in mesto za povezovanje razvojnih partnerjev z učinkovito mrežo usposobljenih kadrov širokega profila, ki bodo uresničevali pričakovanja regije na Dolenjskem, je prvi cilj in razlog, s katerim je bil Razvojni center Novo mesto, d. o. o., ustanovljen. Dejavnost RC Novo mesto, d. o. o., je usmerjena k razvoju mikro, majhnih in srednje velikih podjetij in podjetnikov.

Vizija RC Novo mesto, d. o. o., na tem področju delovanja je, da dobi podjetnik vse storitve za začetek poslovanja, delujoča podjetja pa storitve, ki jih potrebujejo pri poslovanju in rasti (»one stop shop«).

V Razvojnem centru Novo mesto, d. o. o., se izvajajo naslednji programi, namenjeni mikro, majhnim in srednje velikim podjetjem in podjetnikom (MSP):

- Garancijska shema za Dolenjsko
- Mikrokrediti za samozaposlene in nova delovna mesta
- Enotna regijska štipendijska shema za Dolenjsko
- Vse na enem mestu (VEM), v okviru katerega poteka informiranje, splošno podjetniško svetovanje o registraciji podjetij in podjetnikov (za s. p. in d. o. o.) prek spletnega portala e-VEM
- Presoja podjetniških zamisli, razvoj obstoječih in priprava novih podjetniških programov
- Organizacija izobraževanj, delavnic in prenosa dobrih praks
- Spodbujanje inovativnosti v podjetništvu
- Podjetniški inkubator Podbreznik (podporno okolje-Coworking Podbreznik, Pisarna v naravi Podbreznik)
- Priprava vlog za kandidiranje MSP na razpise ministrstev, pomoč pri pripravi vlog in svetovanje
- Informacijska točka Europe Direct.

Na področju regionalnega razvoja izvaja RC Novo mesto, d. o. o., naloge, ki jih opredeljuje Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, in naloge, ki jih izvajajo regionalne razvojne agencije v javnem interesu. RC Novo mesto, d. o. o., kot regionalna razvojna agencija je stičišče različnih informacij, idej, programov, pobud in mesto, kjer se rojevajo razvojna partnerstva in zavezništva (info točka in povezovalac) ter se pripravljajo regijski razvojni programi, ki kandidirajo za državna in evropska razvojna sredstva in jih RC Novo mesto, d. o. o., tudi izvaja.

Regijska štipendijska shema za Dolenjsko

Regijska štipendijska shema za Dolenjsko je program, ki vsako leto nudi dijakom in študentom razpoložljive kadrovske potrebe lokalnih in regionalnih organizacij. Štipendije so namenjene dijakom in študentom, ki imajo status študenta in se redno ali izredno izobražujejo v izobraževalnih ustanovah. Izključujejo se tisti dijaki in študenti, ki nimajo statusa, ali so prijavljeni na ZRSZ kot iskalci zaposlitve ali so v delovnem razmerju.

Štipendijsko razmerje traja za čas izobraževanja na stopnji, na kateri se štipendist ob podpisu pogodbe izobražuje. Vsako leto štipendiranja mora štipendist pri delodajalcu opraviti prakso. Po zaključku izobraževanja se mora štipendist zaposliti pri delodajalcu vsaj za eno leto. Če želi štipendist nadaljevati izobraževanje takoj po zaključku pogodbe o štipendiranju, mora vrniti vsa prejeta sredstva iz naslova štipendiranja. Pravna podlaga, ki ureja štipendijska razmerja, je Zakon o štipendiranju (ZŠtip-1: ur. l. RS št. 56/13).

4.1.8. Srednje, višje in visoke šole v Mestni občini Novo mesto

V Mestni občini Novo mesto izvajajo programe srednješolskega, višjega strokovnega in visokošolskega izobraževanja naslednje ustanove (podatki MIZŠ z 12/2014):

Srednje šole:

- Ekonomska šola Novo mesto, Srednja šola in gimnazija, Ul.talcev 3 A, 8000 Novo mesto
- Gimnazija Novo mesto, Seidlova cesta 9, 8000 Novo mesto
- Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Kmetijska šola Grm in biotehniška gimnazija, Sevno 13, 8000 Novo mesto
- Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Srednja šola za gostinstvo in turizem, Ulica talcev 3, 8000 Novo mesto
- Šolski center Novo mesto, Srednja elektro šola in tehniška gimnazija, Šegova ulica 112, 8000 Novo mesto
- Šolski center Novo mesto, Srednja gradbena in lesarska šola, Šegova ulica 112, 8000, Novo mesto
- Šolski center Novo mesto, Srednja strojna šola, Šegova ulica 112, 8000 Novo mesto
- Šolski center Novo mesto, Srednja šola Metlika, Partizanski trg 4, 8330 Metlika
- Šolski center Novo mesto, Srednja zdravstvena in kemijska šola, Šegova ulica 112, 8000 Novo mesto

Višje strokovne šole:

- Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola, Ulica talcev 3 A, 8000 Novo mesto
- Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Višja strokovna šola, Sevno 13, 8000 Novo mesto
- Šolski center Novo mesto, Višja strokovna šola, Šegova ulica 112, 8000 Novo mesto

Visoke šole:

- Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu (FIŠ), (javni visokošolski zavod), Ljubljanska cesta 31A, 8000 Novo mesto
- Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu (FOŠ), Novi trg 5, 8000 Novo mesto
- Fakulteta za industrijski inženiring Novo mesto (FINI), Šegova ulica 112, 8000 Novo mesto
- Visoka šola za upravljanje podeželja Grm Novo mesto (VŠ GRM), Sevno 13, 8000 Novo mesto
- Fakulteta za tehnologije in sisteme (FTS), Na Loko 2, p. p. 111, 8000 Novo mesto

- Visoka šola za upravljanje in poslovanje Novo mesto (VŠUP), Na Loko 2, p. p. 51, 8000 Novo mesto
- Fakulteta za zdravstvene vede Novo mesto (FZV), Na Loko 2, p. p. 158, 8000 Novo mesto
- Fakulteta za poslovne in upravne vede Novo mesto (FPUV), Na Loko 2, p. p. 51, 8000 Novo mesto

4.2. ANALIZA ANKETE ZA NEVLADNE ORGANIZACIJE

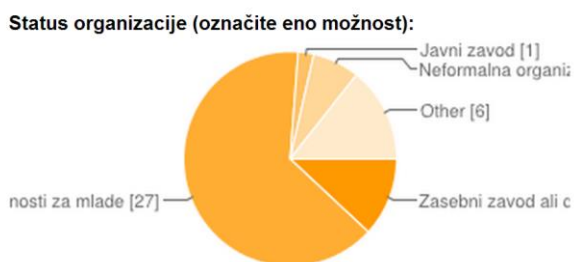
V anketi je sodelovalo štirideset nevladnih organizacij, ki delujejo v Mestni občini Novo mesto. Od tega je bilo pet zasebnih zavodov in petintrideset društev. To so:

1. Visoka šola za tehnologije in sisteme
2. Zavod Situla
3. Založba Goga
4. Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu
5. Zavod LokalPatriot
6. Društvo tabornikov Rod gorjanskih tabornikov
7. Teniški klub Krka Otočec
8. Gorjanski medvedje – skavti iz Novega mesta
9. Športno društvo Bushido
10. Dolenjsko društvo za boj proti raku
11. Društvo prijateljev mladine MOJCA Novo mesto
12. Airsoft Društvo Želve
13. Karate klub Novo mesto
14. Rugby klub Novo mesto
15. Moški rokometni klub Krka
16. Gimnastično društvo Novo mesto
17. Planinsko društvo Krka Novo mesto
18. Društvo novomeških študentov
19. Moški odbojcarski klub Krka Novo mesto
20. Društvo Mešani pevski zbor Pomlad
21. Akademija tajskega boksa – Muay Thai Gym Scorpion
22. Društvo Grad Teater
23. Kolesarski klub Adria Mobil
24. Športno društvo za baseball in softball Krpan little league Novo mesto
25. Nogometni klub Krka
26. Športno kulturno društvo Plesni studio Novo mesto
27. Košarkarski klub Krka-Telekom
28. Namiznoteniški klub Krka
29. Atletski klub Krka
30. Ženski rokometni klub Krka Novo mesto
31. Športno društvo Stopiče
32. Karate Klub Ryukyu Kempo Slovenija
33. Šahovsko društvo KRKA Novo mesto
34. Plesno društvo SalSon
35. Društvo Rokoroki
36. Društvo življenje brez nasilja
37. Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto
38. Kulturno društvo Pihalni orkester Krka
39. ETERNIA, društvo za pomoč mladim z motnjo pozornosti in hiperaktivnostjo (ADHD)
40. Klub mladih podjetnikov

Prevladujoča dejavnost organizacij, ki so odgovarjale na anketno vprašanje, je, da delujejo na področju športa in vključujejo mladino (51 %), takoj zatem sledijo organizacije, ki delujejo na področju mladine (46 %).

Večina organizacij ima pravno obliko zasebnega zavoda ali društva in izvaja dejavnosti za mlade (64 %), del organizacij (12 %) izvaja dejavnosti za mlade, ima pravno obliko društva ali zasebnega zavoda in ima status mladinske organizacije, ki je pridobljen na Uradu RS za mladino.

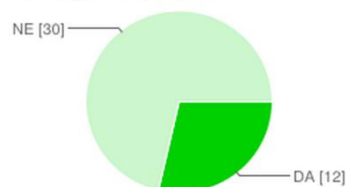

Večina organizacij (67 %) izvaja dejavnosti na področju zdravja in dobrega počutja (redna telesna dejavnost, spodbujanje odgovornega odnosa do drog, krepitev duševnega zdravja, krepitev prometne varnosti pri mladih, ozaveščanje o nalezljivih boleznih, spodbujanje zdravega načina življenja ...). Sledijo organizacije, ki delujejo na področju mladinske participacije (spodbujanje participacije, spodbujanje razvoja mladinskih kultur ter zagotavljanje delovanja neorganizirane mladine, spodbujanje mobilnosti, izvajanje raziskav in analiz na področju mladih, spodbujanje prostovoljstva med mladimi, spodbujanje trajnostnega družbenega načina delovanja, vključevanje mladih z manj priložnostmi vključevanja v javne zadeve v družbi, aktivno državljanstvo ...), in sicer z 52 %. Sledijo (40 %) organizacije, ki delujejo na področju Izobraževanja (formalno, neformalno, izboljševanje kompetenčne opremljenosti mladih, študijska mobilnost mladih).

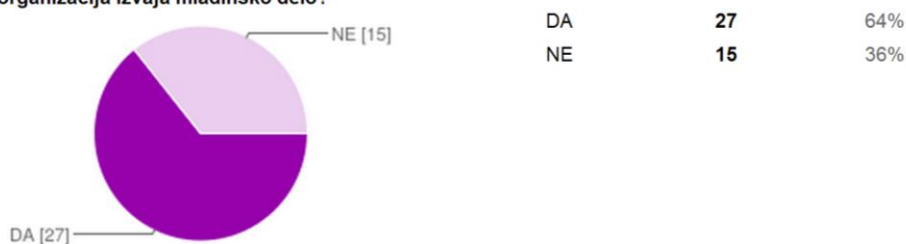
29 % organizacij ima zaposlene strokovne delavce, ki delajo z mladimi. Strokovna usposobljenost se nanaša na področje, ki ga opravljajo za mlade (mladinski delavci, trenerji ipd.). 71 % organizacij nima zaposlenih strokovnih sodelavcev, ki bi izvajali projekte/programme za mlade.

Ali imate v vaši organizaciji zaposlene osebe za izvajanje projektov/programov za mlade?

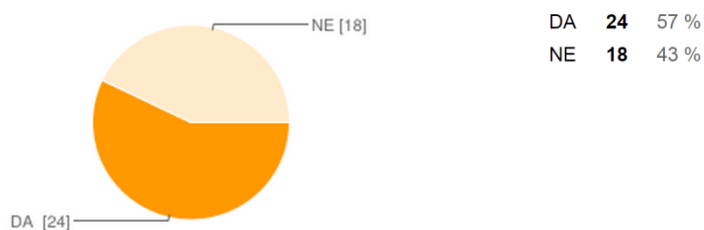
Glede na rezultate ankete izvaja mladinsko delo 64 % anketiranih organizacij.

Ali vaša organizacija izvaja mladinsko delo?

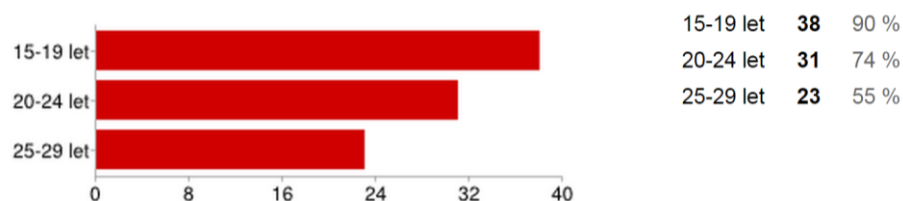
V svoje delo vključuje mlade prostovoljce (15–29 let) malo več kot polovica nevladnih organizacij.

Ali v svoje programe vključujete tudi mlade prostovoljce?

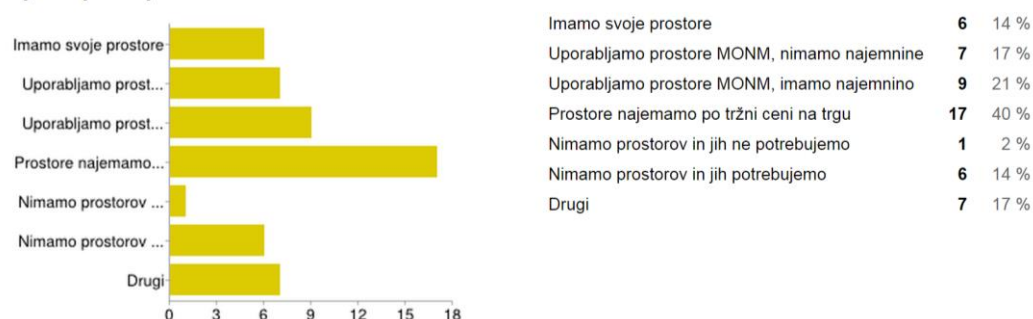
Največ vključenih mladih v programe organizacije je v starosti od 15 do 19 let, najmanj pa mladih v starosti od 25 do 29 let.

Ciljne skupine, ki so vključene v vaše projekte po starosti (označite od 1 do 3 skupine):

Večina organizacij (40 %) za izvajanje dejavnosti za mlade najema prostore po tržni ceni, sledijo organizacije, ki imajo v najemu prostore občine (21 %), 14 % organizacij nima rešenega prostorskega vprašanja.

Kje izvajate dejavnosti za mlade?

S kakšnimi težavami se soočate pri delu z mladimi in kaj bi potrebovali, da bi lahko napredovali pri izvajanju programov za mlade?

Nevladne organizacije se pri izvedbi programov srečujejo s številnimi težavami, kot skupne pa prepoznavamo tri kategorije, in sicer:

- **pomanjkanje sredstev:** zaposlitev strokovnih delavcev, izvajanje programov za mlade, premostitev časa med poročanjem in nakazilom sredstev iz razpisov, večletno sofinanciranje projektov in programov MONM ...
- **težave s prostori:** za izvajanje športnih, kulturnih programov za mlade, previsoka najemnina v prostorih v lasti MONM, ni skupnih prostorov za mlade (stihišče, mladinski center) ...
- **mreženje, povezovanje in promocija programov**

Kako/na kakšen način lahko po vašem mnenju Mestna občina Novo mesto prispeva k reševanju odprtih vprašanj, povezanih z mladimi?

Nevladne organizacije vidijo vlogo MONM predvsem na sledečih področjih:

- priprava lokalnega programa za mladino (strategija za mlade in pridobitev statusa mladim prijazne občine)
- podpora delovanju nevladnim organizacijam, ki izvajajo programe za mlade (transparentni javni razpisi in sofinanciranje programov in projektov za mlade)
- zagotavljanje infrastrukture za mlade (mladinski center in športni objekti)
- povezovanje vseh deležnikov v lokalnem okolju (mladi, javni zavodi, nevladne organizacije ipd.)
- zagotavljanje pogojev za bolj kakovostno življenje mladih v MONM (neprofitna stanovanja, spodbujanje socialnega podjetništva ipd.)

Kaj po vašem mnenju potrebujejo mladi v Mestni občini Novo mesto in kje vidite vlogo vaše organizacije pri zadovoljevanju potreb in želja mladih?

Nevladne organizacije prepoznavajo svojo vlogo pri izvajanju programov za mlade na svojih področjih delovanja (šport, kultura, mladina, turizem ipd.) in pri tem uporabljajo svoje vire kot so strokovna znanja, prostori ipd. Po mnenju anketiranih organizacij mladi najbolj potrebujejo:

- odprte prostore (za druženje, ustvarjanje, realizacijo idej in lastno produkcijo, neformalno izobraževanje in razvoj kompetenc, športno udejstvovanje, prostovoljstvo in podjetništvo ...)
- več brezplačnih, kakovostnih in raznolikih programov, v katere se lahko mladi vključujejo in jih soustvarjajo
- informiranje

Katere so tiste prednostne naloge, ki bi jim morali dati prednost pri zagotavljanju boljšega podpornega okolja za mlade do leta 2020 v MONM?

Prednostne naloge pri vzpostavljanju odpornega okolja za vključevanje mladih po mnenju anketiranih NVO:

- infrastruktura in prostori za mlade - mladinski center in zagotavljanje infrastrukture za delovanje NVO, ki izvajajo programe in projekte za mlade
- zagotavljanje sredstev za projekte in programe ter strokovne delavce (šport, kultura, zaposlovanje ...)
- vključevanje mladih, ki se še nikamor ne vključujejo
- strukturna podpora mladim za aktivno participacijo – priznanje mladinskemu delu
- stanovanjske kooperative in spodbude pri zaposlovanju

Vir: Anketa za nevladne organizacije v MONM, ki je bila opravljena 2013.

4.2.1. Mladinske organizacije

Mladi se združujejo v različne oblike organiziranosti, kar ima za posledico tudi več tipov mladinskih organizacij. V grobem pa lahko te delimo na mladinske centre, mladinske svete, nacionalne mladinske organizacije ter druge nevladne organizacije.

Mladinski svet Slovenije (MSS) je krovna organizacija 16 mladinskih nevladnih organizacij različnih interesnih, nazorskih ali političnih usmeritev. Je najvišje telo organizirane mladine pri nas ter je kot tak sogovornik države in zastopnik interesov mladih.

Mladinski sveti lokalnih skupnosti združujejo mladinske organizacije na lokalni ravni. Spodbujajo dejavnosti mladinskih organizacij, skrbijo za informiranje njihovega članstva in širše javnosti o politiki lokalne skupnosti, predvsem na področjih, ki zadevajo mlade. Prek mladinskih svetov lokalnih skupnosti lahko mladi povedo, kar mislijo, in vplivajo na odločitve, ki so za njih pomembne.

Mladinski centri predstavljajo središčno točko, kjer mladi vseh starosti in nazorov ustvarjajo in razvijajo najrazličnejše klubske dejavnosti in ponujajo tudi možnost preventivnega delovanja, neformalnega izobraževanja in usposabljanja mladih na lokalni ravni.

Nacionalne mladinske organizacije so nevladne organizacije, ki delujejo na nacionalni ravni in imajo svoje enote v večini statističnih regij ter združujejo v svojem članstvu mlado populacijo med pretežno 15. in 29. letom starosti.

Druge nevladne organizacije so razna društva, zavodi, klubi in zveze društev, ki izvajajo programe, namenjene mladim, zaradi česar jih uvrščamo v skupino mladinskih organizacij oz. organizacij izvajalk programov za mlade.

Vir: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinske_organizacije/.

V Mestni občini Novo mesto imajo status mladinske organizacije v javnem interesu, ki ga izkaže Urad za mladino, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS na področju mladine, tri organizacije, in sicer Zavod Lokalpatriot, Društvo novomeških študentov in Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto.

PROGRAMI, KI JIH IZVAJAJO NEVLADNE ORGANIZACIJE V SKLOPU REDNEGA DELA

4.2.1.1. Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (DRPD)

Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto je nevladna in humanitarna organizacija, ki deluje v javnem interesu na področju socialnega varstva, kulture in mladine. Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto ima tudi pridobljen status mladinskega centra na Uradu RS za mladino.

Vključevanje mladih z manj priložnostmi in prostovoljno delo z mladimi z manj priložnostmi.

- Socialno integracijski programi. Program je namenjen socialno izključenim skupinam: migrantom, Romom, revnim in socialno izključenim ... Program je zato usmerjen v učenje tistih znanj in veščin, ki so pomembne za višanje socialnega, človeškega in kulturnega kapitala. V ta namen izvajajo naslednje dejavnosti: Dnevni center za otroke, Dnevni center Brezje, Dnevni center Šmihel; Pomoč pri integraciji migrantov; Pomoč pri integraciji Romov; program poteka vsak dan od ponedeljka do petka od 9. do 18. ure. Vanj se vključuje prek 230 otrok/mladih in 80 odraslih.
- Projekt Kulti-praktik
- Program Mladi v akciji

Projekt Razvijanje socialnega kapitala in aktivnega državljanstva pri mladih

Mladi z manj priložnosti (predvsem migranti in Romi) se lahko od januarja do decembra vsak delovnik od 12. do 18. ure vključijo v različne dejavnosti za višanje socialnega, kulturnega in človeškega kapitala.

Mladi se lahko od januarja do decembra 6 ur dnevno kot prostovoljci vključujejo v programe, ki jih društvo vsak dan od ponedeljka do petka izvaja za otroke in mlade, ki imajo težave v socialni integraciji.

Mladi, ki imajo težave v socialni integraciji (migranti, Romi, mladi, ki imajo težave v šoli, osipniki ...), se lahko vsak delavnik od 12. do 18. ure vključijo v različne dejavnosti dnevnih centrov (Dnevni center za otroke, Dnevni center za romske otroke Brezje in Šmihel). Program je usmerjen v varovanje in krepitev psihosocialne dobrobiti uporabnikov, njihovemu usposabljanju za samostojno in učinkovito reševanje težav in stisk (opolnomočenje uporabnikov), preprečevanje socialne izključenosti ter doseganju višje ravni kakovosti življenja. V program se kontinuirano vključuje prek 200 uporabnikov, od tega 40 mladih.

Prostovoljci se v program vključujejo kot izvajalci učne pomoči, organizatorji prostočasnih dejavnosti, učenja slovenščine za migrante, računalniškega opismenjevanja, družabne in športne

dejavnosti, pomoč pri izvajanju ustvarjalnih in socialnih delavnic, vključujejo pa se tudi s svojimi idejami, pobudami ... V programu dnevnih centrov sodeluje 60 mladih (srednješolci, študentje, brezposelni mladi, mladi z manj priložnosti), ki na letu v programu opravijo prek 3000 prostovoljnih ur.

Program tako temelji na načelu »mladi za mlade«, saj so mladi hkrati uporabniki in deležni učinkov – mladi se glede na interese vključujejo v številne dejavnosti, ki jim pomagajo pri razvijanju socialnega, človeškega in kulturnega kapitala, hkrati pa so tudi akterji – načrtujejo in izvajajo projektne dejavnosti ter tako postajajo nosilci sprememb v organizaciji in širši skupnosti.

Dejavnosti za promocijo aktivnega državljanstva, razvijanje socialnega kapitala in medkulturnih kompetenc

Dejavnosti so mladim, predvsem mladim z manj priložnostmi, na voljo vsak dan od 12. do 18. ure (Svetovalni center za mlade).

V okviru dejavnosti bomo izvedli 37 delavnic, 20 študijskih krožkov in 3 okrogle mize – dejavnosti bodo potekale skozi vse leto po osnovnih in srednjih šolah v Novem mestu ter v Dnevnom centru za otroke.

- Svetovalni center za mlade (informiranje, svetovanje, zagovorništvo)
- Delavnice za razvijanje socialnega kapitala
- Delavnice za razvijanje aktivnega državljanstva
- Delavnice za osnovnošolce in srednješolce Multitude
- Študijski krožki (prostovoljno delo, zgodnje načrtovanje in oblikovanje lastne učno poklicne kariere ...)

Mednarodno sodelovanje s partnerskimi organizacijami iz drugih držav

Vključevanje mladih v mednarodno sodelovanje s sorodnimi organizacijami iz zahodne in jugovzhodne Evrope omogoča medkulturno učenje, mobilnost, utrjevanje lastne identitete, učenje strpnosti, promocijo prostovoljnega dela in aktivnega državljanstva.

Mladi imajo priložnost vključevanja v programe za mobilnost mladih, in sicer v programe mladinskih izmenjav in evropske prostovoljne službe.

Društvo v letu 2014 organizira 16 kulturnih izmenjav ter sodeluje v 8 mednarodnih mladinskih projektih.

Izobraževanje za prostovoljno mladinsko delo ter promocija prostovoljnega dela

Izobraževanje za prostovoljno delo ohranja pozitivno klimo, motivacijo za delo in kakovost dela. Z usmerjenimi dejavnostmi povečujemo učinkovitost prostovoljcev, jih varujemo pred napakami (ki bi jih lahko utrpeli oni, uporabniki in tudi organizacija) ter jih osvobodimo strahu pred nastopom dela. Izobraževanje opremlja prostovoljce z novimi veščinami, znanjem in idejami.

Izvedejo vsaj 20 dogodkov na leto, ki so namenjeni promociji prostovoljnega dela in izobraževanju za prostovoljno delo.

Podpora nevladnim organizacijam, v katere so vključeni mladi – Regijski NVO center

Regijski NVO center je regijsko stičišče za nevladne organizacije, ki že od leta 2008 deluje kot stičišče nevladnih organizacij regije Jugovzhodna Slovenija. Društvom, zasebnim zavodom in ustanovam na območjih Dolenjske, Bele krajine in Kočevsko-Ribniškega nudi vsestransko in celostno podporo, s čimer želi prispevati k njihovi boljši prepoznavnosti in usposobljenosti za izvajanje projektov, programov in javnih politik.

Regijski NVO center ponuja nevladnim organizacijam različne brezplačne storitve:

- zagovorništvo in civilni dialog obsegata vključevanje NVO na posvete, konference in družabna srečanja, kjer prispevajo svoje poglede in predloge na razvoj sektorja;
- pomoč pri sodelovanju z lokalnimi odločevalci, gospodarstvom, mediji in javno upravo;
- servisno podporo, ki obsega redno informiranje o pomembnejših novostih (dnevno osvežen portal www.nevladnik.info in 14-dnevne e-novice);
- pravno in finančno svetovanje ter svetovanje v zvezi z javnimi razpisi, pomoč pri zasnovi in izvedbi projektov;
- izposajo tehnične opreme (prenosno ozvočenje, projektor, platno, fotoaparati);
- usposabljanja na teme zaposlovanja v NVO, pridobivanja sredstev, finančnega upravljanja, strateškega načrtovanja, komuniciranja in splošnih veščin, ki jih NVO potrebuje;
- mreženje in druženje NVO ter izmenjava izkušenj (bazar nevladnih organizacij, posveti in neformalna srečanja).

V mrežo nevladnih organizacij, ki jo koordinira Regijski NVO center, je trenutno vključenih približno dvesto petdeset NVO-jev naše regije, med njimi tudi mnoge mladinske organizacije in organizacije, ki delujejo z mladimi in uporabljajo storitve stičišča.

4.2.1.2. Zavod LokalPatriot

Zavod LokalPatriot je zasebni zavod, ki ga je ustanovilo Društvo novomeških študentov. Zavod LokalPatriot ima status organizacije v javnem interesu na področju kulture in mladine ter je preko Nacionalnega Urada za mladino pridobil status mladinskega centra.

Zavod LokalPatriot poleg svojih mladinskih projektov (Muzzko rola, Koncerti perspektivnih, Mladinske avtorske razstave, Pogovorni in bralni večeri, Tematski večeri) organizira tudi mednarodne projekte, kot so Festival dokumentarne fotografije Fotopub, Jazzinty, Jazzinty abonma ter Novomeško filmsko šolo. Zavod LokalPatriot deluje na dveh lokacijah: v klubu LokalPatriot ter v galeriji Simulaker, ki je edina sodobna galerija v regiji.

4.2.1.3. Klub mladih podjetnikov

Klub mladih podjetnikov od leta 2013 deluje pod blagovno znamko StartUP Novo mesto. StartUP Novo mesto je stičišče idej, programov, pobud in prostor, kjer se posamezniki povezujejo, razvijajo in uresničujejo svoje podjetniške ideje. Predstavlja povezavo med mladimi, njihovimi idejami, izobraževalnimi ustanovami (osnovnimi in srednjimi šolami ter fakultetami) in gospodarstvom.

StartUP Novo mesto je bil ustanovljen na pobudo mladih Novomeščanov, ki so na podlagi svojih izkušenj in zavedanja o trenutni situaciji na trgu prepoznali problem mladih posameznikov in skupin s podjetniškimi ambicijami ter podjetji v JV Sloveniji.

StartUP Novo mesto je v svojem obdobju obstoja ustanovil tudi dve neformalni skupnosti. DesignON je skupnost oblikovalcev iz različnih področji ter Start Media, ki združuje ljudi iz področij videa, fotografije, filma in animacije.

StartUP Novo mesto deluje v sklopu Podjetniškega inkubatorja Podbreznik, kjer redno izvajajo delavnice, izobraževanja, festival in pospeševalni program. V prvem letu delovanja je bilo v projektih vključenih več kot 1500 ljudi, od tega 87 % mladih.

4.2.1.4. Društvo novomeških študentov

Društvo novomeških študentov je samostojna, nepridobitna in nestrankarska organizacija, ki zastopa interese novomeških študentov, se zavzema za njihovo uresničitev in skrbi za izboljšanje kakovosti študentskega življenja. Društvo novomeških študentov deluje na področjih kulture, vzgoje, izobraževanja, sociale, športa in turizma. S svojim delovanjem sooblikuje aktualno družbeno, mladinsko in kulturno politiko na lokalni ravni ter študentsko politiko na nacionalni ravni. Društvo novomeških študentov je od Urada za mladino Republike Slovenije pridobilo status društva v javnem interesu na področju mladine.

Društvo novomeških študentov (DNŠ) je že od leta 1992 ena vodilnih organizacij na področju mladinskega delovanja v Novem mestu. Glavna novost, ki so jo uvedli z letošnjim šolskim letom, je projekt DNŠ Sessions, sklop koncertnih dogodkov, ki jih enkrat mesečno izvajajo v Klubu LokalPatriot. Vsak mesec v Novo mesto pripeljejo dokaj znano ime popularne glasbe (do zdaj so se nam predstavili Big Foot Mama, Elemental, Manouche ter Edo Maajka), glavni namen projekta pa je mladini ponuditi možnost, da se za nizko ceno udeležijo kakovostnega koncerta, in na ta način sobotne večere preživljajo ob poslušanju dobre glasbe.

Poleg rednih mesečnih koncertov so organizirali tudi precej manjših uspešnih projektov:

- V oktobru so novomeške študente odpeljali na Izlet v neznano – mladi so se na izlet prijavili, ne da bi vedeli, kam bodo odšli. Ugotovili so, da jih tak način potovanja zanima, saj je malce bolj adrenalinski in zabaven, kot so klasični izleti. Projekt bodo zagotovo še izvedli.
- Prav tako so oktobra organizirali redno krvodajalsko akcijo (organizirajo jih dvakrat letno), na katero so vse boljši odzivi. Na ta način mlade ozaveščajo o pomembnosti sodelovanja tudi v takih družbenih dejavnostih.
- Decembra so v sodelovanju z Visoko šolo za upravljanje in poslovanje Novo mesto (VŠUP) organizirali pogovorni večer z nekdanjim veleposlanikom ZDA v Sloveniji Josephom Mussomelijem.
- Konec decembra so izvedli že tradicionalni Dobrodelni božični kuhanček, ko so v središču mesta prodajali kuhano vino ter čaj, celotni izkupiček od prodaje pa namenili v dobrodelne namene.
- V februarju so organizirali tretji nočni pohod na Gorjance, ki se ga je udeležilo 30 mladih Novomeščanov. Namen projekta je na malce drugačen način (v soju bakel) predstaviti Gorjance.
- Poleg vseh naštetih projektov so letos izvedli še potopis o Mehiki (v kratkem pripravljajo še potopisa o Maroku in Iranu), mlade odpeljali na smučanje, prav tako pa od letos organizirajo redni mesečni dogodek DNŠ vabi na kavo, s katerim vse mlade Novomeščane spodbujajo, da podajo svoje ideje in predloge za izvedbo novih projektov ter jih tudi pomagajo izvesti. Redno organizirajo in subvencionirajo tečaje varne vožnje za mlade voznike, izvajajo tudi projekt Posrečilo se je!, pri katerem v obliki dveh razpisov letno podeljujejo finančno pomoč mladim študentskim družinam (v obliki bonov za nakup opreme za dojenčke).

Največji in najbolj prepoznavni dogodki DNŠ pa šele prihajajo. V aprilu bodo izvedli že šestnajsto ParkLigo ter ParkTek, celodnevno dobrodelno športno prireditev, ki je vsako leto bolje obiskana. Julija je na sporedu že deseti Grem domov v Novo mesto, pohod študentov iz krajev študija v domače Novo mesto. Letošnji prihod v Novo mesto sovпада z zaključkom projekta DNŠ Sessions, zato bo njihov najbolj prepoznaven projekt, na katerega so tudi najbolj ponosni, zaključen s koncertnim dogodkom na Glavnem trgu v Novem mestu. Konec septembra sledi še DNŠ jadrnanje, ki ga tudi uspešno organizirajo že precej let. DNŠ jadrnanje je cenovno ugodna jadralska izkušnja za vse mlade, ki si želijo spoznati ta šport in pred začetkom študijskega leta oditi še na zaslužen enotedenski oddih.

Vidnejši projekti društva so:

1. Infodan: predstavitev več kot 50 fakultet in srednjih šol za dijake in osnovnošolce, ki bi radi še več izvedeli o zelenem izobraževalnem zavodu.

2. Dijasovi športni dnevi: športni dan za vse dijake v Novem mestu. Tekmovanje v košarki, odbojki in malem nogometu brez prijavnine, a z bogatimi nagradami.
3. Festival Cvičkarija: največji projekt DNŠ. Predstavitve cvička in dolenjske kulture v Ljubljani, Novem mestu in Mariboru.
4. Grem domov v Novo mesto: športno-turistično naravnan projekt, na katerem se študentje peš odpravijo iz LJ, MB in KP proti Novemu mestu.
5. Kolektivc: največji dijaški dogodek na Dolenjskem. Koncerti znanih slovenskih skupin zvečer ter delavnice prek dneva za dijake.
6. Dijasovi dnevi adrenalina: enomesečni projekt, v katerem gredo dijaki vsak teden na eno od adrenalinskih pustolovščin, ki jih DNŠ omogoči po bistveno nižji ceni.
7. ParkLiga in Parktek: Parkliga je največja športno-dobrodelna prireditelja v Novem mestu. Tekmovanje v košarki, nogometu, odbojki, tenisu za vse generacije; Parktek je dobrodelni tek na 10 km za vse generacije. Tek po novem mestu, ki šteje tudi za pokal Dolenjskega lista.
8. Jadranje DNŠ: študentsko jadrnanje, ki omogoča enotedensko jadrnanje po osrednji Dalmaciji za študente po ugodni ceni.
9. 1. december – dan boja proti AIDSU: promocija boja proti AIDSU na vseh srednjih šolah in fakultetah v Novem mestu.

4.2.1.5. Gorjanski medvedje – skavti iz Novega mesta

Novomeški skavti svoj program izvajajo v treh starostnih skupinah: popotniki in popotnice (veja PP) – 17 do 21 let, izvidniki in vodnice (veja IV) – 12 do 16 let in volčiči in volkuljice (veja VV) – 8 do 11 let. So lokalna enota ZSKSS in se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem otrok in mladih. S pomočjo skavtske metode neformalne vzgoje vzgajajo samostojne ljudi. Delujejo na prostovoljni bazi in promovirajo prostovoljstvo kot način življenja in najboljši način pridobivanja delovnih izkušenj za mlade. Društvo deluje v javnem interesu na področju vzgoje in izobraževanja.

4.2.1.6. Društvo tabornikov Rod gorjanskih tabornikov

Društvo tabornikov izvaja naslednje projekte:

- zimovanje,
- letovanje,
- šola orientacije,
- taborjenje,
- vsako leto pripravijo tudi kratko, 3-dnevno taborjenje za netabornike, na katerega je povabljeni vsa novomeška mladina,
- izleti,
- evropski skavtski tabor,
- delovne akcije na taborniškem objektu.

4.2.1.7. Rotaract klub Novo mesto

Rotaract je mednarodni program pod okriljem Rotary International, ki združuje preko 6500 klubov v 180 državah sveta, kar pomeni okoli 180.000 mladih med 18. in 30. letom, ki sledijo rotarijski ideji o boljšem svetu in boljših ljudeh ter načelom poštenosti, prijateljstva in nesebične pomoči. Je neprofitna in nepolitična organizacija. Rotaract klubi imajo botrske Rotary klube (v primeru tega kluba Rotary klub Dolenjske Toplice) vendar delujejo kot samostojno organizirana društva ter organizirajo samostojne dobrodelne dogodke. V Sloveniji je 17 klubov, eden izmed njih pa je tudi Rotaract klub Novo mesto, ki je edini tovrsten klub na območju JV Slovenije. Klub je bil ustanovljen 2011 in šteje 21 članov med 19. in 27. letom, večinoma študentov. V petih letih delovanja so ustvarili

in sodelovali pri več projektih v korist lokalne in širše skupnosti. Med njimi Dobrodelni košarkarski turnir trojk (leta 2013 zbrali sredstva za nakup profesionalnega košarkarskega vozička profesionalnega košarkarja paraplegika, lani za izgradnjo polovice košarkarskega igrišča za Društvo paraplegikov, Dolenjske, Bele krajine in Posavja, letos za športne programe Dnevnega centra za otroke DRPD NM), Prebrane knjige novim bralcem (zbirali knjige za zapornike, upokoјence, vrtec itd.), Rotaract Slovenia Trip ter projekt Dobrodelna košarica (zbiranje potrebščin za socialno ogrožene družine na Dolenjskem, pri projektu sodelujejo z lokalnim Leo klubom). V društvu se povezujejo z lokalnimi društvii, institucijami in posamezniki, ki želijo pomagati pri ustvarjanju boljšega sveta ter skupaj z njimi naslavlajo pomoči potrebne posameznike.

4.2.2. Mladinski centri

Osnovna namena mladinskih centrov (MC) sta neformalna socializacija in vključevanje organizirane in neorganizirane mladine v lokalnih, regionalnih in mednarodnih okoljih v preventivne, neformalno-izobraževalne, prostovoljne, kulturne, socializacijske, prostočasne in druge animacijske dejavnosti in tudi omogočanje raznovrstnih mladinskih iniciativ. Cilji delovanja mladinskih centrov so spodbujanje participacije mladih, omogočanje aktivnega državljanstva, uveljavljanje večkulturne vzgoje, predvsem pa integracija mladih skozi boljše poznavanje položaja in vloge mladih v družbi.

Mladinski centri poleg programov in projektov, ki se pri njih izvajajo, nudijo svetovalno, strokovno, organizacijsko, finančno, tehnično ipd. pomoč prostovoljniii združenjem, avtonomnim mladinskim skupinam in tudi posameznikom. V tem smislu imajo MC več različnih funkcij: preventivno, asociativno, servisno, informativno, izobraževalno, razvojno.

Do zdaj se je mladinski center pojmoval in konkretnije definirail v okviru javnih razpisov Urada RS za mladino. Med osnovnimi pogoji, ki so opredeljevali, kaj je in kaj ni mladinski center, so rednost delovanja, pluralnost programa z več različnimi dejavnostmi, ustrezna infrastruktura in lokacija, kompetentnost in strokovnost vodstva in zunanjih sodelavcev, demokratični organizacijski princip vodenja in podpora sorodnim mladinskim organizacijam.

Število MC se je v relativno kratkem roku povečalo hitreje od načrtovanega, kar kaže na izreden interes za tovrsten način organiziranega delovanja. Zadovoljiva je tudi prostorska pokritost z nekaj izjemami. V zadnjem obdobju nekateri centri širijo svojo dejavnost prek občinskih meja in se povezujejo s širšim okoljem ali celo vzpostavljajo »satelitske enote«. V letu 2013 URSM sofinancira dejavnost in programe 51 centrom.

Organizacije, ki opravljajo dejavnosti mladinskih centrov ali delujejo na področju mladinskega dela v Sloveniji za namene podpore mladim in njihovega kakovostnejšega preživljanja prostega časa ter boljšega življenja v družbi, združujeta in zastopata Mreža MAMA (več o MAMI na www.mreza-mama.si) in Ustanova Pohorski bataljon.

V Mestni občini Novo mesto imajo na Uradu za mladino pridobljeni status mladinskega centra tri nevladne organizacije, in sicer Zavod LokalPatriot, Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in Društvo novomeških študentov Novo mesto.

4.2.3. Mladinski sveti lokalnih skupnosti

Mladinski sveti lokalnih skupnosti so nosilci mladinskega dela in mladinske politike na lokalni ravni ter predstavljajo osnovo za sodelovanje mladih v lokalnih skupnostih. Od sprejetja Zakona o

mladinskih svetih v letu 2000 se ustanavljajo v posameznih lokalnih skupnostih kot združevalni in predstavniški organ lokalnih mladinskih organizacij in lokalnih enot večjih mladinskih organizacij.

Mladinski sveti lokalnih skupnosti zastopajo interese mladih pri lokalnih (občinskih) oblasteh in se z njimi dogovarjajo o aktivnostih, sredstvih ter infrastrukturi, ki bo namenjena mladim. Prav tako imajo v skladu z zakonom pravico do dajanja mnenj v vseh zadevah, obravnavanih v občinskih organih, ki zadevajo mlade. S svojim delovanjem spodbujajo dejavnosti mladinskih organizacij, skrbijo za informiranje njihovega članstva in širše javnosti o politiki lokalne skupnosti, predvsem na področjih, ki zadevajo mlade.

4.2.3.1. Mladinski svet Novo mesto

Mladinski svet Novo mesto kot nosilec mladinskega dela in mladinske politike na lokalni ravni je predstavljal osnovo za povezovanje mladih v Novem mestu. Ustanovljen je bil na podlagi Zakona o mladinskih svetih v začetku leta 2007 kot krovni združevalni in predstavniški organ novomeških mladinskih organizacij.

Mladinski svet Novo mesto ni nastal zato, da bi izpodrinil društva, mladinske organizacije in mladinske centre. Njegova naloga ni bila, da bi izvajal dejavnosti, ki so jih do zdaj izvajale našete organizacije. Pomen Mladinskega sveta Novo mesto je bil v povezovanju in spodbujanju mladinskih organizacij ter v ustvarjanju pogojev, da bodo te v prihodnje delovale lažje, bolje in še dejavneje. Mladinski svet Novo mesto naj bi zastopal interese novomeške mladine pri Mestni občini Novo mesto in sistematično urejal področje mladih in mladinskih organizacij ter postal enakopraven partner pri oblikovanju mladinske politike na ravni občine. Krovna organizacija je potrebna za lažjo in učinkovitejšo komunikacijo z občino o pomembnih zadevah, ki vplivajo na življenje in delo mladih.

4.2.4. Druge nevladne organizacije

Med 505 (Ajpes, 2014) v Mestni občini Novo mesto registriranih nevladnih organizacij (društva, zasebni zavodi, zveze in ustanove) je večina takšnih, ki na določen način v svoje delo vključujejo tudi mlade. Nevladne organizacije delujejo na skoraj vseh področjih življenja občanov in občanov: umetnost in kultura, socialno varstvo, varstvo narave, civilna zaščita, šport in rekreacija, zdravje, zaščita živali, podjetništvo, kulturna dediščina, urejanje prostora, založništvo, medgeneracijsko in medkulturno sodelovanje, strokovno združevanje, kmetijstvo, izobraževanje ipd. Mladi se v delo nevladnih organizacij vključujejo na različne načine, in sicer kot aktivni snovalci programov, kot uporabniki programov, prostovoljci ipd. Poleg prostovoljnega dela so nevladne organizacije tudi priložnost za zaposlovanje mladih. Nevladne organizacije zaposlujejo mlade prek aktivnih politik zaposlovanja (npr. javna dela), na projektih prek avtorskih, podjemnih in drugih pogodb ter odpirajo delovna mesta za redne zaposlitve za določen ali nedoločen čas. Nevladne organizacije predstavljajo velik, še neizkoriščen potencial za razvoj novih delovnih mest za mlade.¹

Športna in mladinska društva

Šport je dejavnost, ki bogati kakovost posameznikovega življenja, zaradi svojih učinkov pa pomembno vpliva na družbo. Združuje ljudi, ne glede na starost ali socialno pripadnost. Šport ima pomembno vlogo pri spodbujanju prostovoljnega dela in k dejavni udeležbi v družbi, pri spodbujanju

¹ Povzetek podatkov s strani www.nevlnadnik.info, ki jo upravlja Regijski NVO center, stičišča za nevladne organizacije Jugovzhodne Slovenije.

² Letni program športa v MONM za leto 2014.

solidarnosti, strpnosti in odgovornosti, pri prispevanju k trajnostnemu razvoju ter k drugim pozitivnim družbenim vrednotam in narodni identifikaciji.

Zaradi vpliva športa na razvoj mladega človeka in s tem tesno povezanega oblikovanja zdravega življenjskega sloga ter pridobivanja socialnih kompetenc predstavlja športna dejavnost otrok in mladine prednostno vsebino nacionalnega programa športa.

V Mestni občini Novo mesto deluje več kot 100 športnih društev v različnih športnih panogah. Skoraj 70 društev dejavno izvaja svoje delo tudi na področju športa otrok in mladine, preko programov rednega dela in različnih projektov se je v letu 2014 vključilo v športno dejavnost 2580 otrok do 15 let in 800 mladih od 15 do 20 let. Poleg tega je vsaj 100 mladih do 29 let vključenih v programe kakovostnega oz. tekmovalnega športa odraslih. Za športni in psihični razvoj otrok in mladine skrbijo usposobljeni strokovni delavci, ki z mladimi od dvakrat do petkrat tedensko preživljajo svoj prosti čas. Prek športnih dejavnosti, tekmovalnih ali rekreativnih, se družijo z vrstniki, spoznavajo nove prijatelje. Pomembno je tudi preprečevanje bolezni, povezanih z današnjim življenjskim slogom. V športnih društvih poleg tekmovalnega športa poteka veliko programov športne rekreacije, ki se jih v enem letu udeleži skoraj 5000 občanov iz Mestne občine Novo mesto.²

Športna društva se sofinancirajo pretežno iz proračuna MONM, prek javnega razpisa za sofinanciranje LPŠ, sponzorjev (Krka, d.d.), iz Fundacije za šport in prek razpisov MIZŠ. Ne glede na višino sredstev bo MONM prednostno sofinancirala programe in projekte, v katere se lahko vključujejo otroci in mladi.

Pomembno vlogo imajo tudi mladinska, planinska in skavtska društva, ki se ukvarjajo tudi z vzgojo in izobraževanjem otrok in mladine. Osnovni namen vzgoje v ZSKSS je prispevati k polnemu telesnemu, duševnemu, duhovnemu in družbenemu razvoju otrok in mladih, da bodo lahko postali trdne osebnosti, odgovorni državljani ter člani krajevnih, narodnih in mednarodnih skupnosti. Z metodami neformalnega učenja med mladimi spodbujajo inovativnost, ustvarjalnost in prostovoljno delo. Z metodami dialoga obveščajo mlade o pomenu zdravega življenja in jih spodbujajo k aktivnemu odgovornemu državljanstvu. Skupaj z mladinskimi odseki, ki delujejo v okviru planinskih društev, z različnimi akcijami skrbijo za popularizacijo in kakovost planinstva, spodbujajo mladinsko organiziranost in mladinsko delo ter usposablajo strokovne kadre, ki delajo z mladimi.

MONM izvede vsako leto javni razpis za sofinanciranje interesnih dejavnosti mladih, s katerim sofinancira redno delo in projekte mladinskih društev. Mladinska društva s svojim rednim delom in izvajanjem različnih projektov zagotavljajo neformalno izobraževanje in usposabljanje mladih za mladinsko delo (usposabljanje mladinskih delavcev za delo z mladimi ter pridobivanje veščin, da mladi sami izvajajo projekte in sodelujejo v različnih aktivnostih na lokalni, regionalni ali državni ravni), prostovoljno mladinsko delo (izvajanje in uveljavljanje prostovoljnega mladinskega dela, izobraževanje in usposabljanje za izvajanje prostovoljnega dela ter izmenjave prostovoljcev), informiranje in svetovanje za mlade (izvajanje dejavnosti informiranja in svetovanja za mlade, koordinacija mednarodnih programov informiranja, svetovanja ter koordinacija izvajalcev informiranja in svetovanja ter izvajanje aktivnosti, ki omogočajo mladim lažji dostop do informacij), participacija, aktivno državljanstvo, človekove pravice (odgovornost pri vprašanjih, ki se nanašajo na mlade v družbi, integriranje mladih v družbene procese, zagotavljanje demokratičnih oblik združevanja in delovanja mladih ter aktivna participacija mladih pri javnih zadevah) in strpnost.

Kulturna društva

Ena ključnih prednostnih nalog kulturnih politik v Mestni občini Novo mesto je spodbujanje programov in projektov, ki povezujejo kulturno, izobraževalno in znanstveno sfero ter področje medijev in ki spodbujajo učečo se populacijo vseh starostnih stopenj s posebnim poudarkom na

otrocih in mladih tako k spoznavanju kulture kot tudi k ustvarjanju. S tem se zvišuje kulturna pismenost, kar je tudi eden izmed ciljev Konvencije o otrokovih pravicah. Namen vzgoje in izobraževanja v kulturi je v prepletanju vseh učnih programov tako v šolah kot pri kulturnih producentih z namenom vzgoje mladih kot uporabnikov kulture in kot prihodnjih kulturnih ustvarjalcev. Cilj je usmerjen k temu, da se znotraj programov in projektov, ki jih sofinancira Mestna občina Novo mesto, zviša delež vsebin, namenjenih otrokom in mladim.

Glede na pomen izobraževanja v kulturi tako odjemalcev kot ustvarjalcev bo občina prednostno sofinancirala izobraževalne programe, ki jih aktivno, uspešno in učinkovito vodijo Kulturni center Janeza Trdine (kulturno-vzgojne vsebine za otroke in mladino), JSKD, OI Novo mesto (delavnice s področja plesa, likovne, lutkovne, folklorne, literarne dejavnosti za otroke in odrasle, seminarje za zborovodje, gledališke dejavnosti), Dolenjski muzej Novo mesto (muzejske delavnice za otroke z vseh področij muzejskega dela), APT (Akademija pri gledališču za srednješolce), LokalPatriot (mednarodni delavnici Fotopub in Jazzinty, Multimedijski center Dolenjske), Knjižnica Mirana Jarca (spodbujanje branja, kreativne delavnice, pomoč mladim uporabnikom z motnjami pri branju: disleksija, migranti, Romi, posebne potrebe; funkcionalno opismenjevanje, POPslastice, Mavrična ribica) in Založba Goga (bralna kultura pri mladih). Organizacije, programi in projekti, ki bodo delovali tudi na področju kulturno-vzgojnih vsebin in izobraževanja v kulturi za otroke in mlade, bodo na Mestni občini Novo mesto obravnavani prednostno.

Na področju delovanja ljubiteljskih kulturnih društev je težko ločiti starost članov, saj so generacijsko pestra društva. Mladi sestavi so: Pihalni orkester Krka, Mešani pevski zbor Pomlad, Folklorno društvo Kres ima otroško sekcijo, KUD Mestna godba Novo mesto se je zelo pomladila, Mažoretni klub Takt ima zelo mlado strukturo deklet, ŠKD Plesni studio Novo mesto so najbolj številčni in izredno mladi po članstvu od najmlajših do mladincev. Vsa našeta društva so izredno dejavna in uspešna na nacionalni in mednarodni ravni.

Nevladne organizacije na področju socialnega varstva - Območno združenje Rdečega križa Novo mesto (OZRK)

Območno združenje Rdečega križa Novo mesto je samostojna, nevladna, humanitarna, nepridobitna in prostovoljna organizacija, ki pomaga pri preprečevanju in lažšanju trpljenja ljudi, zaščiti življenja in zdravja, krepitvi gibanja za zdravo življenje ter zagotavljanju spoštovanja človekovih pravic, posebno med oboroženimi spopadi in drugimi izrednimi stanji.

Temeljna načela Rdečega križa so humanost, nepristranskost, nevtralnost, neodvisnost, prostovoljnost, enotnost, univerzalnost, organiziranost. Združuje 18 000 članov v 35 krajevnih organizacijah, v katerih deluje več kot 500 prostovoljcev.

Pomoči za mlade:

- 26 srednješolcev, prejemnikov humanitarne pomoči v obliki štipendije prejema 70 EUR mesečno,
- 23 mladih prejemnikov paketov (rednih vsak mesec), izrednih ni,
- evidentiranih po letih, vendar jih je gotovo 50, pakete prejmejo trikrat na leto.

Vključeni v različne dejavnosti mladih:

- 25 vključenih na tabor prostovoljnega dela, pomoč starejšim na domu, en teden,
- 40 vključenih mentorjev na letovanju RK,
- 10 mladih prostovoljcev, ki delujejo po KORK,
- 4 mladi prostovoljci, ki obiskujejo starejše na domu,
- 15 mladih članov ekip prve pomoči CZ in RK.

Delo z mladimi na OZ RKS Novo mesto

Program z mladimi na Območnem združenju RK Novo mesto poteka prek osnovnih in srednjih šol in prek akcij, ki jih organizirajo v sodelovanju z njimi ali samostojno.

Tabor mladih Moč humanosti

Že devetič zapored so organizirali tabor mladih RK z naslovom Moč humanosti za mlade prostovoljce v OŠ Prevole. Vključili so vse zainteresirane prostovoljce, učence devetih razredov in srednješolce, posebej pa povabili še prejemnike humanitarne pomoči – štipendije. Tabor je bil brezplačen. Udeležilo se ga je 26 prostovoljcev, ki so obiskali 21 starejših na njihovih domovih. Poudarek vsebin je bil na prostovoljnem delu, promociji vrednot RK in zdravem načinu življenja.

Krvodajalstvo

Na srednjih šolah za dijake 4. letnikov organizirajo predstavitve krvodajalstva. Pri tem pomagajo študentke in nekdanje študentke VŠZ NM in prek Kluba 25. Preden pa izvedejo predavanja, se izobražujejo, da se dobro pripravijo za nastop pred občinstvom, in so na predavanjih predstavnik RKS.

Prva pomoč

859 mladih je opravljalo izpit iz prve pomoči. Na tečaju za bolničarje so usposabljali šest novih ekip PP, dve so ustanovili v občini Žužemberk, štiri pa v Krki, d.d. XX. državno preverjanje usposobljenosti ekip PP CZ in RK je bilo v Kopru, udeležilo se ga je 14 ekip, zmagovalk na regijskih preverjanjih. Našo regijo je zastopala ekipa OZRK NM 1 in dosegla odlično 3. mesto.

Drugi rogrami

Krožki po osnovnih in srednjih šolah, Tekmovanja ekip prve pomoči v osnovnih šolah, Drobtinica, Košarica RK po osnovnih šolah, Letovanja otrok.

4.3. ANALIZA ANKETE ZA POSAMEZNIKE

Aktualna mnenja mladih na področju mladine v MONM razkriva analiza ankete za posameznike. Namen ankete je bil pridobiti sliko stanja, poznavanja in zavedanja o vlogi in položaju mladih ter o stopnji zavedanja in vključenosti mladih v odločevalske procese v lokalni skupnosti. Z anketo smo dobili odgovore na vprašanja, kako mladi v občini ocenjujejo obstoječe ukrepe v okviru mladinske politike lokalne skupnosti, kako »prijazna« je občina do mladih in kaj je treba storiti, da se bo njihovo zadovoljstvo povečalo. V nadaljevanju so jedrnatno povzeti rezultati ankete, celotna analiza je v prilogi.

Na obsežno anketo z naslovom Mladi v Novem mestu, analiza stanja življenjskih okoliščin in potreb mladih v Novem mestu, ki so jo pripravili člani komisije za pripravo strategije za mlade v MONM, je med 8. 3. 2014 in 3. 9. 2014 odgovarjalo 824 mladih. Zaradi obsežnosti ankete s predvidenim trajanjem izpolnjevanja 33 minut je 220 anket delno izpolnjenih. Možnost delnega izpolnjevanja vprašalnika je omogočala odgovarjanje širši heterogeni skupini posameznikov od 15. do 29. leta starosti, da odgovarja na tista vprašanja in področja, kjer ima izkušnje, informacije, stališča in mnenja. Anketa je obsegala 106 vprašanj in podvprašanj na šestih področjih: izobraževanje, zaposlovanje, bivanjske razmere, zdravje in dobro počutje, mladinska participacija ter kultura, dediščina, mediji in prosti čas.

Anketa je zbiral tudi demografske podatke anketirancev, in sicer je bilo v starostnih skupinah 39 % mladih med 25. in 29. letom starosti, 36 % med 20. in 24. letom starosti in 25 % mladih med 15. in 19. letom starosti. Največ je odgovarjalo žensk, in sicer 53 %, moških je bilo 47 %. Pri zakonskem

stanu so prednjačile samske osebe s 54 %, nato 28 % anketirancev, ki ima partnerja, vendar ne živi z njim, 13 % mladih, ki živi v izvenzakonski skupnosti in 5 % drugih. Po statusu je bilo največ študentov s 47 %, nato 19 % zaposlenih, 18 % dijakov in dijakinj, 13 % brezposelnih in 5 % drugih. Glede na doseženo izobrazbo je bilo 43 % takih, ki so imeli dokončano 5. stopnjo izobrazbe, sledili so anketiranci s 7. stopnjo izobrazbe z 22 %, 15 % mladih je bilo z dokončano osnovno šolo, 14 % s 6. stopnjo izobrazbe, 5 % z dokončano 4. stopnjo izobrazbe in 2 % ostalih. Glede na prebivališče je bilo 46 % tistih, ki živijo neposredno v Novem mestu, 16 % takšnih ki živijo izven Novega mesta in se vračajo ob koncih tedna ali še redkeje, 14 % anketirancev, ki živi v naseljih izven Novega mesta, 10 %, ki živi izven Novega mesta, vendar večino časa preživijo v Novem mestu, in 15 % ostalih. Celotna anketa je priloga strategije.

4.3.1. Izobraževanje

Mladim omogočiti pridobivanje izobrazbe na vseh ravneh, od srednje šole do podiplomskega študija, in kompetenc, ki jim omogočajo zaposlitev na perspektivnih delovnih mestih v regiji in olajšajo uresničevanje lastnih podjetniških idej in s tem zadržati mlade izobražene v regiji ter spodbujati mlade strokovnjake in izobražene iz drugih regij pri bivanju v Novem mestu.

Podpora mladim pri:

- pridobivanju formalnega in neformalnega izobraževanja,
- simbolično ali materialno nagrajevanje mladih (dijaki in študenti) z izjemnimi dosežki na področju stroke ali znanosti,
- vzpostavitev štipendijskega sklada za nadarjene dijake in študente, ki bi jim nudil materialno podporo. Sklad bi bilo treba ustanoviti v sodelovanju z regijskimi podjetji, med cilji ukrepa je tudi zadržanje ali vrnitev teh mladih v Novo mesto najmanj za določeno obdobje,
- pridobivanju podjetniških znanj,
- izvajanju podjetniških izobraževalnih programov,
- vzpostavljanju stikov z delodajalci.

4.3.2. Zaposlovanje in delo

Mestna občina Novo mesto ima po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje Novo mesto (avgust 2015) 5,1-odstotno brezposelnost v skupini mladih od 15 do 24 let, tj. 185 oseb, 11,3-odst. brezposelnost v skupini od 25 do 29 let s 282 brezposelnimi, skupaj 467 oseb.

Brezposelnost po izobrazbeni strukturi v skupini od 15 do 29 let po podatkih Zavoda za zaposlovanje Novo mesto (avgust 2015): največ brezposelnih je z 5. stopnjo izobrazbe, to je 125 oseb in z 1. stopnjo izobrazbe (107 oseb) ter 105 oseb z 2. stopnjo izobrazbe. Treba je opozoriti, da je med mladimi višje število brezposelnih prikrito s fiktivnimi vpisi v različne študijske programe, ali pa niso prijavljeni na zavodu za zaposlovanje kot aktivni iskalci zaposlitve.

4.3.3. Bivanjske razmere

Glavni strateški cilj tega področja je mladim omogočiti lažjo ureditev bivanjskih razmer v obdobju, ko zaključijo šolanje, se zaposlijo ali začnejo z načrtovanjem družine. Stremeti je treba k pripravi in izvedbi ukrepov, ki bodo mladim v pomoč pri doseganju tega pomembnega vidika, z izboljšanjem dostopa do stanovanj pa se bo posledično lahko več mladih odločalo za trajno bivanje v Novem mestu.

4.3.4. Zdravje in dobro počutje

Zdravje je stanje popolne telesne, duševne in socialne blaginje. Cilj na tem področju je poskrbeti za zdravje in dobro počutje mladih s poudarkom na spodbujanju duševnega in spolnega zdravja, športa, telesne dejavnosti in zdravega načina življenja ter preprečevanju in zdravljenju poškodb, motenj prehranjevanja, odvisnosti in zlorabe drog.

Na zdravje ima ključen vpliv zdravstveni izid v poznejših življenjskih obdobjih, ki so povezani s posledicami vpliva okolij, pogojev življenja in posameznikovih izbir življenjskega sloga v tem starostnem obdobju. Zdravje pa ne nastaja samo v zdravstvenem sektorju, pač pa povsod tam, kjer mladi živijo, delajo, se učijo, družijo ipd. Na pogoje v teh okoljih ne vplivajo le zdravstvena politika, ampak tudi druge javne politike in mladi sami. Poleg tega so mladi skupina prebivalcev, ki s skrbjo za lastno zdravje vplivajo tudi na zdravje svojih potomcev, kar je pomembno z vidika zagotavljanja zdravja v prihodnosti.

Na področju zdravja in dobrega počutja so anketiranci podali naslednje odgovore:

Več kot polovica vprašanih, 58 %, je navedla, da Novo mesto nujno potrebuje bazen, 20 % se je opredelilo, da potrebujemo: pokrito atletsko dvorano, več zunanjih igrišč, pokrit velodrom, dobro plesno dvorano, zunanji fitnes, ureditev trim steze in tekaške poti v Portovalu in Ragovem logu, plezalno steno. Nekaterim obstoječi športni objekti zadostujejo, ampak jih je treba ustrezno obnavljati in vzdrževati. 15 % mladih je izrazilo željo po novi športni dvorani, ki ne bi bila na voljo samo klubom, ampak bi jo lahko koristili tudi drugi občani za različne rekreativne športne dejavnosti, ki niso v domeni športnih društev.

4.3.5. Mladinska participacija

Vključevanje mladih v procese odločanja je ključno za vzpostavljanje demokratične in vključujoče družbe. Na podlagi ankete, ki smo jo izvedli za mlade v MONM, ugotavljamo, da le 1 % mladih meni, da ima veliko priložnosti za participacijo. Večina anketiranih (60 %) se je zadnjih volitev udeležila, 90 % vprašanih pa se zdi pomembno, da mladi soodločajo pri zadevah, ki so pomembne zanje, vendar jih malo manj kot 80 % meni, da niso imeli dovolj priložnosti za soodločanje. Mladi menijo, da lahko pripomorejo k razvoju občine s svojimi predlogi in idejami (80 %) ter s svojimi znanji, ki vključujejo novejša dognanja. Pri vključevanju si želijo sodelovati predvsem v civilni družbi z nevladnimi organizacijami (malo manj kot 50 %), 25 % jih ne želi sodelovati, ravno toliko pa jih želi sodelovati v delovnih telesih občinskega sveta.

Malo manj kot 70 % jih ni vključenih v nobeno nevladno organizacijo (od teh jih 30 % nima dovolj informacij, na kakšen način se lahko vključijo, 20 % jih ni seznanjeno s terminom, 25 % pa jih prostovoljstvo ne zanima). Skoraj 80 % anketiranih meni, da bi jim koristili seznam z opisom prostovoljskih del in informacije o vključitvi. Okoli 35 % mladih bi zanimalo daljše prostovoljstvo v tujini, nekoliko več, skoraj 80 %, pa bi jih zanimala krajša izobraževanja v tujini.

Glede na analizo ankete, ki so jo izpolnjevali mladi v MONM, je treba zagotoviti predvsem dva pogoja, ki sta ključna za njihovo vključevanje, in sicer na formalni in neformalni ravni. Na formalni ravni je treba vzpostaviti vertikalne mehanizme za sistemsko ureditev vključevanja mladih v odločevalske procese ter jim hkrati odpreti prostor participacije skozi mehanizme, ki so značilni za civilno družbo in organizirani del civilne družbe – za nevladni sektor. Hkrati jih je treba spodbuditi za več vključevanja v delo nevladnih organizacij s promocijo prostovoljnega dela ter promovirati in omogočati pogoje za mobilnost mladih.

4.3.6. Kultura, ustvarjalnost, prosti čas, dediščina

Mestna občina Novo mesto naj bo mladim prijazna občina in naj skrbi za pogoje, ki bodo ustanovam, ki delujejo na področju kulture, omogočale izvedbo programov in projektov, ki bodo kakovostno zapolnjevale prosti čas mladih v MONM. V MONM naj se v najkrajšem času vzpostavi spletni portal, ki naj obvešča mlade in drugo zainteresirano javnosti o kulturnem dogajanju v MONM. Da bi mladi bolj kakovostno preživljali prosti čas in razumeli nevladne organizacije, naj MONM in pristojne izobraževalne ustanove tudi sistemsko podpirajo vključevanje mladih v prostovoljstvo ter v delo v društvih.

5. CILJI IN UKREPI PO PODROČJIH

Strategija predvideva horizontalne mladinske politike, ki se osredotočajo na vključevanje mladih v ekonomsko družbeno življenje, in sicer na naslednjih področjih: izobraževanje, zaposlovanje in delo, bivanjske razmere, zdravje in dobro počutje, mladinska participacija ter kultura in prosti čas. Horizontalne mladinske politike povezujemo in prepletamo z vertikalnimi in obsegajo predvsem podporo delovanju mladinskih organizacij, inkubatorjev za razvoj mladinskega dela ter participacije in informiranja mladih. Pri zadnjih gre za sistemsko ustvarjanje pogojev za razvoj podpornih mladinskih organizacij in pripadajočih mehanizmov za izboljševanje položaja mladih.

5.1. Izobraževanje

Analiza trenutnega stanja

Izobraževanje je eno izmed temeljnih področij za uspešno vključevanje mladih na trg dela ter za doseganje ustreznega socialnega in ekonomskega položaja mladih v družbi. Izobraževanje delimo na dve kategoriji, in sicer na formalno in neformalno. Neformalno izobraževanje (NF) ima dopolnjujočo vlogo formalnemu izobraževanju, saj dopolnjuje formalno izobraževanje, ki ga mladi dobivajo v osnovni, srednji in visoki šoli. Oba področja izobraževanja imata ključno vlogo pri osamosvajanju mladih ter uresničevanju njihovih življenjskih ciljev in potencialov.

Na področju izobraževanja bi morali biti aktivno državljanstvo, prostovoljno delo in druge oblike aktivnega udejstvovanja v družbi »obvezne teme« OIV, da bi s tem povečali motivacijo mladih za neformalno izobraževanje in dejavno udeležbo v družbi. MONM vplačuje sredstva v Regijsko štipendijsko shemo, prek katere poteka sofinanciranje študija dijakov in študentov deficitarnih poklicev. Informacij o štipendiranju je veliko, vendar ne pridejo do vseh. Tukaj igrajo veliko vlogo socialne delavke v šolah in motiviranost staršev. Pomembno je zgodnje odkrivanje poklicnih usmeritev v osnovnih in srednjih šolah. Večja prepoznavnost NF izobraževanja in kompetenc s strani občine bi lahko bila zgled delodajalcem, da priznavajo neformalno pridobljeno znanje prek potrdil in dokazil med občino in delodajalci, kar je posledično dodatna motivacija mladim za pridobivanje NF izobraževanja. Z uvedbo skupnega portala (po modelu www.nevkladnik.info) z informacijami za mlade bi mladim pomagali že zgodaj odkrivati poklicne usmeritve.

Analiza SWOT

PREDNOSTI • veliko število srednješolskih programov in vpisnih mest • tehnični SŠ programi imajo dobro povezavo s prakso in tehnologijo • močno gospodarstvo: avtomobilska, farmacevtska, turistična panoga • urejen in subvencioniran javni prevoz	SLABOSTI • najboljši dijaki večinoma študirajo v Ljubljani • nizko število kadrovske študijske • nizko število študijskih programov in področij • slaba prepoznavnost in ugled visokošolskih programov • zelo malo tehničnih VŠ programov • zmanjševanje velikosti generacij mladih (še nekaj let) • fragmentacija: odsotnost skupne strategije in usklajevanja med ustanovami (OŠ – SŠ – VŠ) • odsotnost podjetniškega/start-up duha/miselnosti v okolju in šolstvu
PRILOŽNOSTI • povezava izobraževalnih ustanov z razvojno usmerjenimi podjetji • razvoj/spodbujanje dopolnilnega/neformalnega izobraževanja za mlade (manko v formalnih programih: podjetništvo, inovativnost, start-up miselnost, tehnične veščine) • razvoj tehničnih programov tudi na VŠ stopnji (elektrotehnika, računalništvo, strojništvo, kemija, farmacija) • povezovanje visokošolskih ustanov v univerzo • razvoj »univerzitetnega mesta« (infrastruktura, dejavnosti, kampus – inkubator+visoke šole) • motiviranje najboljših dijakov iz MONM, regije in sosednjih regij HR za študij v MONM (študijske, pogoji študija) • motiviranje mladih, da ostanejo v MONM (ustvarjanje pogojev za podjetništvo, službe z visoko dodano vrednostjo, bivanje, kvaliteto življenja ...)	NEVARNOSTI • upad kakovosti izobraževalnih ustanov (poplava nezaposljivih diplomantov) • znižanje kakovosti storitev in infrastrukture zaradi zmanjšanja nacionalnega financiranja • beg možganov, če za dijake in diplomante ne bo dovolj (dobrih) služb • nadaljevanje recesije (del. mesta, plače, študijske) → beg možganov • odvisnost večine podjetij (služb in prihodkov MONM) od nekaj večjih podjetij (Krka, Revoz, Adria Mobil)

Cilji

Mladim omogočiti pridobivanje izobrazbe na vseh ravneh, od srednje šole do podiplomskega študija, in kompetenc, ki jim omogočajo zaposlitev na perspektivnih delovnih mestih v regiji in olajšajo uresničevanje lastnih podjetniških idej, in s tem zadržati mlade izobražence v regiji ter spodbujati mlade strokovnjake in izobražence iz drugih regij za bivanje v Novem mestu.

Ukrepi

1. Zagotavljanje študijske prakse v občinski upravi in javnih zavodih.
2. Zagotavljanje kadrovske študijske.
3. Sofinanciranje usposabljanj mladinskih delavcev.

Podpora mladim pri:

- pridobivanju formalnega in neformalnega izobraževanja,
- simbolično ali materialno nagrajevanje mladih (dijaki in študenti) z izjemnimi dosežki na področju stroke ali znanosti,
- pridobivanju podjetniških znanj,
- podpora izvajanju podjetniških izobraževalnih programov,
- vzpostavljanju stikov z delodajalci – Zavod za zaposlovanje RS.

5.1.1. ZAGOTAVLJANJE ŠTUDIJSKE PRAKSE V JAVNIH ZAVODIH	
Opis ukrepa	Mestna občina Novo mesto naj v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju ter Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju v javnih zavodih občine omogoči opravljanje obvezne študijske prakse. Občina se za možnost opravljanja obvezne študijske prakse dogovori s posamezno srednjo šolo ali fakulteto ter v pogodbi z njo določi elemente, ki jih zahteva zakonodaja (višina nagrade, trajanje, obveznosti ipd.).
Finance	Mesečna nagrada za obvezno opravljanje prakse za celotno mesečno obveznost se določi za dijake v višini 47 €, za študente v višini 97,26 €. Nagrada se izplača v sorazmernem deležu na število dni prisotnosti. Študentom in dijakom pripada povračilo stroškov prevoza in regres za prehrano v višini in pod pogoji, ki veljajo za vse zaposlene. MONM bi lahko letno omogočila opravljanje prakse 5 dijakom in 5 študentom s stroški cca 8.000 €.
Infrastruktura	Nepotrebna.
Kadri (občinski +mladi)	Občina naj za potrebe ukrepa zagotovi mentorja udeležencem.
Akti	Občina naj sprejme odločitev o možnosti opravljanja prakse, ki naj se zapiše v poslovnik in druge uradne listine javnih zavodov.
Komu je namenjen?	Mladim in ostali zainteresirani javnosti.
Učinki	Učinki ukrepa so: neformalno in formalno izobraževanje mladih.
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbe ukrepa poveže z: - lokalnimi mladinskimi organizacijami, ki naj informacijo širijo med mlade.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev v proračunu MONM.
Financiranje	Občinski proračun, nacionalni javni razpisi.

5.1.2. ZAGOTAVLJANJE KADROVSKIH ŠTIPENDIJ

Opis ukrepa	Mestna občina Novo mesto naj v sodelovanju z Razvojnim centrom posredno zagotavlja kadrovske štipendije, ki naj bodo namenjene izobraževanju deficitarnim poklicem. Namen takih kadrovskih štipendij je povezovanje perspektivnih človeških virov z potrebami na trgu dela. Na tak način lahko občina skupaj z drugimi delodajalci prek dolgoročnega kadrovskega načrtovanja zagotovi razvoj ustreznih kadrov. Poleg tega kadrovske štipendije zagotavljajo takojšno prvo zaposlitev po končanem šolanju, kar rešuje tudi problem mladinske brezposelnosti, ki je v dolnjski regiji ogromna.
Finance	MONM za ta namen že zagotavlja Razvojnemu centru približno 10.000,00 € na leto.
Infrastruktura	Nepotrebna.
Kadri (občinski +mladi)	Občina naj za potrebe ukrepa zagotovi mentorja udeležencem, in sicer v sodelovanju z Razvojnim centrom.
Akti	Niso potrebni.
Komu je namenjen?	Mladim in ostali zainteresirani javnosti.
Kdo ga izvaja?	Razvojni center Novo mesto na podlagi dogovora med delodajalcem in štipendistom.
Učinki	Učinki ukrepa so: večja vključenost mladih v izvajanje deficitarnih poklicev, neformalno in formalno izobraževanje mladih.
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbo ukrepa poveže z lokalnimi mladinskimi organizacijami, ki naj informacijo širijo med mlade.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas odločitve od uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po sprejetju strategije.
Financiranje	Posredno občinski proračun, Razvojni center, nacionalni javni razpisi.

5.1.3. SOFINANCIRANJE USPOSABLJANJ MLADINSKIH DELAVCEV

Opis ukrepa	Ukrep obsega sofinanciranje usposabljanja mladinskih delavcev in je usmerjen k spodbujanju stalnega usposabljanja kadrov, ki delujejo na področju mladinskih programov in projektov. Samo s pomočjo usposobljenih kadrov bodo lahko mladinski programi in projekti kakovostni. Projekt bo izvajal Mladinski center.
Finance	Financiranje lahko delno zagotovi Mestna občina Novo mesto s proračunom, prek javnega razpisa za sofinanciranje interesnih dejavnosti mladih.
Infrastruktura	Ni potrebno.
Kadri (občinski +mladi)	MONM zagotovi sofinanciranje prek mladinskih projektov. Društva oddajo vloge na razpis, v katerih navedejo, koliko delavcev in kje se je izobraževalo.
Akti	Za izvedbo ukrepa mora Mestna občina Novo mesto sprejeti sklep o začetku postopka javnega razpisa o sofinanciranju interesnih dejavnosti mladih. V razpisni dokumentaciji se opredelijo cilji in nameni sofinanciranja, pogoji za upravičenost ter način zagotavljanja finančnih sredstev.
Izvajajo ga:	Mestna občina Novo mesto
Komu je namenjen?	Ukrep je namenjen mladinskim delavcem v Mestni občini Novo mesto.
Učinki	Učinki ukrepa so tako posredni kot neposredni. Neposredni se kažejo v boljši usposobljenosti mladinskih delavcev, posredni pa v boljših mladinskih programih.

	in projektih, ki jih ti izvajajo.
Sodelovanje	Mestna občina Novo mesto naj se za izvedbo ukrepa poveže z: - mladinskimi delavci v lokalni skupnosti.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva posredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	V letu 2016.
Financiranje	Proračun Mestne občine Novo mesto in drugi javni razpisi, na katere se bo prijavil Mladinski center.

5.2. Zaposlovanje in delo

Analiza stanja

Finančna kriza, ki se je začela leta 2008, je močno prizadela mnoga evropska gospodarstva in okrevanje je do zdaj potekalo zelo počasi. Vprašanje, ki bi lahko otežilo okrevanje in katerega posledice za prihodnost bi lahko bile še bolj zaskrbljujoče, je kriza na področju brezposelnosti mladih, zaradi katere morajo vlade, delodajalci, delavci in civilna družba sodelovati pri spodbujanju, ustvarjanju in ohranjanju dostojnih in produktivnih delovnih mest.

V fazah iskanja zaposlitve so mladim ponujene različne oblike pomoči, kot so izobraževanja, prostovoljno delo za pridobitev izkušenj, sofinancirana preizkusna dela in podobno. Posledice pa so največkrat nezanesljive oblike zaposlitev, ki pripeljejo v previdnost pri sprejemanju večjih življenjskih odločitev, kot so ureditev družine, bivališča in podobno.

Zaposljivost posameznika danes ni odvisna le od izobrazbe in poklicne usposobljenosti, vendar je institucionalno še vedno preveč osredotočeno zgolj na izobraževanje, ne dovolj na praktični del. Pridobitev priznanih univerzitetnih naslovov na različnih ravneh je pomembna, vendar ne zadošča več. Pri izvajanju načrtov in programov za mlade je treba sprejeti konkretne ukrepe, ki bodo mladim diplomantom omogočili, da bodo imeli spretnosti, ki so potrebne za delovno mesto, vključno s strokovnim znanjem na področjih, kot so vodenje in delo v skupinah, reševanje problemov in ustvarjalnost. Tako se bodo izboljšale njihove možnosti na trgu dela.²

Na področju zaposlovanja obstajajo tri oblike zaposlitve:

- zaposlitev za določen čas
- zaposlitev za nedoločen čas
- samozaposlitev

Med največjimi zaposlovalci v občini so podjetja Krka, Tovarna zdravil, d. d., Revoz, d. d., s partnerskimi podjetji in Adria Mobil, d. o. o., Novo mesto.

² Povzeto po mnenju posvetovalne komisije za industrijske spremembe o zaposljivosti mladih – usklajevanje poklicnega usposabljanja s potrebami gospodarstva v času varčevanja, Evropski ekonomsko-socialni odbor.

Zaposlovanje in delo sta naslednji ravni osamosvajanja mladih po zaključenem formalnem izobraževanju in sta neposredno povezani z ekonomsko in socialno neodvisnostjo mladih. Zaradi visoke brezposelnosti med mladimi prihaja do zamika pri osamosvajanju, saj je za urejanje bivanjskih razmer ključna finančna neodvisnost. Dostop do zaposlitve je torej eden izmed ključnih dejavnikov prehoda v odraslo dobo tudi v smislu načrtovanja družine.

Mladi so ena izmed najbolj ranljivih skupin na področju zaposlovanja. Težave se kažejo predvsem na področju prve zaposlitve ter tudi v porastu negotovih oblik zaposlitev, ki ne omogočajo varnosti (začasna, projektna, honorarna dela ...). Slovenija je po podatkih iz leta 2011³ v samem vrhu z deležem mladih delavcev z začasnimi zaposlitvami, ki zadeva predvsem ženske. Med mladimi ženskami v Sloveniji je kar 80 odstotkov takih, ki so zaposlene za določen čas.

Brezposelnost po izobrazbeni strukturi v skupini od 15 do 29 let po podatkih Zavoda za zaposlovanje Novo mesto (avgust 2015): 1. stopnja 107 oseb, 2. stopnja 105 oseb, 3. stopnja 6 oseb, s 4. stopnjo je registriranih 34 oseb, 125 oseb s 5. stopnjo izobrazbe, 48 oseb s 6. stopnjo izobrazbe, 41 oseb s 7. stopnjo izobrazbe, 1 oseba z 8. stopnjo izobrazbe. Treba je opozoriti, da je med mladimi večje število brezposelnih prikrito s fiktivnimi vpisi v različne študijske programe, bodisi niso prijavljeni na zavod za zaposlovanje kot aktivni iskalci zaposlitve.

Karierni center, v katerem bi se mladi že predhodno lahko seznanili o zaposlitveni možnosti in bi s tem že predhodno reševali problem brezposelnosti. Karierni center bi bil v »mladinskem stičišču« ter bi imel svoja informacijska postajališča na srednjih ter višjih šolah.

Analiza SWOT

PREDNOSTI • veliko prostih delavnih mest v večjih korporacijah • razvijajoča se inženirska industrija • razvoj izobraževalnega sistema v regiji • spodbujajoče podjetniško okolje • inkubator za razvoj podjetništva • javna dela • možnost pridobivanja izkušenj v nevladnih organizacijah	SLABOSTI • prosta delovna mesta ne zahtevajo veliko dodane vrednosti • zaposlovanje ljudi z nizko izobrazbo • premalo spodbujajoče podjetniško okolje za mlada podjetja • težave pri 1. zaposlitvi • fiktivni vpisi v VŠ • veliko zaposlitev, kot so negotove zaposlitve za določen čas, projektne zaposlitve ipd.) • premalo zaposlitvenih priložnosti za visoko izobražene mlade • visoka stopnja brezposelnosti
PRILOŽNOSTI • povezava inovativnih podjetij z korporacijami • dvig kakovosti izobraževalnega sistema v regiji • ustvariti podporno okolje za mlada podjetja • ustvariti delovna mesta z veliko dodane vrednosti • nacionalni ukrepi za spodbujanje zaposlovanja mladih • zagotavljanje študijske prakse v občinski	NEVARNOSTI • bolj plačana delovna mesta iz večjih mest • beg možganov • odhod na delo ali študij v tujino • ne dovolj podprto podjetniško okolje

³ Vir: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2012/04/04_zacasnezap.pdf.

upravi in javnih zavodih • nagrade za posebne dosežke mladih • štipendije za nadarjene dijake in študente • sklad za spodbujanje mladih za uresničitev idej v lokalnih okoljih • sofinanciranje večjega števila javnih del za mlade	
--	--

Cilji

- Povečati ozaveščenost pri mladih o možnosti zaposlitve.
- Zmanjšati število brezposelnosti.
- Vključevati mlade v zaposlovanje prek javnih del.
- Preprečiti t.i. beg možganov iz Mestne občine Novo mesto.
- Povečati udeležbo otrok in mladine v podjetniških programih (v šolah, v podjetniškem inkubatorju,...) do 30 odstotkov vseh mladih v Mestni občini Novo mesto.

Ukrepi

1. **Administrativna podpora zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih mladih v okviru programa javnih del.**
2. **Spodbujanje podjetništva med mladimi.**
3. **Zagotavljanje možnosti opravljanja pripravništva v občinski upravi in javnih zavodih Mestne občine Novo mesto.**

5.2.1. ADMINISTRATIVNA PODPORA ZAPOSLOVANJU DOLGOTRAJNO BREZPOSELNIH MLADIH V OKVIRU PROGRAMA JAVNIH DEL	
Opis ukrepa	Ukrep obsega administrativno podporo lokalnim izvajalcem socialnovarstvenih, kulturnih, naravovarstvenih, komunalnih, kmetijskih in drugih programov družbeno koristnega dela, ki načrtujejo krepitev svoje dejavnosti z izvedbo lokalnega zaposlitvenega programa, namenjenega spodbujanju razvoja novih delovnih mest in ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti brezposelnih oseb. Cilj ukrepa je pospešitev dejavnosti spodbujanja delovne aktivnosti dolgotrajno brezposelnih mladih v MONM in omogočanje vključevanja čim višjega števila dolgotrajno brezposelnih mladih, vsaj 20 mladih na leto. Namen ukrepa je spodbujanje socialne vključenosti dolgotrajno brezposelnih mladih, krepitev njihove zaposljivosti in zagotavljanje pogojev za ohranjanje delovne aktivnosti dolgotrajno brezposelnih mladih v lokalnem okolju. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • zbiranje informacij o sofinanciranju programov javnih del Zavoda RS za zaposlovanje, • širjenje informacij o sofinanciranju programov javnih del Zavoda RS za zaposlovanje izvajalcem lokalnih zaposlitvenih programov, ki delujejo na področjih socialnega varstva, kulture, športa, varstva narave, komunale, kmetijstva in drugih družbeno koristnih dejavnosti, • pomoč organizacijam pri pripravi razpisne dokumentacije za prijavo na razpis Zavoda RS za zaposlovanje za sofinanciranje programov javnih del za tiste izvajalce, ki načrtujejo zaposlitev dolgotrajno brezposelnih mladih od 15. do 29. leta starosti, • promocijo ukrepa med potencialnimi uporabniki ukrepa.
Finance	Organizacije, ki jim MONM sofinancira javna dela, morajo zagotoviti vsaj 50% delovnih mest za mlade do 29 let (pri 2 ali več javnih delavcih). Pristojni uslužbenec s področja sociale bo pri prijavi javnih del preveril, ali je ta pogoj

	izpolnjen.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri (občinski +mladi)	Občinski uradnik s področja sociale, ki ga zagotovi MONM, v okviru svojih delovnih nalog prevzame zbiranje in širjenje informacij o programih in sofinanciranju javnih del ter pripravo razpisne dokumentacije za razpis Zavoda RS za zaposlovanje.
Akti	Ni treba sprejeti posebnih občinskih aktov.
Kdo ga že izvaja	Več občin.
Komu je namenjen?	Ciljna skupina ukrepa so dolgotrajno brezposelni mladi, tj. mladi, ki so brezposelni 12 mesecev ali več (oz. glede na aktualne kriterije, ki so določeni za javna dela), od 15. do 29. leta starosti.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • pospešitev dejavnosti spodbujanja delovne aktivnosti dolgotrajno brezposelnih mladih v MONM, • ohranitev delovne aktivnosti dolgotrajno brezposelnih mladih iz lokalnega okolja, • krepitev kompetenčne opremljenosti ter posledična krepitev zaposljivosti dolgotrajno brezposelnih mladih iz lokalnega okolja, • spodbuditev socialne vključenosti dolgotrajno brezposelnih mladih iz lokalnega okolja, • zmanjšanje brezposelnosti mladih v lokalnem okolju, • povečanje možnosti uresničitve učnega in delovnega potenciala mladih v lokalnem okolju in • izboljšanje razvojnih potencialov lokalne skupnosti.
Sodelovanje	MONM se mora povezati z Zavodom RS za zaposlovanje, CSD-jem, dolgotrajno brezposelnimi mladimi v lokalni skupnosti.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne neposredne koristi za vse dolgotrajno brezposelne mlade v MONM.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po sprejemu odločitve za izvedbo ukrepa. Povprečen čas od odločitve do uresničitve je na ta način mogoče oceniti na en mesec.
Financiranje	MONM zagotovi sredstva za zaposlitev mladih v proračunu za leto 2016.

5.2.2. SPODBUJANJE PODJETNIŠTVA MED MLADIMI

Opis ukrepa	Spodbujanje podjetniškega razmišljanja med mladimi in vzpostavitev mreže organizacij, ki združujejo mlade posameznike in skupine v skupnost, katerega namen je ustanavljanje novih podjetij, ki delujejo na globalnem ali lokalnem trgu. Vzpostavitev in spodbujanje programov, ki se bodo izvajali v Podjetniškem inkubatorju (Podjetno v svet podjetništva,...), ki je stičišče in prostor, kjer različni posamezniki in skupine razvijajo podjetniške ideje. Programi povezujejo izobraževalne ustanove, gospodarstvo in mladinske organizacije. Danes ni več velikih podjetij, ki bi nudila zaposlitev za večino prebivalstva, pojavil se je trend mikro podjetij, ki so usmerjena globalno. Mlada mikro podjetja, ki delujejo globalno, tako rešujejo problematiko zaposlovanja mladega, visoko izobraženega kadra, po drugi strani pa tudi preprečujejo beg možganov.
Finance	MONM že zagotavlja finančna sredstva za štipendije Razvojnemu centru. Razvojni center Novo mesto in podjetniški inkubator naj zagotavljata infrastrukturo. Zagotovitev sredstev preko javnega razpisa na področju mladine v višini 5.000 EUR ter aktivno iskanje finančnih sredstev na drugih razpisih s strani Razvojnega centra.
Infrastruktura	Infrastruktura je že vzpostavljena v podjetniškem inkubatorju.
Kadri	Zaposleni v Razvojnem centru.

(občinski +mladi)	
Akti	MONM naj za potrebe ukrepa na novi proračunski postavki zagotavlja sredstva, namenjena spodbujanju podjetništva med mladimi.
Komu je namenjen?	Mladim, mladinskim organizacijam in ostali zainteresirani javnosti.
Učinki	Učinki ukrepa so: ustanavljanje novih mikro podjetij z visoko dodano vrednostjo, preprečevanje bega možganov, zaposlovanje mladega, visoko izobraženega kadra, prepoznavnost Novega mesta kot podjetniško središče za mlada mikro podjetja v Sloveniji in širše.
Sodelovanje	Ukrep bi povezal MONM, organizacije (Razvojni center Novo mesto in podjetniški inkubator), gospodarstvo, izobraževalne ustanove (osnovne, srednje šole, gimnazije ter višje in visoke šole iz Novega mesta) in mladinske organizacije.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep neposredno vpliva na pribl. 20 % mladih iz Novega mesta, posredno pa na veliko večino mladih iz Novega mesta.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev.
Financiranje	Občinski proračun, javni razpisi, evropski razpisi in z lastnimi pridobitnimi dejavnostmi.

5.2.3. ZAGOTAVLJANJE MOŽNOSTI OPRAVLJANJA PRIPRAVNİŠTVA V OBČINSKI UPRAVI IN JAVNIH ZAVODIH MESTNE OBČINE NOVO MESTO

Opis ukrepa	Ukrep obsega zaposlitev enega ali več mladih posameznikov med 15. in 29. letom starosti iz MONM v občinski upravi ali javnem zavodu MONM s pogodbo o pripravništvu, ki poleg načrta usposabljanja za samostojno delo zajema plačilo za delo, plačilo prispevkov za socialno varnost, povrnitev stroškov prevoza in prehrane ter ostale pravice iz dela na podlagi delovnopravne zakonodaje. Cilj ukrepa je zagotoviti kakovostna pripravništva (tj. delo z usposabljanjem za samostojno delo) za mlade iz MONM, ki zaključujejo izobraževanje oz. so zaključili izobraževanje na področjih delovanja občinske uprave ali drugih javnih zavodih MONM, ter posledično ustvarjanje novih delovnih mest za mlade na lokalnem trgu dela. Nameni ukrepa so okrepiti delovne izkušnje mladih v skladu s potrebami lokalnega javnega sektorja, zagotoviti koriščenje učnih in delovnih potencialov mladih na področju delovanja občinske uprave. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • zagotovitev sredstev za zaposlitev enega ali več pripravnikov na leto v občinskem proračunu, • pripravo javnega razpisa za delovno mesto pripravnika, ki med drugim vključuje: a) opredelitev upravičencev, tj. mladih med 15. in 29. letom starosti, ki zaključujejo izobraževanje oz. so zaključili izobraževanje na področjih delovanja občinske uprave ali drugih javnih ustanov v občinskem upravljanju ter imajo stalno prebivališče v MONM, b) opredelitev elementov zaposlitve, med katerimi je tudi sklenitev pogodbe o opravljanju pripravništva, ki poleg načrta usposabljanja za samostojno delo zajema plačilo za delo, plačilo prispevkov za socialno varnost, povrnitev stroškov prevoza in prehrane ter ostale
--------------------	---

	pravice iz dela na podlagi delovnopravne zakonodaje, in c) izvedbo javnega razpisa za delovno mesto pripravnika, pri kateri je treba poskrbeti tudi za ustrezno promocijo ukrepa med potencialnimi uporabniki.
Finance	Če se občina odloči za zaposlitev enega pripravnika za obdobje 9 mesecev (po 9 mesecih zaposlitve s pogodbo o delu, kar predstavlja tudi pogodba o pripravništvu oz. vajeništvu, so posamezniki v primeru nastopa brezposelnosti upravičeni do državne finančne pomoči, tj. do nadomestila za primer brezposelnosti), mora za stroške zaposlitve zagotoviti minimalno približno 12.000 € (izračunano na podlagi 70 % povprečne bruto letne plače z regresom; 70 % osnovne plače je namreč minimalno plačilo za delo pripravnikov po veljavnem ZDR-ju).
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri	Urad za kadrovske zadeve pripravi in izvede razpis za delovno mesto pripravnika, vsakemu pripravniku zagotovi ustreznega mentorja, ki bo mentorstvo izvajal v obsegu najmanj 10 delovnih ur na mesec. Mladi morajo biti v izvedbo ukrepa vključeni prek ustreznega informiranja o tovrstni možnosti za pridobitev zaposlitve v lokalni skupnosti.
Akti	Za izvedbo ukrepa mora MONM sprejeti sklep o javnem razpisu delovnega mesta pripravnika v občinski upravi, v katerem se opredelijo cilji in nameni zaposlitve, postopek prijave, pogoji za upravičenost, lastnosti zaposlitve ter način zagotavljanja sredstev. Prav tako morajo to storiti tudi drugi javni zavodi v lasti MONM. MONM mora zagotoviti sredstva za ta namen v proračunu.
Kdo ga že izvaja:	Lenart, Osilnica, Radeče, Ljubljana, Celje, Prevalje, Ptuj ...
Komu je namenjen?	Ciljna skupina so mladi, ki zaključujejo proces formalnega izobraževanja na terciarni ravni (absolventi), ter vsi mladi iskalci prve zaposlitve v lokalni skupnosti, tj. brezposelni mladi, mladi, ki neposredno izstopajo iz formalnega izobraževalnega sistema, in mladi delavci, ki iščejo drugo zaposlitev, med 15. in 29. letom starosti.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • izboljšanje možnosti pridobitve delovnih izkušenj s potrebami lokalnega javnega sektorja za mlade iz MONM, pri čemer več sredstev pomeni več pripravništev in tako večje možnosti pridobitve delovnih izkušenj za mlade, • izboljšanje skladnosti med kompetenčno opremljenostjo mladih in potrebami lokalnega javnega sektorja, • ustvarjanje novih delovnih mest za mlade na lokalnem trgu dela, • pospešitev razvoja lokalnega javnega sektorja in predvsem občinske uprave s potenciali kakovostnih pripravništev in praks, • izboljšanje možnosti zaposlovanja mladih na lokalnem trgu dela, • zmanjšanje brezposelnosti mladih v lokalnem okolju, • ohranitev učnega in delovnega potenciala mladih koristnikov ukrepa v lokalnem okolju in • izboljšanje razvojnih potencialov lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Občina se mora za izvedbo ukrepa povezati z: • drugimi javnimi zavodi v lasti MONM • lokalnimi formalnimi izobraževalnimi ustanovami in nosilci neformalnega izobraževanja v lokalni skupnosti za potrebe informiranja mladih o izvajanju ukrepa • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti in • mladimi iskalci prve zaposlitve in mladimi, ki zaključujejo proces formalnega izobraževanja na terciarni ravni (absolventi) iz MONM
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva posredne koristi za mlade iskalce prve zaposlitve v lokalni skupnosti, tj. za brezposelne mlade in za mlade, ki neposredno izstopajo iz formalnega izobraževalnega, ter za mlade, ki zaključujejo proces formalnega izobraževanja na terciarni ravni (absolventi) in se izobražujejo oz. so se izobraževali na področjih delovanja občinske uprave, kar skupaj obsega približno 30 % mladih iz MONM. Znotraj te skupine gredo neposredne koristi ukrepa

	enemu mlademu posamezniku za vsakih 12.000 evrov sredstev, namenjenih zaposlovanju pripravnikov.
Čas od odločitve do uresničitve	Ni potrebna dodatna infrastruktura, zato se ukrep lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev v občinskem proračunu ter objavi javnega razpisa za delovno mesto pripravnika. Povprečni čas od odločitve do uresničitve je na račun postopkov sprejemanja občinskih aktov ter priprave in izvedbe javnega razpisa mogoče oceniti na 6 mesecev.
Financiranje	Možni viri financiranja ukrepa so: • občinski proračun • sredstva evropskih strukturnih skladov • druga evropska sredstva

5.3. Bivanjske razmere

Analiza stanja

»Samostojno bivanje predstavlja eno ključnih točk osamosvajanja oz. doseganja samostojnosti mladega posameznika. [...] Posledice položaja, ko mladi do pozne starosti bivajo pri primarni družini, so različne: tisti mladi, ki živijo pri starših, ne poznajo neodvisnosti in se težje ali pozneje naučijo skrbeti sami zase; tisti, ki se odselijo in živijo samostojno, pa imajo več finančnih težav, težave z najemniškim razmerjem ipd. Oboji pa si težje in pozneje ustvarijo družine in prevzemajo druge odgovornosti v življenju« (MSS, 2010).

Stanovanjsko področje ureja Stanovanjski zakon (Uradni list RS, št. 69/2003).

Glavni strateški cilj tega področja je mladim omogočiti lažjo ureditev bivanjskih razmer v obdobju, ko zaključijo šolanje, se zaposlijo ali začnejo z načrtovanjem družine. Stremeti je treba k pripravi in izvedbi ukrepov, ki bodo mladim v pomoč pri doseganju tega pomembnega vidika doseganja posameznih točk odraščanja. Z izboljšanjem dostopa do stanovanj se bo posledično lahko več mladih odločalo za trajno bivanje v Novem mestu.

Mladi, še posebej danes, ko se mladost podaljšuje v trideseta, so generacija, ki izkazuje največjo potrebo po stanovanjih. V programskem dokumentu Mladinskega sveta Slovenije 2010 je zapisano: »V Sloveniji namreč izjemno veliko mladih živi pri svojih starših – kar 67,9 % mladih v starosti med 18 in 34 let, kar nas uvršča na drugo mesto med državami EU-27; po statistikah za mlade moške pa smo s 74,8 % celo na prvem mestu. [...] Današnje generacije mladih so tako v primerjavi s prejšnjimi v mnogo slabšem položaju, saj je t. i. stanovanjsko vprašanje ena osrednjih težav pri osamosvajanju. V središče stanovanjske problematike mladih zato postavljamo dostopnost stanovanj in dostojne bivalne razmere za mlade.« Rezultati izvedenih anket prav tako pričajo o dejstvu, da sta dostopnost in razpoložljivost stanovanj, primernih za mlade, ključni področji, ki ju gre prek premišljenih in strateških lokalnih politik dolgoročno tudi naslavlјati.

Seveda so mladi kot aktivni posamezniki tisti, ki jih mora mesto pritegniti, da bo lahko zadostilo tej svoji nalogi. Eden ključnih dejavnikov, ki bi takšne posameznike motivirali, da se vključijo v mestno »vrenje«, so zagotovljeni sodobni bivanjski pogoji. Zato je stanovanjska politika kot del strategije za mlade v MO Novo mesto ključna, ne le kot uresničevanje interesa mladih, ampak je nujno ta njihov interes povzdigniti v prednostne razvojne cilje mesta oz. mestne občine.

Iz zapisa mladinskega sveta izhaja, da je velik problem dostopnosti do stanovanj lastniška struktura obstoječega stanovanjskega fonda, ki je v 90-odstotni lasti rezidentov stanovanj. Tako si mladi, ki želijo zaživeti po svoje, ne morejo kar tako kupiti nepremičnine. Od njih tega niti ne smemo pričakovati, saj so priložnosti, ko si je lastniško stanovanje lahko privoščila večina prebivalstva, izčrpane. V zdajšnjih okoliščinah, vsaj tako je v razvitih državah Zahodne Evrope, družba ne pričakuje, da bo lahko večina potrebe po ustreznem stanovanju zadovoljevala z nakupom.

Večina mladih oz. mladih družin ni v položaju, ko bi svoje stanovanje, ki bi ustrezalo sodobnim bivanjskim standardom, lahko kupili. Nerealno je pričakovati, da bodo mladi najemali inflatorne kredite za stanovanja v trajno lastništvo, kot se je to dogajalo pred letom 1991, še težje je v doglednem roku pričakovati ukrepe t. i. Jazbinškovega zakona, saj ni kaj razdeliti.

Predvsem pa je škoda mladim sploh ponujati tovrstno alternativo kot najugodnejšo. S takšnimi krediti si namreč močno omejijo možnosti. Hipoteka je breme, ki odgovorne posameznike sili, da so manj drzni pri izbiri svojih življenjskih poti. Drznost kreativnih, izobraženih in ambicioznih mladih pa naša družba potrebuje kot kdaj koli.

Dobra služba in stanovanje bosta vedno glavni motiv za priseljevanje ali zadrževanje ljudi v nekem mestu.

Analiza SWOT

PREDNOSTI • Nizka najemnina. • Nizka cena nakupa stanovanja. • Večja izbira stanovanj na trgu.	SLABOSTI • Mladi živijo do poznih tridesetih pri starših. • Težave pri samostojnem življenju. • Pozneje se odločajo za ustvarjanje družine. • Krediti niso rešitev za nakup stanovanj. • Odseljevanje mladih izobraženih kadrov.
PRILOŽNOSTI • Povečanje dostopa mladih do stanovanj. • Več mladih bo po zaključenem šolanju ostalo v MONM in iskalo zaposlitev. • Ustanovitev stanovanjske zadrage. • Povečati obseg neprofitnih najemniških stanovanj. • Subvencioniranje tržnih najemnin mladim in mladim družinam.	NEVARNOSTI • Odseljevanje v oddaljeno okolico Novega mesta. • Mladi ne vidijo možnosti nakupa stanovanja v Novem mestu. • Iskanje drugih alternativ v drugih mestih. • Odseljevanje mladih izobraženih kadrov.

Cilji

- Zagotoviti neprofitna najemna stanovanja za mlade in manj mlade.
- Koncentrirati stanovanja v mestu.
- Zagotoviti participacijo stanovalcev pri reševanju stanovanjske problematike in upravljanju s stanovanji.
- Ustvariti ugodne pogoje pri gradnji stanovanjskih hiš za potrebe mladih družin.

Ukrepi

1. Podpora stanovanjski zadrugi oz. kooperativi
2. Prednostno vključevanje mladih in mladih družin na področju stanovanjskih politik

3. **Neprofitna najemna stanovanja za mlade.**
4. **Subvencioniranje tržnih najemnin mladim in mladim družinam v MONM.**
5. **Subvencioniranje komunalnega prispevka mladim družinam pri gradnji stanovanjskega objekta**

5.3.1. PODPORA STANOVANJSKI ZADRUGI OZ. KOOPERATIVI	
Opis ukrepa	Stanovanjska kooperativa so kooperativno združeni posamezniki z namenom, da sebi zagotovijo neprofitno najemno stanovanje. Gre za stanovanja z visoko zaščito najemnika in z vsemi ostalimi pravicami, ki jim ga mora nuditi varen dom. V ta namen pridobijo gradbeno parcelo, običajno hipotekarni kredit, ter zgradijo stavbo, v katero se vselijo. Vsi polnoletni stanovalci v zgradbi stanovanjske kooperative morajo biti njeni člani. Namen ukrepa je priprava analize za preučitev možnosti vzpostavitve stanovanjskih kooperativ v MONM. Ukrep obsega ustanovitev stanovanjske zadruga oz. neprofitne stanovanjske organizacije v obliki stanovanjske zadruga v skladu s SZ-1, Pravilnikom o posebnih pogojih delovanja neprofitnih stanovanjskih organizacij in z Zakonom o zadrugah (ZZad) v sodelovanju z najmanj dvema partnerskima občinama oz. v sodelovanju z najmanj dvema drugima pravnima oz. fizičnima osebama s poslovno sposobnostjo, ki na območju občine opravljata dejavnost gradnje, prenove, vzdrževanja ali trgovanja s stanovanji ali stanovanjskimi hišami (ZZad predvideva najmanj tri ustanovitelje, op. a.). Namen stanovanjske zadruga je pridobivanje, upravljanje in oddajanje neprofitnih najemnih stanovanj. V okviru ustanovitve stanovanjske zadruga se partnerji dogovorijo o deležih premoženja, ki ga z ustanovitvijo prenesejo na stanovanjsko zadrugo. Občina pri tem, po lastni presoji, poleg finančnih sredstev prispeva vsa ali del neprofitnih najemnih stanovanj iz lastnega stanovanjskega sklada in/ali zemljišča za gradnjo stanovanj. Zadruga je nato nosilec lastninske pravice na stanovanjih, ki jih tako ali drugače pridobi, hkrati pa so ustanovitelji zadruga zavezani k financiranju gradnje ali druge vrste pridobivanja stanovanj z lastnimi deleži. Člani zadruga lahko naknadno postanejo katere koli pravne ali fizične osebe, med drugim nujno tudi najemniki neprofitnih stanovanj v lasti zadruga, ki s članstvom v zadrugi sprejmejo stvarnopravno razmerje za rabo določenega stanovanja. Ti tako niso lastniki, ampak uporabniki stanovanja, hkrati pa so lastniki zadruga, ki ga plačujejo z neprofitno najemnino. V skladu z zakonodajo je neprofitna stanovanjska organizacija (v tem primeru zadruga) namreč upravičena tudi do ugodnih kreditov stanovanjskih skladov, s katerimi sofinancira svojo dejavnost in omogoča neprofitno najemanje stanovanj v njeni lasti. Z zadrugaškimi pravili ustanovni partnerji opredelijo namen in način upravljanja stanovanjske zadruga, ki naj med drugim vključujejo zasledovanje načela medgeneracijske solidarnosti z menjavo stanovanj v skladu z življenjskimi okoliščinami in potrebami najemnikov ter prednostno obravnavo mladih odraslih posameznikov med 18. in 29. letom starosti in mladih družin pri postopkih oddajanja stanovanj v najem. Cilj ukrepa je povečati obseg neprofitnih najemniških stanovanj in zagotoviti potrebam optimalno ustrezno upravljanje s stanovanjsko problematiko v Mestni občini Novo mesto. Namen ukrepa je omogočiti lažjo ureditev samostojnih bivalnih razmer za mlade v lokalni skupnosti ter posledično ohraniti mlade in njihove potenciale v lokalnem okolju. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • seznanitev s pravno podlago ter postopki, ki jih za vzpostavitev neprofitne stanovanjske organizacije v obliki zadruga predvideva zakonodaja, • identifikacijo ustanovnih partnerjev in oblikovanje ustanovnega partnerstva,

	• pripravo in sprejem občinskega akta, s katerim se soustanovi stanovanjska zadruga in s katerim se vsa oz. del stanovanj v občinski lasti prenese na zadrugo, • podpis ustanovnega akta s partnerji, • upravljanje zadruge ter redno zagotavljanje finančnih in drugih sredstev za delovanje zadruge v občinskem proračunu in • ustrezno promocijo ukrepa med mladimi.
Finance	MONM v okviru svojih pristojnosti, opravi analizo za preučitev možnosti vzpostavitve stanovanjskih kooperativ v MONM.
Infrastruktura	Občina zagotovi stavbno pravico in komunalno infrastrukturo
Kadri (občinski +mladi)	Komisija, katere člani bodo ustrezno usposobljene osebe (s pravno in ekonomsko izobrazbo), pristojne za delo na področju stanovanjske politike, čemur bodo ti povprečno namenili 320 delovnih ur. Priporočljivo je, da pri pripravi medresorsko ali kot zunanji strokovnjaki sodelujejo strokovnjaki s področij prostorskega načrtovanja, gradbeništva in stanovanjske politike v lokalni skupnosti. Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti sodelovanje mladih (člani komisije), in sicer prek posvetovanja z mladinskim predstavništvom v celotnem procesu priprave, izvajanja in evalvacije ukrepa, ker njihovo sodelovanje zaradi poznavanja konkretnih stanovanjskih problematik in potreb mladih odločilno prispeva k uspešnosti ukrepa. Mladi morajo biti z izvedbo ukrepa vključeni tudi prek ustreznega informiranja o tovrstnih možnostih za lažjo ureditev samostojnih bivanjskih razmer na območju občine.
Akti	Na podlagi poročila se MONM odloči, ali bo za izvedbo ukrepa sprejela akt o (so)ustanovitvi stanovanjske zadruge, v katerem opredeli ustanovitveno partnerstvo, namen zadruge, vlogo Mestne občine Novo mesto in ostala določila, ki so vezana na sodelovanje občine pri ustanovitvi. Občina mora v tem aktu opredeliti tudi pogoje za svojo udeležbo v zadruzi, ki naj bodo vezani na prednostno obravnavo mladih in mladih družin pri oddajanju združnih stanovanj v najem. Če se občina odloči za gradnjo novih stanovanj oz. stanovanjskih stavb, mora za potrebe izvedbe ukrepa prilagoditi obstoječi občinski akt, ki zajema prostorsko ureditev v občini (ureditveni in lokacijski prostorski izvedbeni načrti), ter za ta namen zagotovi sredstva v proračunu.
Komu je namenjen?	Ciljna skupina ukrepa so mladi odrasli posamezniki med 18. in 29. letom starosti in mlade družine iz lokalne skupnosti, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • povečanje števila neprofitnih stanovanj v občini zaradi dodatnih možnosti pridobivanja sredstev prek zadruge, • izboljšanje upravljanja z občinskimi neprofitnimi najemnimi stanovanji v skladu s stanovanjskimi potrebami občanov, • spodbuditev ureditve samostojnih bivanjskih razmer med mladimi v lokalni skupnosti, • izboljšanje pogojev za doseganje samostojnosti mladih in posledično oblikovanje okolja, v katerem se lahko mladi posamezniki razvijajo v odgovorne državljane, ki so sposobni dejavno prispevati h kakovosti življenja v lokalni skupnosti, • povečanje možnosti za ohranitev mladih in njihovih zmožnosti v lokalnem okolju ter posledično izboljšanje ekonomskih in družbenih razvojnih zmožnosti lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Občina se mora za izvedbo ukrepa povezati s/z: • drugimi občinami ali drugimi pravnimi oz. fizičnimi osebami s poslovno sposobnostjo, ki na območju občine opravljajo dejavnosti gradnje, prenove, vzdrževanja ali trgovanja s stanovanji ali stanovanjskimi hišami, • Stanovanjskim skladom RS, • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti, • mladimi, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje v lokalnem

	okolju.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne koristi za vse mlade, ki v lokalni skupnosti prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje in izpolnjujejo splošne pogoje za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem v skladu z zakonodajo.
Čas od odločitve do uresničitve	Zaradi finančne, administrativne in kadrovske zahtevnosti ukrepa je povprečni čas od odločitve do uresničitve daljši in ga je mogoče oceniti na do 24 mesecev.
Financiranje	Ukrep se financira iz • proračuna MONM, • Stanovanjskega sklada RS, • sredstev evropskih strukturnih skladov, • drugih evropskih sredstev.

5.3.2. PREDNOSTNO VKLJUČEVANJE MLADIH IN MLADIH DRUŽIN NA PODROČJU STANOVANJSKIH POLITIK

Opis ukrepa	Ukrep obsega pripravo, sprejem in uresničevanje programa v skladu s stanovanjskim zakonom, ki kot prednostno ciljno skupino na področju upravljanja s stanovanjskimi problematikami občanov opredeli mlade odrasle med 18. in 29. letom starosti. Cilj ukrepa je mlade, ki na območju občine prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, na račun pomena njihovega osamosvajanja postaviti v središče reševanje stanovanjske problematike v lokalni skupnosti in posledično okrepiti prizadevanja lokalne skupnosti na področju zagotavljanja stanovanj za mlade. Namen ukrepa je omogočiti lažjo ureditev samostojnih bivalnih razmer za mlade v lokalni skupnosti ter posledično ohraniti mlade in njihove potenciale v lokalnem okolju. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: pri vseh nadaljnjih stanovanjskih politikah Mestne občine Novo mesto se s posebno pozornostjo obravnava in prednostno rešuje stanovanjski problem mladih in mladih družin. Prednostne obravnave stanovanjskega položaja mladih se bodo nanašala na področja: - obseg, lokacija in dinamika gradnje lastnih in najemnih stanovanj, - ukrepe občine, ki spodbujajo gradnjo in prenovu stanovanj ter ustrežnejšo zasedenost obstoječih stanovanj v občini, posebne stanovanjske programe v občini, ki upoštevajo arhitektonske in druge posebnosti, ki upoštevajo posebnosti pri zagotavljanju stanovanj za invalide, - način izvajanja izredne pomoči pri uporabi stanovanja (enkratna denarna pomoč), - način zagotavljanja ustreznih oblik pomoči za nastajanje in delovanje neprofitnih stanovanjskih organizacij ter ob tem kot prednostno ciljno skupino definira odrasle mlade med 18. in 29. letom starosti, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje na območju Mestne občine Novo mesto ter imajo stalno prebivališče v Mestni občini Novo mesto, - ustrezno promocijo stanovanjskih politik med mladimi.
Finance	Za pripravo in sprejem ustreznih lokalnih stanovanjskih politik ni treba zagotoviti izrednih finančnih sredstev, medtem ko je pozneje na podlagi sprejete strategije v občinskem proračunu treba zagotoviti sredstva za uresničevanje posameznih ukrepov in dejavnosti, ki bodo izhajale iz splošnih občinskih politik na stanovanjskem področju.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri	Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti ustrezno usposobljene uradnike (s pravno in ekonomsko izobrazbo), pristojne za delo na področju

(občinski +mladi)	stanovanjske politike. Poleg tega je priporočljivo, da pri pripravi medresorsko ali kot zunanji strokovnjaki sodelujejo strokovnjaki s področij prostorskega načrtovanja, gradbeništva in stanovanjske politike v lokalni skupnosti. Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti sodelovanje mladih.
Akti	/
Komu je namenjen?	Ciljna skupina ukrepa so mladi odrasli posamezniki med 18. in 29. letom starosti in mlade družine iz lokalne skupnosti, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • izboljšanje dostopnih lokalnih mehanizmov za reševanje stanovanjskega vprašanja za mlade iz lokalne skupnosti, • spodbuditev ureditve samostojnih bivanjskih razmer med mladimi v lokalni skupnosti, • izboljšanje pogojev za doseganje samostojnosti mladih in posledično oblikovanje okolja, v katerem se lahko mladi posamezniki razvijajo v odgovorne državljane, ki so sposobni dejavno prispevati h kakovosti življenja v lokalni skupnosti, • povečanje možnosti za ohranitev mladih in njihovih zmožnosti v lokalnem okolju ter posledično izboljšanje ekonomskih in družbenih razvojnih zmožnosti lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Občina se mora za izvedbo ukrepa povezati s/z: • strokovnjaki na področjih prostorskega načrtovanja, gradbeništva in stanovanjske politike na ravni lokalne skupnosti, • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti, • mladimi, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje v lokalnem okolju.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne koristi za vse mlade, ki v lokalni skupnosti prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje in izpolnjujejo splošne pogoje za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem v skladu z zakonodajo.
Čas odločitve od uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj.
Financiranje	Možen vir financiranja je proračun MONM.

5.3.3. NEPROFITNA NAJEMNA STANOVANJA ZA MLADE

Opis ukrepa	Ukrep obsega prednostno dodeljevanje neprofitnih stanovanj v lasti Mestne občine Novo mesto v najem mladim odraslim posameznikom med 18. in 29. letom in mladim družinam iz lokalne skupnosti, ki prvič samostojno rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. Veljavna zakonodaja, ki predvideva izvajanje ukrepa dodeljevanja neprofitnih stanovanj v najem od občin, namreč omogoča, da občina v javnem razpisu za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem poleg zakonodajno določenih splošnih pogojev za upravičenost prosilcev do pridobitve neprofitnega stanovanja v najem določi dodatne pogoje za upravičenost, v okviru česar lahko prednostno obravnava mlade in mlade družine, ki v občini prvič samostojno rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje (v skladu s pravili o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem). Cilj ukrepa je mladim, ki na območju občine prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, izboljšati dostopnost občinskih neprofitnih najemnih stanovanj. Namen ukrepa je omogočiti lažjo ureditev samostojnih bivalnih razmer za mlade v lokalni skupnosti ter posledično ohraniti mlade in njihove zmožnosti v lokalnem okolju ter preprečiti odseljevanje mladih izobraženih oseb.
--------------------	--

	V razpisnih pogojih se lahko kot pozitivna diskriminacija določi več točk mladi družini oz. mladim prosilcem. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • seznaitve s pravno podlago ter postopki, ki jih za izvajanje tovrstne naloge občine predvideva zakonodaja, • pregled razpoložljivih zmogljivosti že obstoječih neprofitnih stanovanj, hkrati pa tudi ostalih objektov/zemljišč v lasti MONM, za katere bi bilo v javnem interesu spremeniti namembnost v bivanjsko in te primerno urediti, • pripravo in sprejem sklepa občinskega sveta, ki opredeljuje mlade odrasle posameznike med 18. in 29. letom starosti in mlade družine iz lokalne skupnosti kot prednostni cilj ukrepa dodeljevanja občinskih neprofitnih stanovanj v najem (pogojno), • oblikovanje javnega razpisa za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem, ki vključuje opredelitev mladih in mladih družin, ki v občini prvič samostojno rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, kot prednostne ciljne skupine, obdobje najema, možnost opredelitve namenskega stanovanja, ki se lahko prosilcu dodeli za določen čas 5 let, s tržno najemnino... • izvedbo javnega razpisa in • ustrezno promocijo ukrepa med mladimi.
Finance	Mestna občina Novo mesto mora zagotoviti sredstva za morebitno prenovo stanovanj v njeni lasti, in sicer samostojno, v partnerstvu z zasebnim sektorjem, v partnerstvu s Stanovanjskim skladom RS ali v partnerstvu z obstoječimi neprofitnimi stanovanjskimi organizacijami, v skladu z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi v tekočem letu in ob upoštevanju zagotavljanja likvidnosti proračuna občine.
Infrastruktura	Mestna občina Novo mesto mora z morebitno prenovo zagotoviti ustrezno število stanovanj glede na potrebe občanov po neprofitnih najemnih stanovanjih.
Kadri (občinski +mladi)	Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti kader za razpisno komisijo. Ob tem je treba poskrbeti, da priprava, izvedba in spremljanje javnega razpisa postanejo del rednih delovnih nalog pristojnih občinskih uradnikov, čemur bodo ti namenili povprečno 40 delovnih ur. Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti sodelovanje mladih, in sicer prek posvetovanja z mladinskim predstavništvom v celotnem procesu priprave, izvajanja in evalvacije ukrepa, ker njihovo sodelovanje zaradi poznavanja konkretnih stanovanjskih problematik in potreb mladih odločilno prispeva k uspešnosti ukrepa. Mladi morajo biti z izvedbo ukrepa vključeni tudi prek ustreznega informiranja o tovrstnih možnostih za lažjo ureditev samostojnih bivanjskih razmer na območju občine.
Akti	Pravno podlago za izvajanje ukrepa dodeljevanja neprofitnih stanovanj v najem občine že zagotavljata SZ-1 ter Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem, zaradi česar občini ni treba sprejeti posebnih aktov za namene dodeljevanja neprofitnih stanovanj v najem občanom. Če se občina odloči za prilagoditev tovrstnega ukrepa stanovanjski problematiki mladih v lokalni skupnosti, lahko v postopkih dodeljevanja neprofitnih stanovanj v najem sprejme sklep o prednostni obravnavi mladih odraslih posameznikov med 18. in 29. letom starosti ter mladih družin, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. V vsakem primeru pa mora občina prednostno obravnavanje mladih pri izvedbi ukrepa opredeliti v javnem razpisu. Če se občina odloči za gradnjo novih stanovanj oz. stanovanjskih stavb, mora za potrebe izvedbe ukrepa prilagoditi obstoječi občinski akt, ki zajema prostorsko ureditev v občini (ureditveni in lokacijski prostorski izvedbeni načrti) ter za ta namen zagotoviti sredstva v proračunu.
Kdo ga že izvaja:	Kranj, Moravče, Laško, Litija, Ljubljana, Nova Gorica ipd.
Komu je namenjen?	Ciljna skupina ukrepa so mladi odrasli posamezniki med 18. in 29. letom starosti in mlade družine iz lokalne skupnosti, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.

Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • izboljšanje dostopnosti občinskih neprofitnih najemnih stanovanj za mlade iz lokalne skupnosti, • spodbuditev ureditve samostojnih bivanjskih razmer med mladimi v lokalni skupnosti, • izboljšanje pogojev za doseganje samostojnosti mladih in posledično oblikovanje okolja, v katerem se lahko mladi posamezniki razvijajo v odgovorne državljane, ki so sposobni dejavno prispevati h kakovosti življenja v lokalni skupnosti, • povečanje možnosti za ohranitev mladih in njihovih zmožnosti v lokalnem okolju ter posledično izboljšanje ekonomskih in družbenih razvojnih zmožnosti lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Pristojni občinski urad se mora za izvedbo ukrepa povezati s/z: • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti, • mladimi, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje v lokalnem okolju.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne koristi za vse mlade, ki v lokalni skupnosti prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje in izpolnjujejo splošne pogoje za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem v skladu z zakonodajo.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati ob prvem naslednjem občinskem javnem razpisu za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem. Povprečen čas od odločitve do uresničitve je mogoče oceniti na čas do 6 mesecev. Čas od odločitve do uresničitve je daljši, če v občini ni na voljo nobenih neprofitnih najemnih stanovanj za mlade.
Financiranje	Ukrep se financira iz • proračuna MONM, • Stanovanjskega sklada RS, • sredstev evropskih strukturnih skladov, • drugih evropskih sredstev.

5.3.4. SUBVENCIONIRANJE TRŽNIH NAJEMNIN MLADIM IN MLADIM DRUŽINAM V MONM

Opis ukrepa	MONM že sofinancira neprofitne najemnine, in sicer prejemnikom denarne socialne pomoči, za katero izda sklep CSD Novo mesto. Ukrep obsega financiranje subvencioniranja tržnih najemnin za mlade odrasle med 18. in 29. letom starosti v lokalni skupnosti, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. Pri tem gre za obravnavo mladih v postopkih dodeljevanja subvencij lokalne skupnosti za tržne najemnine v skladu z veljavno zakonodajo, na podlagi katere je subvencioniranje najemnin ena od nalog občine. Ukrep obsega oblikovanje in izvedbo javnega razpisa za subvencioniranje tržnih najemnin za mlade odrasle med 18. in 29. letom starosti v lokalni skupnosti, ki prvič samostojno rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. Pri tem gre za subvencioniranje tržnih najemnin v skladu z 9. odstavkom 121. člena SZ-1, na podlagi katerega lahko – poleg zagotavljanja sredstev za neprofitne in tržne najemnine po ZPJS, tj. za pravici iz javnih sredstev, ki ju je lokalna skupnost zgolj obvezna financirati, podeljujeta pa ju centri za socialno delo – lokalna skupnost tudi samostojno subvencionira tržne najemnine. To mora obsegati subvencioniranje najemnin tistim posameznikom, ki niso upravičeni do subvencij za najemnino po ZUPJS, ker v nasprotnem primeru posega v proces uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, ki je urejen po enotnem postopku. Ukrep obsega tudi dodelitev sredstev kot pomoč pri gradnji hiš, ki ga lahko prosilci nato porabijo tudi za plačilo komunalnega prispevka. Sredstva se razdelijo preko javnega razpisa.
--------------------	---

	Cilj ukrepa je razširiti dostop do subvencij za najemnine med tistimi mladimi, ki zaradi osebnih okoliščin niso upravičeni do subvencij ZUPJS ter omogočiti ugodne pogoje za bivanje mladih družin, ki prav tako prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje na območju občine. Namen ukrepa je omogočiti lažjo ureditev samostojnih bivalnih razmer večjemu številu mladih v lokalni skupnosti ter posledično ohraniti mlade in njihove potencialne v lokalnem okolju. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • zagotovitev sredstev za izvedbo javnih razpisov v občinskem proračunu; priprava in sprejem občinskega akta, v katerem se definira opisano podeljevanje subvencij za najemnine mladim odraslim med 18. in 29. letom starosti v lokalni skupnosti, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje na območju občine ter imajo stalno prebivališče v občini; vzpostavitev komisije za pripravo in izvedbo javnih razpisov (razpisne komisije), • priprava javnega razpisa, • izvedba javnega razpisa, pri kateri je treba poskrbeti tudi za ustrezno promocijo ukrepa med potencialnimi uporabniki ukrepa.
Finance	Subvencija tržne najemnine je v skladu z zakonodajo mesečni znesek, ki predstavlja razliko med priznano tržno najemnino in priznano neprofitno najemnino, pri čemer se pri izračunu pripadajoče subvencije upoštevajo najvišje priznane tržne najemnine, določene s pravilnikom iz 26. člena Zakona o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi in subvencijami mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja, neprofitna najemnina pa se prizna v višini 3 EUR na m ² stanovanjske površine. Če kot povprečno najvišjo priznano tržno najemnino vzamemo 7 EUR za m ² stanovanjske površine (Slokar 2009), mora MONM za eno subvencijo tržne najemnine zagotoviti najmanj približno 200 EUR.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri (občinski + mladi)	Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti komisijo, ki bo ocenjevala vloge prosilcev za subvencijo tržne najemnine. Prav tako mora občina pri izvedbi ukrepa zagotoviti sodelovanje mladih, in sicer prek posvetovanja z mladinskim predstavništvom v procesu priprave, izvajanja in evalvacije ukrepa, ker njihovo sodelovanje zaradi poznavanja konkretnih stanovanjskih problemov in potreb mladih odločilno prispeva k uspešnosti ukrepa. Mladi morajo biti v izvedbo ukrepa vključeni tudi prek ustreznega informiranja o tovrstni možnosti za lažjo ureditev samostojnih bivanjskih razmer na območju občine.
Akti	Občina mora za izvedbo ukrepa oblikovati in sprejeti odlok o subvencioniranju najemnin mladim v lokalni skupnosti, v katerem se opredelijo cilji in nameni subvencioniranja, postopki priprave in izvedbe razpisa, pogoji za upravičenost ter način zagotavljanja finančnih sredstev. Prav tako mora občina za ta namen zagotoviti sredstva v proračunu.
Komu je namenjen?	Ciljne skupine ukrepa so mladi odrasli posamezniki med 18. in 29. letom starosti in mlade družine iz lokalne skupnosti, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • razširitev dostopa do subvencij za tržne najemnine med mladimi iz lokalne skupnosti, • spodbuditev ureditve samostojnih bivanjskih razmer med mladimi v lokalni skupnosti, • izboljšanje pogojev za doseganje samostojnosti mladih in posledično oblikovanje okolja, v katerem se lahko mladi posamezniki razvijajo v odgovorne državljane, ki so sposobni dejavno prispevati h kakovosti življenja v lokalni skupnosti, • povečanje možnosti za ohranitev mladih in njihovih zmožnosti v

	lokalnem okolju ter posledično izboljšanje ekonomskih in družbenih razvojnih zmožnosti lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Občina se mora za izvedbo ukrepa povezati z • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti (lahko tudi županova komisija za mladino) • mladimi, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje v lokalnem okolju
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne koristi za vse mlade, ki v lokalni skupnosti prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. V primeru zagotovitve 12 000 evrov sredstev za subvencije gredo neposredne koristi ukrepa približno 5 mladim posameznikom v lokalni skupnosti.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati po sprejetju akta o tovrstnem subvencioniranju najemnin mladim v lokalni skupnosti na seji občinskega sveta ter po zagotovitvi sredstev za izvedbo javnega razpisa v občinskem proračunu. Povprečen čas od odločitve do uresničitve je mogoče oceniti na čas do 6 mesecev.
Financiranje	Ukrep se financira iz proračuna MONM.

5.3.5. SUBVENCIONIRANJE KOMUNALNEGA PRISPEVKA MLADIM DRUŽINAM PRI GRADNJI STANOVANJSKEGA OBJEKTA

Opis ukrepa	Ukrep obsega dodeljevanje subvencij za ciljno skupino mladih odraslih med 18. in 29. letom starosti, ki si rešujejo svoj stanovanjski problem. Cilj ukrepa je mladim, ki na območju občine rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, na račun pomena njihovega osamosvajanja, omogočiti lažjo ureditev samostojne bivalne enote. Med drugim ukrep tudi spodbuja priseljevanje mladih družin v dolensko prestolnico kar posledično pomeni ohranitev mladih in njihovih potencialov v lokalnem okolju. Implementacija ukrepa zajema naslednje dejavnosti: • pripravo in sprejem ustreznega odloka v katerem se določi upravičence, merila za dodelitev pomoči, način dodelitve in višino subvencije - Odlok o subvencioniranju komunalnega prispevka mladim družinam za gradnjo samostojnih stanovanjskih enot, • zagotoviti sredstva v proračunu, • izvesti ustrezno promocijo programa med mladimi • izvesti javni razpis za dodelitev subvencij.
Finance	Pred sprejemom odloka je potrebno zagotoviti sredstva v proračunu - ocenjen okvirni znesek na posamezno bivanjsko enoto srednje velikosti znaša 9.500 eur na kar se predvideva subvencija v višini 1.000 EUR.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri	Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti kader za razpisno komisijo. Ob tem je treba poskrbeti, da priprava, izvedba in spremljanje javnega razpisa postanejo del rednih delovnih nalog pristojnih občinskih uradnikov, čemur bodo ti namenili povprečno 40 delovnih ur. Občina mora za pripravo in izvajanje ukrepa zagotoviti sodelovanje mladih, in sicer prek posvetovanja z mladinskim predstavništvom v celotnem procesu priprave, izvajanja in evalvacije ukrepa, ker njihovo sodelovanje zaradi poznavanja konkretnih stanovanjskih problematik in potreb mladih odločilno prispeva k uspešnosti ukrepa. Mladi morajo biti v izvedbo ukrepa vključeni tudi prek ustreznega informiranja o tovrstnih možnostih za lažjo ureditev samostojnih bivanjskih razmer na območju občine.
Akti	Občina pripravi in poda v sprejem Občinskemu svetu ustrezeni odlok v katerem se opredelijo cilji in namen subvencioniranja, določi upravičence, merila za dodelitev, način dodelitve in višino subvencije.
Komu je	Ciljna skupina ukrepa so mladi odrasli posamezniki med 18. in 29. letom starosti

namenjen?	in mlade družine iz lokalne skupnosti, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • spodbuditev ureditve samostojnih bivanjskih razmer med mladimi v lokalni skupnosti, • izboljšanje pogojev za doseganje samostojnosti mladih in posledično oblikovanje okolja, v katerem se lahko mladi posamezniki razvijajo v odgovorne državljane, ki so sposobni dejavno prispevati h kakovosti življenja v lokalni skupnosti, • povečanje možnosti za ohranitev mladih in mladih družin ter njihovih zmožnosti v lokalnem okolju ter posledično izboljšanje ekonomskih in družbenih razvojnih zmožnosti lokalne skupnosti.
Sodelovanje	Občina se mora za izvedbo ukrepa povezati s/z: • mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti, • mladimi, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje v lokalnem okolju.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva potencialne koristi za vse mlade, ki v lokalni skupnosti rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. V primeru zagotovitve 30.000 eur bi letno zagotovili pomoč približno 30 mladim družinam.
Čas odločitve od uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati po sprejetju akta o tovrstnem subvencioniranju mladim v lokalni skupnosti na seji občinskega sveta ter po zagotovitvi sredstev za izvedbo javnega razpisa v občinskem proračunu. Povprečen čas od odločitve do uresničitve je mogoče oceniti na čas do 6 mesecev.
Financiranje	Ukrep se financira iz proračuna MONM.

5.4. Zdravje, dobro počutje in športno rekreativne dejavnosti

Analiza stanja

Zdravje je stanje popolne telesne, duševne in socialne blaginje. Cilj na tem področju je poskrbeti za zdravje in dobro počutje mladih s poudarkom na spodbujanju duševnega in spolnega zdravja, športa, telesne dejavnosti in zdravega načina življenja ter preprečevanju in zdravljenju poškodb, motenj prehranjevanja, odvisnosti in zlorabe drog.

Na zdravje ima ključen vpliv zdravstveni izid v poznejših življenjskih obdobjih, ki je povezan s posledicami vpliva okolja, pogojev življenja in posameznikovih izbir življenjskega sloga v tem starostnem obdobju. Zdravje pa ne nastaja samo v zdravstvenem sektorju, pač pa povsod tam, kjer mladi živijo, delajo, se učijo, družijo ipd. Na pogoje v teh okoljih ne vplivajo le zdravstvena politika, ampak tudi druge javne politike in mladi. Poleg tega so mladi skupina prebivalcev, ki s skrbjo za lastno zdravje vplivajo tudi na zdravje svojih potomcev, kar je pomembno z vidika zagotavljanja zdravja v prihodnosti.

Opaziti je, da se v prostem času s športom dejavno ukvarja vse manj mladih, hkrati pa strokovnjaki pri njih opažajo tudi vse slabše gibalne sposobnosti in pojav debelosti. Poleg šole ima bistveno vlogo pri načinu preživljanja prostega časa družina, v kateri otroci že od malih nog prevzamejo določene vzorce. Ker pa so starši vse bolj zaposleni, hkrati pa otroci raje posegajo po računalniku, je treba šport promovirati in zagotavljati na šolski ravni. Po drugi strani je težko vse mlade dajati v en koš – na enem koncu spektra so namreč tisti, ki se sploh ne gibajo, na drugem pa tisti, ki se s športom ukvarjajo povsem profesionalno in pri katerih je mogoče opaziti že znake izgorelosti. Enoznačnega odgovora na vprašanje, ali imajo mladi željo po aktivnem športnem udejstvovanju, torej ni. Očitno je, da mladi sicer imajo radi šport, vendar zanj v prostem času zaradi šolskih obveznosti nimajo časa oz. jih pri športni vzgoji v šolah motita prisilnost in neprofesionalen odnos učiteljev in profesorjev.

Kljub temu so se zlasti mladi strinjali, da bi MONM lahko še bolj poskrbela za igrišča in druge zunanje športne površine ter predvsem za njihovo dostopnost v popoldanskem času, kar je seveda

tudi od šol. Glede cenovne dostopnosti so govorci poudarili, da trenutno ni veliko brezplačno dostopnih objektov, a če si nekdo resnično želi dejavno se športno udejstvovati, bo zagotovo našel primeren prostor.

Kar se tiče motiviranja mladih, je veliko odvisno tudi od družin in šol. Za večjo motiviranost mladih je pomembna vključenost znanih slovenskih športnikov kot vzornikov. Vsekakor bo MONM še naprej spodbujala in sodelovala pri aktivnem delovanju na področju športa, pri povezovanju vseh šol in Agencije za šport ter zagotavljanju čim cenejšega športnega udejstvovanja.

Mestna občina Novo mesto vsako leto izvede javni razpis za sofinanciranje letnega programa športa, in tako sofinancira med drugim tudi športno udejstvovanje otrok in mladine, ki so vključeni v športnih društvih. Vključeni so v tekmovalne ali rekreacijske programe, počitniške programe, tečaje in druge prostočasne dejavnosti. MONM je mesto z bogato športno tradicijo, ki otrokom nudi tudi veliko obšolskih športnih dejavnosti, ki potekajo v osnovnih šolah in so za otroke brezplačne. MONM in javni zavod Agencija za šport vsako leto v sodelovanju s športnimi društvi organizirata veliko rekreativnih prireditev, npr. rekreacijske lige v različnih športnih panogah, DŠI, novomeški tek, skoke v vodo, čolnarjenje, drsališče, košarkarski turnir, ki se jih lahko udeležijo mladi, ki se radi ukvarjajo s športom.

Športnih objektov je v Novem mestu veliko, kegljišče, stadion Portoval, otroška in športna igrišča, Športna dvorana Marof, ki pa so v veliki meri zasedena športnimi društvi.

Analiza SWOT

PREDNOSTI • celovita zdravstvena oskrba (zdravstveni dom, bolnišnica, porodnišnica) • mladi želijo biti športno dejavni • dnevni center za odvisnike • veliko športnih organizacij • veliko uspešnih športnikov • v MONM je dovolj športnih objektov in telovadnic oz. zunanjih športnih površin	SLABOSTI • boljše izkoriščanje športnih objektov • previsoka vadbina • zasedenost športnih objektov v bolj oddaljenih KS ni racionalna oz. dostopna več športnim društvom pod enakimi pogoji • premalo športnorekreacijskih programov, namenjenih za vse občane • oddaljenost ponudbe (izven NM je ponudba športnih programov okrnjena, stroški prevoza za mlade) • MONM ne sofinancira neposredno programov za učenje zdravega načina življenja • nezdrava prehrana v srednjih šolah • previsoka uporabnina prostorov
PRILOŽNOSTI • omogočiti brezplačno uporabo športnih objektov mladim • razvoj športnih programov za ovirane osebe • zagotoviti brezplačno vodeno vadbo za mlade (vsaj eno uro tedensko v objektu) • spodbujanje vključevanja mladih v različne športno rekreativne programe društev • sofinanciranje in spodbujanje različnih športnih dogodkov	NEVARNOSTI • premalo občanov je športno dejavnih • prenasičenost s ponudbo • pojav debelosti že pri otrocih • preživljanje prostega časa za računalnikom • slabšanje prehranjevalnih navad • znižanje kakovosti ponudbe in infrastrukture za šport zaradi upada sredstev

• samooskrba z lokalno zdravo prehrano • razvoj zunanje infrastrukture (fitnes na prostem, trim steze, sprehajališča ...) • sofinanciranje preventivnih programov in projektov za mlade	
---	--

Cilji

1. Izboljšanje pogojev za rekreacijo mladih predvsem v zimskem času in povečanje števila mladih, ki se bodo dejavno ukvarjali s športom.
2. Krepitev mladinske dejavnosti v lokalni skupnosti. Z enega mesta bodo koordinirane dejavnosti in prireditve za mladino, ki jih izvajajo druga društva, zavodi in posamezniki.
3. Vzpostavitev dnevnega in kriznega centra za mlade v okviru Regijskega središča za mlade in vključitev mladih z manj priložnostmi.
4. Boljša izkoriščenost zunanjih športnih površin in namestitev fitnes naprav na prostem za vse občane.
5. Izvajanje preventivnih programov za izboljšanje zdravja mladih.

Ukrepi

1. **Sofinanciranje preventivnih programov in projektov zdravja.**
2. **Omogočanje brezplačne uporabe notranje športne infrastrukture v lasti MONM in ureditev zunanje športne infrastrukture.**
3. **Sofinanciranje strokovne skupinske vadbe za mlade v MO Novo mesto v zimskem času**

5.4.1. SOFINANCIRANJE PREVENTIVNIH PROGRAMOV IN PROJEKTOV ZDRAVJA	
Opis ukrepa	Ukrep vsebuje sofinanciranje preventivnih programov in projektov zdravja v Mestni občini Novo mesto. Namen sofinanciranja je skrb za zdravje in dobro počutje mladih s poudarkom na spodbujanje duševnega in spolnega zdravja, športa, telesne dejavnosti in zdravega načina življenja ter na preprečevanju in zdravljenju poškodb, motenj prehranjevanja, odvisnosti in zlorabe drog. Cilj ukrepa je sofinanciranje preventivnih programov in projektov zdravja, tako da s tem lokalna skupnost na eni strani zmanjšuje morebitne negativne vplive zdravju tveganega vedenja mladih na družbene in ekonomske okoliščine občine, na drugi strani pa tudi dolgoročno vlaganje v razvoj polno sposobnih, dejavnih in odgovornih prebivalcev, ki lahko s svojo nemoteno dejavnostjo krepijo kakovost družbenega življenja v lokalnem okolju.
Finance	MONM naj v proračunu zagotavlja povprečno 20.000,00 EUR letno za učinkovito izvajanje ukrepa, in sicer od leta 2016.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri (občinski +mladi)	Postopek javnega razpisa začne in vodi pristojni urad, vrednotenje programov in projektov izvajalcev opravi strokovna komisija, ki jo s sklepom imenuje župan.
Akti	Proračun MONM, Sklep o začetku postopka javnega razpisa in sprejetje razpisne dokumentacije na kolegiju OU.
Izvajalci:	Nevladne organizacije, javni zavodi ter zasebni zavodi, ki se ukvarjajo s

	preventivnimi programi in projekti zdravja v MONM.
Komu je namenjen?	Ukrep je namenjen vsem prebivalcem MONM, ciljna skupina pa so mladi od 15 do 29 let.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • spodbujanje dejavnega in kakovostnega preživljanja prostega časa, • okrepitev preventivne dejavnosti na področju zdravja mladih v lokalni skupnosti in posledično dvig preventive v zdravju, • okrepitev kakovosti življenja v lokalni skupnosti.
Sodelovanje	MONM se mora za izvedbo ukrepa povezati z: • zavodom za zdravstveno varstvo v lokalni skupnosti, • zdravstvenim domom, • drugimi nosilci zdravstveno-varstvene dejavnosti v lokalni skupnosti.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za otroke in mlade, ki lahko s sofinanciranjem programov in projektov nudi kakovostne programe/projekte za svoje člane in ostale mlade v lokalni skupnosti. Število uporabnikov programov/projektov je odvisno od predvidenega programa/projekta in ciljne skupine, ki ji je program/projekt namenjen.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev v proračunu ter po sprejetju akta o sofinanciranju preventivnih programov in projektov na kolegiju in izvedbi javnega razpisa. Povprečen čas od odločitve do uresničitve je na račun postopkov sprejemanja občinskih aktov oceniti na 4 mesece, vključno s časom, potrebnim za pripravo razpisa.
Financiranje	Možni viri financiranja ukrepa so: • občinski proračun • sredstva evropskih kulturnih skladov in • sredstva evropskih programov (partnerstva občin in mladinskih organizacij)

5.4.2. OMOGOČANJE BREZPLAČNE UPORABE NOTRANJE ŠPORTNE INFRASTRUKTURE V LASTI MONM IN UREDITEV ZUNANJE ŠPORTNE INFRASTRUKTURE	
Opis ukrepa	Ukrep obsega zagotovitev možnosti brezplačne uporabe notranje športne infrastrukture v lokalni skupnosti mladim med 15. in 29. letom starosti za namene športne rekreacije v zimskem času. Pri tem gre v osnovi za omogočanje brezplačne uporabe športne infrastrukture v občinski lasti, s sklenitvijo dogovora z upravljavcem o možnosti uporabe v popoldanskih oz. večernih urah. Cilj ukrepa je razširiti možnosti za športno rekreacijo mladim, ki jim okoliščine onemogočajo raznovrstno športno rekreacijo na zunanjih urejenih površinah, z zagotovitvijo finančno nezahtevnega dostopa do notranje športne infrastrukture, ki je lahko tudi v zasebni lasti oz. v lasti drugih organizacij. Namena ukrepa sta spodbuditi športno rekreacijo in zdrav življenjski slog med mladimi v lokalni skupnosti. Implementacija ukrepa zajemna naslednje dejavnosti: • sklenitev dogovora z lastnikom oz. upravljavcem športne infrastrukture o brezplačnem oddajanju prostorov v občinski lasti mladim iz lokalne skupnosti med 15. in 29. letom starosti, na podlagi vloge in v skladu z Uredbo o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti, • promocija ukrepa med mladimi, • namestitev športnih naprav na več ustreznih lokacijah, v skladu z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi in planom investicijskega vzdrževanja športne infrastrukture.

Finance	Ukrep predvideva razmeroma višje stroške MONM za vzdrževanje notranje športne infrastrukture predvsem v občinski lasti.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri (občinski +mladi)	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebnih kadrov.
Akti	Za izvedbo ukrepa ni treba sprejeti posebnih občinskih aktov, povečajo se proračunske postavke upravljavcev športne infrastrukture.
Komu je namenjen?	Ciljna skupina so vsi mladi med 15. do 29. letom starosti.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • večjo razširjenost športne rekreacije med mladimi v lokalni skupnosti, • zmanjšanje sociopatoloških pojavov med mladimi, kot so potepušstvo, huliganstvo, prestopništvo, pijančevanje in zasvojenost z drogami, • razvijanje zdravega življenjskega sloga mladih in • okrepitev kakovosti življenja v lokalni skupnosti.
Sodelovanje	MONM se mora za izvedbo ukrepa povezati z: • upravljavci športne infrastrukture v lokalni skupnosti, ne samo v lasti občine.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v lokalni skupnosti.
Čas od odločitve do uresničitve	Zaradi nizke finančne in kadrovske zahtevnosti se lahko ukrep začne izvajati takoj po sprejetju odločitve.
Financiranje	Občinski proračun.

5.4.3. SOFINANCIRANJE STROKOVNE SKUPINSKE VADBE ZA MLADE V MO NOVO MESTO V ZIMSKEM ČASU	
Opis ukrepa	Ukrep je namenjen zagotavljanju lažji dostopnosti strokovno vodenih skupinskih vadb mladim predvsem z namenom zmanjšanja prevelike telesne teže in krepitev zdravja. Skupinske vadbe s strokovnim vodstvom se večinoma izvajajo kot tržna dejavnost, kar pomeni tržne cene za plačilo udeležbe, ki so velikokrat mladim nedostopne pa vendar tako potrebne. Ukrep predvideva subvencioniranje zneska letne vadbene karte posameznim mladim v višini največ do 50 % oz. do 80 EUR.
Finance	Ukrep predvideva subvencioniranje letne vadbene karte posameznikom s strani MO NM v skupni višini 5.000 EUR na leto.
Infrastruktura	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti posebne infrastrukture.
Kadri	Za izvedbo ni potrebno zagotoviti dodaten kader.
Akti	Za izvedbo ukrepa ni treba sprejeti posebnih občinskih aktov, sredstva se namenijo iz proračunske postavke preko razpisa na področju mladine.
Komu je namenjen?	Ciljna skupina so mladi med 15. in 29. letom starosti.
Učinki	Ukrep predvideva naslednje učinke: • zmanjšanje prevelike telesne teže ali ohranjanje le te med mladimi pod strokovnim vodstvom, • zmanjšanje preddispozicij za razvoj srčnožilnih bolezni in diabetesa, • redno vodenje športno aktivnost za mlade, • večjo razširjenost in lažjo dostopnost športne rekreacije med mladimi v lokalni skupnosti,

	• razvijanje zdravega življenjskega sloga mladih in • izboljšanje kakovosti življenja v lokalni skupnosti.
Sodelovanje	MONM se mora za izvedbo ukrepa povezati z: • izvajalci strokovno vodenih skupinskih vadb v lokalni skupnosti
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za najmanj 60 mladih v lokalni skupnosti.
Čas od odločitve do uresničitve	Zaradi nizke finančne in kadrovske zahtevnosti se lahko ukrep začne izvajati takoj po sprejetju odločitve MONM in tekočega proračuna.
Financiranje	Občinski proračun.

5.5. Mladinska participacija

Analiza stanja

Pri vzpostavljanju inkluzivne in demokratične družbene odgovornosti je treba zagotoviti možnost participacije vseh delov družbe. Mladim je treba omogočiti dovolj priložnosti za učenje in razvoj odgovornosti ter aktivnega državljanstva. Sodelovanje v družbi je veliko več kot zgolj (ne)udeležba na volitvah. Evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje (v Praprotnik in Beočanin 2012, 41): »Bistvo udeležbe v družbi in aktivnega državljanstva je, da imaš možnost, prostor in podporo, da lahko sodeluješ pri odločanju in vplivaš na odločitve ter se vključuješ v različne dejavnosti in s tem prispevaš h graditvi boljše družbe.« Del potrebe po vključevanju mladih naslavlja tudi strategija, saj opredeljuje pogoje vključevanja mladih v procese odločanja in doseganja polnopravnega položaja mladih v lokalni skupnosti, ki jih bo udeleževala Mestna občina Novo mesto z ostalimi deležniki v okolju.

Participacijo lahko na splošno opredelimo kot »aktivno sodelovanje mladih pri sprejemanju odločitev o katerikoli zadevi (tudi širše v političnem prostoru), ki zadevajo oblikovanje družbe v kateri živimo. Participacija mladih se lahko odvija v različnih organizacijah oz. institucijah, projektnih ali neformalnih skupinah, pri čemer je treba posebej izpostaviti mladinske organizacije. Mladi se v odločanje lahko z različnimi oblikami organiziranosti vključujejo neposredno ali posredno« (Mladinski svet 2011: 8).

Mestna občina Novo mesto ima v 22. členu Statuta Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 7/2013) opredeljeno tudi delovanje Odbora za mladino – stalno delovno telo Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto, ki ga opredeljuje 77. člen Poslovnika Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 52/2013): »Odbor za mladino obravnava: potrebe in zahteve mladih ter daje mnenja in pobude ob reševanju mladinske problematike, izvajanje mladinske politike ter predlaga ukrepe za spodbujanje delovanja lokalnih mladinskih organizacij, daje predloge in pobude za sodelovanje in vključevanje predstavnikov mladinskih organizacij. Odbor za mladino ima devet članov.« Občina nima sprejetega odloka, strateških dokumentov na področju mladih ter nima javnega zavoda, ki bi izvajal program za mlade.

Pomanjkanje aktivnih politik na področju mladih je zaznati tudi v anketi, ki je bila izvedena za mlade v MONM. Ugotavljamo, da anketiranci Mestno občino Novo mesto ne doživljajo kot mladim prijazno občino, prav tako menijo, da občina ponuja malo priložnosti za sodelovanje v lokalnem okolju. Večina anketiranih (60 %) se je zadnjih volitev udeležila, 90 % vprašanim pa se zdi pomembno, da mladi soodločajo pri zadevah, ki so pomembne zanje, vendar jih malo manj kot 80 % meni, da niso imeli dovolj priložnosti za soodločanje. Pri vključevanju si želijo sodelovati predvsem v civilni družbi

z nevladnimi organizacijami, saj med mladimi veje relativno visoko nezaupanje v obstoječi volilni sistem, na kar kaže visoka stopnja posameznikov, ki ne volijo in ne želijo delovati v okviru političnih struktur.

Mladi razumejo pomen vključenosti v soodločanje kot možnost izražanja želja, mnenj in pogledov, ki so pri odločanju in sprejemanju končnih odločitev upoštevani po principu »moj glas šteje«. Občina lahko z mehanizmi vključevanja mladih zagotovi njihovo večjo participacijo, vzpostavi mehanizme za podajanje stališč, mnenj in predlogov ter vzpostavi bolj vključujoče okolje za dvig zaupanja v obstoječe sisteme odločanja. Mehanizme naj prilagodi po meri mladih. Občina ima na voljo več mehanizmov za vključevanje mladih, in sicer s podporo nevladnemu sektorju ter z izvajanjem dejavnosti, ki vključujejo mlade. Nevladne organizacije lahko podpirajo s sofinanciranjem programov za razvijanje kompetenc mladih za vključevanje v procese odločanja, zagotavljajo prostore neformalnim skupinam, iniciativam in mrežam, v katerih se združujejo mladi. Lokalna skupnost lahko pripravlja redna srečanja mladih z lokalnimi odločevalci, organizira dneve odprtih vrat in redne mesečne sestanke za mladino s pristojnim občinskim uradom ter mlade redno seznanja z novostmi in informacijami na enem mestu (portal za mlade, obiski in delavnice na srednjih šolah in fakultetah).

Pomembno vlogo pri vključevanju mladih imajo nevladne organizacije in v mestni občini jih deluje 505. Nevladne organizacije nudijo mladim predvsem možnosti neformalnega izobraževanja ter razvijanje različnih kompetenc in znanj, ki jih pridobivajo v procesu prostovoljnega dela. Nevladne organizacije tudi v Novem mestu predstavljajo neizkoriščeno priložnosti za mobilnost mladih (mladinske izmenjave, evropska prostovoljna služba v tujini ipd.). Po ugotovitvah na podlagi odgovorov mladih jih večina oz. malo manj kot 70 % ni vključena v nobeno nevladno organizacijo. Skoraj 80 % anketiranih meni, da bi jim koristil seznam z opisom prostovoljskih del in informacije o tem, kako se vključiti v prostovoljstvo. Okoli 35 % mladih bi zanimalo daljše prostovoljstvo (področje mobilnosti mladih) v tujini, nekoliko več, skoraj 80 %, pa bi jih zanimala krajša izobraževanja v tujini. Občina lahko spodbudi prostovoljstvo s sofinanciranjem programov in projektov, ki spodbujajo in omogočajo prostovoljno delo in mobilnost mladih.

Mladim je treba zagotoviti predvsem dve ravni sodelovanja, ki sta ključni za njihovo participacijo, in sicer na formalni in neformalni ravni.

Analiza SWOT

PREDNOSTI	SLABOSTI
• Raznovrstna ponudba vsebin za mlade, ki jih izvajajo nevladne organizacije. • Vzpostavljena infrastruktura v nekaterih krajevnih skupnostih, ki se jo lahko uporabi za participatorne dejavnosti mladih. • Ustanovljen Odbor za mladino. • Priprava strateškega dokumenta, ki predvideva ukrepe na področju participacije mladih. • Šole sodelujejo pri mednarodnih programih izmenjave mladih.	• MONM nima ustanovljenega posvetovalnega telesa, ki bi združeval mlade, strokovne delavce v občinski upravi in mladinske organizacije. • MONM nima vzpostavljenih kanalov, kjer bi mladi lahko projecirali svoje ideje/mnenja in predloge (dan odprtih vrat, novinarske konference, sestanki mladih z odločevalci in/ali občinsko upravo). • Nima infrastrukture za vzpostavitev Mladinskega centra.

• Mladi želijo soodločati pri zanje pomembnih zadevah. • Mladi želijo prispevati k skupnim odločitvam z idejami/predlogi/znanji. • Mladi želijo podajati pobude. • Obstaja politična volja za ureditev področja mladih v MONM. • Mladi želijo pridobivati nova znanja/izkušnje/veščine z neformalnim izobraževanjem v tujini. • Mladi želijo več informacij o možnostih delovanja v organizirani civilni družbi (NVO).	• MONM nima vzpostavljenega sistema obveščanja mladih (spletna stran za mlade). • Medresorska nepovezanost uradov MONM pri reševanju vprašanj na področju mladih. • Omejena sredstva in zmanjševanje sredstev za sofinanciranje programov in projektov na področju mladih. • Odsotnost usmerjenega financiranja za področje mladinskega dela in dejavnosti na področju opremljanja mladih z veščinami in znanji za vključevanje v procese odločanja. • MONM nima vzpostavljenih struktur za povezovanje vseh deležnikov v okolju, ki lahko prispevajo k večji participaciji mladih. • Mnenje mladih se ne upošteva. • Politične stranke ne preferirajo mladih članov na volitvah. • Ni politične volje za večje vključevanje mladih v delovanje delovnih teles Občinskega sveta MONM. • Nedeljujoči Mladinski svet Novo mesto. • Nemotiviranost mladih za vključevanje in delovanje v političnih strankah. • Nemotiviranost mladih za kandidiranje na volitvah. • Veliko nezaupanje v obstoječi sistem odločanja. • Mladi se premalo vključujejo v delovanje nevladnih organizacij in v prostovoljstvo.
PRILOŽNOSTI • Povečanje št. mednarodnih izmenjav mladih. • Sofinanciranje programov za mednarodne izmenjave in mobilnost mladih. • Sofinanciranje programov za razvoj prostovoljstva in večja vključenost mladih v prostovoljstvo. • Vključevanje mladih v vsa delovna občinskega sveta MONM, ki se navezujejo na odločitve o življenju mladih. • Organizirana civilna družba (505 nevladnih organizacij), ki pokriva vsa področja vključevanja mladih. • Obstoj Regijskega NVO centra – povezovalca nevladnih organizacij v MONM. • Nova finančna sredstva (2020). • Ustanovitev komisije za mladinska vprašanja (županovo posvetovalno telo) kot neposrednega kanala za vključevanje mladih ter usklajevanje potreb z vsemi deležniki. • Vzpostaviti kanale za redno mesečno	NEVARNOSTI • Nevključenost mladih v politično odločanje. • O mladih odločajo drugi. • Fragmentirano, nepregledno in nezadostno izvajanje programov za mlade zaradi odsotnosti skupne infrastrukture za dejavnosti. • Prekinjen prenos novih znanj, veščin in dobrih praks iz drugih mednarodnih okolij. • Nepovezanost in nepreglednost programov za mlade, ki prispevajo k vključevanju mladih. • Protesti, iniciative in druge oblike civilne nepokorščine. • MONM nima podpore mladih pri sprejetih odločitvah, zato odločitve težko uresniči.

komuniciranje mladih z občinsko upravo, odločevalci in drugimi deležniki.	
• Dan odprtih vrat na Uradu za šolstvo, šport in mladino na MONM.	

Cilji

- Vzpostaviti mehanizme za večjo politično vključenost mladih.
- Dvigniti raven znanja mladih za večjo politično vključenost.
- Vključenost mladih v procese odločanja.
- Informiranost in spodbujanje prostovoljstva med mladimi.
- Mobilnost mladih.

Ukrepi

1. Komisija za mladinska vprašanja.
2. Vključevanje mladih v delovna telesa občinskega sveta MONM.
3. Sofinanciranje programov in projektov za mladinsko delo in prostovoljstvo.
4. Sofinanciranje programov in projektov za mobilnost mladih.
5. Sofinanciranje programov in projektov učenja mladih za vključevanje v procese odločanja.

5.5.1. KOMISIJA ZA MLADINSKA VPRAŠANJA	
Opis ukrepa	Komisijo imenuje župan s sklepom kot svoje posvetovalno telo za preučevanje posameznih zadev iz svoje pristojnosti. Komisija organizira posvete in sestanke z mladimi in s strokovnimi delavci o določenih temah, spremlja udejanjanje strategije za mlade in druge dokumente, ki se nanašajo na življenje mladih, celostno spremlja področje mladih v mestni občini ter sprejema mnenja in stališča o določenih temah, sprejema sklepe in podaja pobude in predloge županu. Komisija je sestavljena iz 7 članov, in sicer 2 predstavnikov mladih, 1 član Odbora za mladino, 1 član Občinske uprave MONM in 3 predstavnikov organizacij mladih. Člani izmed sebe izvolijo predsednika in namestnika predsednika. Mandat članov komisije traja dve leti z možnostjo vnovičnega imenovanja. Komisija za mladinska vprašanja celovito obravnava področje mladine v občini in o tem sprejema mnenja in stališča. Komisija za mladinska vprašanja tako predvsem: - spodbuja pogoje za razvoj mladinskih dejavnosti; - sodeluje z Mestno občino Novo mesto in organizacijami mladih, - pripravlja in obravnava strateške in razvojne programe na področju dejavnosti mladih; - spremlja izvajanje strategije za mlade in predlaga morebitne popravke; - daje občinskim organom predloge in pobude ter mnenja o zadevah, ki se nanašajo na področje mladih v mestni občini, ter - obravnava druga vprašanja, povezana z mladino. Komisija za mladinska vprašanja pripravi in Občinskemu svetu Mestne občine Novo mesto predlaga pravilnik, s katerim se uredi sofinanciranje mladinskih projektov in akcij. Komisija za mladinska vprašanja vsako leto pripravi pregled odločitev občinskih organov, ki v posameznem letu vplivajo na mladino, in jih posreduje javnosti. Komisija za mladinska vprašanja obravnava predloge odločitev občinskih organov, ki vplivajo na delo in življenje mladine v občini. Za predloge odločitev, ki vplivajo na življenje in delo mladine v občini, se štejejo vsi predlogi neposrednih odločitev o mladini v obliki splošnih pravnih, drugih aktov

	ali sklepov, ki zajemajo predvsem mladino. O predlogih neposrednih odločitev o mladini mora biti komisija za mladinska vprašanja pravočasno obveščena pred sprejemom posamezne odločitve ustreznega organa oziroma predlagatelja. Predloge neposrednih odločitev o mladini komisija za mladinska vprašanja obravnava na svoji seji, na kateri oblikuje tudi mnenje, ki ga posreduje občinskemu organu, pristojnemu za sprejem odločitve.
Finance	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti dodatnih sredstev.
Infrastruktura	Za sestanke in posvete komisija uporablja infrastrukturo mladinskega centra in krajevnih skupnosti ter prostore MONM.
Kadri (občinski +mladi)	Občina zagotovi uslužbenca občinske uprave, zadolženega za mlade, ki v okviru svojih delovnih nalog skrbi za koordinacijo in informiranje komisije ter ji nudi pomoč in podporno okolje za njeno delovanje.
Akti	Sklep župana vsaki dve leti o imenovanju komisije.
Kdo ga že izvaja:	Občina Sežana
Komu je namenjen?	Ciljna skupina so mladi, ki želijo bolj dejavno participirati pri odločanju ter spremljati stanje in položaj mladih v občini. Druga ciljna skupina so mladi udeleženci posvetov/sestankov, ki podajajo predloge za izboljšanje položaja mladih.
Učinki	- večja vključenost mladih v procese odločanja - informiranost župana in občinske uprave o potrebah mladih - vzpostavljena vez med mladimi in odločevalci
Sodelovanje	Občina se mora za izvedbo ukrepa povezati s/z: - nevladnimi organizacijami, ki imenujejo predstavnike v komisijo - krajevnimi skupnostmi glede prostora za izvajanje dejavnosti - mladinskim centrom - mladinskim predstavništvom v lokalni skupnosti
Za koliko mladih je ta ukrep?	Namenjen je vsem mladim od 15. do 29. leta starosti v Mestni občini Novo mesto, ki želijo sodelovati v procesih odločanja.
Čas od odločitve do uresničitve	Komisija za mladinska vprašanja se imenuje in začne z delovanjem najpozneje v roku šest mesecev od sprejetja strategije za mladino.

5.5.2. VKLJUČEVANJE MLADIH V DELOVNA TELES A OBČINSKEGA SVETA MONM

Opis ukrepa	Lokalna skupnost sprejema mnogo pomembnih aktov (strategije, občinski prostorski načrt, letni programi športa/mladine/kulture ipd.). Pri tem lahko v procese odločanja kot partnerje sistemsko vključuje tudi mlade, na katere sprejete odločitve vplivajo in ki najbolj poznajo svoje potrebe in potrebe svojih vrstnikov. Neposredno vključevanje mladih v delo delovnih teles OS je ena od oblik sodelovanja mladih pri upravljanju države in družbe. Njihova prisotnost v delovnih telesih Občinskega sveta bi tako zagotovila sodelovanje zdaj izključenega dela javnosti pri sprejemanju odločitev glede konkretnih aktov, ki so zelo pomembni za izboljševanje pogojev za mlade ter razvoj lokalne skupnosti kot celote. Statut Mestne občine Novo mesto v 24. členu (Uradni list RS, št. 7/2013) sicer določa, da » /.../ člane komisij in odborov imenuje občinski svet izmed svojih članov in največ polovico članov izmed drugih občanov«, Poslovnik Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št.
--------------------	---

	52/2013) v 79. členu določa, da » /.../ člane delovnih teles imenuje občinski svet na predlog komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja izmed svojih članov in največ polovico članov izmed drugih občanov, razen če ta poslovnik ne določa drugače«. Člane izmed drugih občanov pa največkrat predlagajo svetniške skupine, zastopanost mladih pa je nezadovoljiva. Glede na zgoraj navedeno predlagamo spremembo: - 24. člena statuta Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 7/2013), tako da se glasi: » /.../ člane komisij in odborov imenuje občinski svet izmed svojih članov in največ polovico članov izmed drugih občanov, od katerih je najmanj eden predstavnik mladih od 18. do 29. leta starosti«. - in 79. člena Poslovnika Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 52/2013), tako da se glasi: »/.../ člane delovnih teles imenuje občinski svet na predlog komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja izmed svojih članov in največ polovico članov izmed drugih občanov, od katerih je najmanj eden predstavnik mladih od 18. do 29. leta starosti, razen če ta poslovnik ne določa drugače«. Kandidate imenujejo svetniške skupine. Predlog pošljejo komisiji za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, ki nato v skladu z 66. členom Poslovnika občinskega sveta Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 52/2013) pripravi in posreduje občinskemu svetu predloge kandidatov za vse člane delovnih teles občinskega sveta, ki jih imenuje občinski svet. Namen te pobude je predvsem vključevanje mladih v procese odločanja, ki jim omogoča priložnost, prostor in podporo, da lahko sodelujejo pri odločanju in vplivajo na odločitve, ki zadevajo oblikovanje družbe, v kateri živimo. Občina z mehanizmom vključevanja mladih zagotovi njihovo večjo participacijo, vzpostavi kanale za podajanje stališč, mnenj in predlogov ter vzpostavi bolj vključujoče okolje za dvig zaupanja v obstoječe sisteme odločanja.
Finance	Za izvedbo ukrepa ni treba zagotoviti dodatnih sredstev.
Infrastruktura	Za sestanke in posvete komisija uporablja infrastrukturo mladinskega centra in krajevnih skupnosti ter prostore MONM.
Kadri	Mestna občina Novo mesto
(občinski +mladi)	
Akti	Statut Mestne občine Novo mesto, Poslovnika Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto
Komu je namenjen?	Ciljna skupina so mladi, ki želijo bolj dejavno participirati pri odločanju.
Učinki	- večja vključenost mladih v procese odločanja - informiranost župana in občinske uprave o potrebah mladih - informiranost odločevalcev o potrebah mladih - vzpostavljena vez med mladimi in odločevalci
Za koliko mladih je ta ukrep?	Namenjen je vsem mladim od 18. do 29. leta starosti v Mestni občini Novo mesto, ki želijo sodelovati v procesih odločanja in delujejo v okviru članic Mladinskega sveta Novo mesto
Čas od odločitve do uresničitve	Sprememba statuta se opravi v letu 2016. Spremenjena člena (24. in 79. člen) se začneta izvajati pri naslednjih volitvah.
Financiranje	/

5.5.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV ZA MLADINSKO DELO IN PROSTOVOLJSTVO	
Opis ukrepa	Mladinsko delo je odgovor na številne potrebe mladih in izzive sodobne družbe, saj pomembno prispeva k večji vključenosti mladih v vse sfere življenja. Z vključevanjem mladih v mladinsko delo (učenje z delom, neformalno učenje, participacija mladih, prostovoljsko delo, aktivno in odgovorno državljanstvo) prek neformalnega učenja (učinkovit, pozitiven in privlačen način pridobivanja znanja, sposobnosti in izkušenj) omogoča večjo socialno vključenost mladih ter njihovo dejavno vlogo v družbi. Dejavnosti: - promocija in podpora mladinskemu delu, neformalnemu izobraževanju, aktivnemu državljanstvu in participacij mladih na sploh, - motivacija mladih za vključitev v prostovoljno delo, usposabljanje prostovoljcev za delo, koordinacija prostovoljnega dela (vključevanje v prostovoljno delo, sklenitev dogovorov med organizacijo in prostovoljcem, beleženje neformalnega učenja in evalvacija, intervizijski sestanki in sprotne komunikacije s prostovoljcem, spremljanje prostovoljcev ...)
Finance	Učinek na proračun MONM: 5.000,00 EUR. Denar se prek javnega razpisa razdeli glede na kriterije števila vključenih mladinskih delavcev in prostovoljcev.
Infrastruktura	V okviru delovanja in infrastrukture prostovoljskih organizacij.
Kadri (občinski +mladi)	Nepotrebni.
Akti	/
Komu je namenjen?	Mladim in nevladnim organizacijam, ki delajo z mladimi.
Učinki	Učinki ukrepa so: več mladih vključenih, bolj informirani mladi, kakovostno preživljajo prosti čas, so aktivni državljani, graditev občutka za skupnost, višanje socialnega in človeškega kapitala, pridobljena neformalna znanja, odpravljanje neenakosti v okolju, pridobivanje kompetenc, ki prispevajo k večji vključenosti mladih na trg dela.
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbo ukrepa poveže z lokalnimi mladinskimi organizacijami, ki naj izvajalcu pravočasno pošiljajo ključne informacije o svojih dejavnostih.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev za začasnega izvajalca ukrepa, tj. v letu 2016.
Financiranje	Občinski proračun, nacionalni in drugi javni razpisi.

5.5.4. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV ZA MOBILNOST MLADIH	
Opis ukrepa	Mobilnost mladih je zmožnost mladih, da v okviru doseganja ciljev za osebni razvoj, osamosvajanje, za namene prostovoljnega in mladinskega dela, izobraževalnih sistemov in programov, strokovnih usposabljanj, zaposlitvenih in kariernih ciljev, bivanjskih priložnosti ter prostočasnih dejavnosti prehajajo med različnimi kraji v matični državi in zunaj nje (Mladinski svet Slovenije, 2011). V grobem se mobilnost deli na prostorsko (geografski premiki) in družbeno. Smiselno je zagotavljati vzajemno oz. dvosmerno mobilnost, ki prispeva k pretoku informacij, širjenju znanj, pridobivanju izkušenj, razvijanju ustvarjalnosti, medkulturnemu razumevanju in sprejemanju itd. DEJAVNOSTI: - promocija mobilnosti ter podpora formalnemu in neformalnemu izobraževanju med mladimi - razvoj meddržavnih programov mobilnosti med MONM in pobratenimi mesti ter drugimi mesti - razvoj medobčinske mobilnosti med MONM in drugimi slovenskimi občinami - razvoj znotraj občinske mobilnosti (uporaba javnega prevoza, zdravi načini premikanja: hoja, kolesarjenje ...)
Finance	Učinek na proračun MONM: - 300,00 EUR: promocija mobilnosti ter podpora formalnemu in neformalnemu izobraževanju med mladimi; - 5.000,00 EUR: razvoj meddržavnih programov mobilnosti med MONM in pobratenimi mesti ter drugimi mesti. Denar se prek javnega razpisa razdeli glede na kriterije, ki se jih določi (število vključenih mladih, kakovost programa, zahtevana višina sofinanciranja programa ipd.); - razvoj medobčinske mobilnosti med MONM in drugimi slovenskimi občinami; ni treba dodatno sofinancirati; - razvoj znotraj občinske mobilnosti (uporaba javnega prevoza, zdravi načini premikanja: hoja, kolesarjenje ...); brezplačna izposoja koles za mlade (TIC), brezplačna uporaba čolnov (MONM), brezplačna uporaba mestnega potniškega prometa (1 mesec na leto), urejanje pločnikov in kolesarskih stez, kadar se obnavlja ali gradi cestna infrastruktura v MONM.
Infrastruktura	Ni potrebna posebna infrastruktura, le za znotraj občinsko mobilnost ob načrtovanju širjenja infrastrukture za kolesarje in pešce.
Kadri (občinski + mladi)	Strokovni delavci v pristojnih uradih MONM.
Akti	/
Komu je namenjen?	Mladim in nevladnim organizacijam, ki delajo z mladimi.
Učinki	Učinki ukrepa so: - bolj ozavešeni in informirani mladi, - povečanje individualne in kolektivne mobilnosti mladih, - večje povezovanje lokalnih in tujih organizacij, - večanje pomena mednarodnega sodelovanja, - zavedanje o možnostih razvoja domače lokalne skupnosti in inovativni pristopi reševanja lokalnih vprašanj, - stik z drugimi kulturami, prenos dobrih praks, nove gospodarske priložnosti, - razvoj trajnostnih oblik mobilnosti.
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbo ukrepa poveže z lokalnimi mladinskimi organizacijami.

Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev za začasnega izvajalca ukrepa v letu 2016.
Financiranje	Občinski proračun, nacionalni in drugi javni razpisi.

5.5.5. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV UČENJA MLADIH ZA VKLJUČEVANJE V PROCES ODLOČANJA

Opis ukrepa	Sodelovanje mladih pri odločitvah je ključni element pri doseganju bolj demokratične in vključujoče družbe. Od mladih si želimo več kot (ne)sodelovanje na lokalnih volitvah v smeri doseganja aktivnega državljanstva. Za spodbujanje aktivnega državljanstva pri mladih pa je treba vzpostaviti pogoje za njegov razvoj (priložnost, prostor in znanja) in vključiti mlade v odločevalske procese. O aktivnem državljanstvu govorimo takrat, kadar posameznik s svojo dejavnostjo prispeva v splošno oz. širšo družbeno korist in pri tem ne uresničuje zgolj osebnih interesov. DEJAVNOSTI: - različne metode neformalnega izobraževanja za pridobivanje znanj in veščin za aktivno državljanstvo (poznavanje demokratičnih načel, poznavanje obstoječih kanalov vplivanja na sprejemanje politik, postopki urejanja zadev, poznavanje človekovih pravic in zakonodaje, praktične akcije, kot so npr. pisanje pobud, amandmajev in dopisov, učenje demokratičnih procesov odločanja ipd.).
Finance	Učinek na proračun MONM: - 1.000,00 EUR za programe in projekte.
Infrastruktura	Ni potrebna posebna infrastruktura. Uporabi se infrastruktura prijaviteljev programov.
Kadri (občinski +mladi)	Strokovni delavci v pristojnem uradu MONM za pripravo vključitve področja v javni razpis za sofinanciranje mladinskih programov, projektov in infrastrukture.
Akti	/
Komu je namenjen?	Mladim in nevladnim organizacijam, ki delajo z mladimi.
Učinki	Učinki ukrepa so: - aktivni in usposobljeni mladi za sodelovanje v procesih odločanja - vključeni mladi - razvita izhodišča za kritično razmišljanje - bolj ozaveščeni in informirani mladi
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbo ukrepa poveže z: lokalnimi mladinskimi organizacijami, Mladinskim svetom Novo mesto in mladinskimi centri.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev za začasnega izvajalca ukrepa v letu 2016.
Financiranje	Občinski proračun, nacionalni in drugi javni razpisi.

5.6. Kultura, ustvarjalnost in prosti čas

Analiza stanja

Prosti čas je tisti čas, ki ga posamezniki preživljajo relativno samostojno in po lastnih željah. Gre za čas, ko se lahko posvečajo svojim interesnim dejavnostim, so ustvarjalni, obiskujejo izobraževalne, kulturne in zabavne dogodke. Ob vsem tem je ključno poudariti, da preživljanje prostega časa ni odvisno samo od posameznikovih želja, ampak tudi od ponudbe v okolju, kjer mladi živijo, ter od finančnih in drugih (prevoz, čas ipd.) možnosti.

Vloga (mestnih) občin je prav v zagotavljanju in spodbujanju pestre ponudbe za preživljanje prostega časa posameznikov oziroma mladih. Zakaj je ključno dejavno in kakovostno preživljanje prostega časa? V prostočasnih dejavnostih posameznik oblikuje svoj značaj, odkrije svoje talente, sposobnosti ter si na tak način utira pot v družbo.

Mestna občina Novo mesto naj bo zato mladim prijazna občina in naj poskrbi za pogoje, ki bodo ustanovam, ki delujejo na področju kulture, omogočale izvedbo programov in projektov, ki bodo kakovostno zapolnjevale prosti čas mladih v MONM. V MONM naj se v najkrajšem času vzpostavi spletni portal, ki naj obvešča mlade in drugo zainteresirano javnost o kulturnem dogajanju v MONM. Da bi mladi bolj kakovostno preživljali prosti čas in razumeli nevladne organizacije, naj MONM in pristojne izobraževalne ustanove tudi sistemsko podpirajo vključevanje mladih v prostovoljstvo ter v delo v društvih.

Ustavnovitev prostora za mlade je torej ključni ukrep, ki bo omogočal pravo oživitev projektov na področju prostega časa in kulture. Ob tem je treba poudariti, da je ključno, da se zagotavlja tudi zadostno in večletno sofinanciranje projektov na področju mladine in kulture. Pomembno je tudi, da se zagotavlja zaposlitev primerno usposobljenih mladinskih delavcev, ki naj se stalno usposablja. Nazadnje opozarjamo na pogosto nezmožnost črpanja evropskih sredstev, pri čemer primeri kažejo, da je pogosto problem pri zalaganju sredstev. Občini predlagamo, da ustanovi začasni neprofitni fond za nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu na področju kulture in mladine.

Analiza SWOT

PREDNOSTI • mladim prosti čas in udejstvovanje na področju kulture veliko pomenita • v MONM je veliko kulturnikov in kulturnih producentov • v MONM je veliko zanimanja za kulturo in kulturne dogodke	SLABOSTI • kulturna ponudba v MONM je pusta • v MONM nimamo primerne infrastrukture za izvajanje nekaterih področij kulture • (zasebni) kulturni producenti so v slabem finančnem stanju • večino državnega sofinanciranja za kulturo se zadrži v LJ
PRILOŽNOSTI • vzpostavitev Mladinskega centra s primerno opremljenostjo • zagotovitev primerno usposobljenih delavcev v MC • spodbujanje kulturnega udejstvovanja	NEVARNOSTI • MONM je od ostalih kulturnih središč oddaljena zgolj nekaj 10 km, zato obstaja nevarnost, da se bodo Novomeščani še naprej raje odpravljali tja kot pa v MONM • prenasičenost s ponudbo

mladih z različnimi razpisi • spodbujanje prirejanje kulturnih dogodkov z različnimi razpisi • vzpostavitev spletnega portala zaradi boljše preglednosti in obveščenosti mladih	
--	--

Cilji

- Spodbujati pestro ponudbo programov za preživljanje prostega časa (na področju kulture).
- Spodbujati kulturno udejstvovanje mladih in hkrati tudi njihovo soustvarjanje programov tudi s pomočjo prostovoljstva.
- Zagotoviti boljšo informiranost mladih o ponudbi prostočasnih dejavnosti v MONM.

Ukrepi

1. Vzpostavitev informativnega spletnega portala.
2. Vzpostavitev večletnih javnih občinskih razpisov.
3. Kulturno opismenjevanje mladih

5.6.1. VZPOSTAVITEV INFORMATIVNEGA SPLETNEGA PORTALA	
Opis ukrepa	Mestna občina Novo mesto naj pripravi spletni portal, na katerem bodo zbrane vse informacije o prostočasnih, kulturnih in izobraževalnih dejavnostih za mlade.
Finance	Vzpostavitev portala in vzdrževanje portala naj prevzame javni zavod, ki bo pokrival področje mladine in bo pripravil spletni portal za različne vsebine in prejel sredstva (cca 2.500,00 € zagonskih sredstev) za izvajanje projekta v sklopu javnega razpisa za mladinske programe.
Infrastruktura	Nepotrebna.
Kadri (občinski +mladi)	Nepotrebni.
Akti	/
Komu je namenjen?	Mladim in ostali zainteresirani javnosti.
Učinki	Učinki ukrepa so: večja preglednost dejavnosti za mlade, večja prepoznavnost in obiskanost dejavnosti za mlade ipd.
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbo ukrepa poveže z lokalnimi mladinskimi organizacijami, ki naj izvajalcu pravočasno pošiljajo ključne informacije o svojih dejavnostih.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev za začasnega izvajalca ukrepa, tj. pomladi 2016.
Financiranje	Občinski proračun, nacionalni javni razpisi.

5.6.2. VZPOSTAVITEV VEČLETNIH JAVNIH OBČINSKIH RAZPISOV NA VSEH PODROČJIH	
Opis ukrepa	Ukrep predvideva sklepanje pogodb o sofinanciranju za obdobje vsaj treh (3) let. Namenjen je društvom z večletnim delovanjem in celoletnim izvajanjem programov (pogoj je redno delo), ki ima zaposlene za izvajanje teh.
Finance	MONM naj v okviru proračuna zagotovi višjo in večletno postavko za večletno financiranje vsebin na področju mladine. MONM v zadnjih letih niža postavko, ki je namenjena financiranju vsebin na področju mladine. Raziskava je pokazala, da si mladi želijo več vsebin in da organizacije potrebujejo več finančnih spodbud občine. Hkrati sta organiziranje dela in možnost večjih projektov boljša, če so razpisi večletni. Tak način delovanja zagotavlja tudi možnost mednarodnih projektov.
Infrastruktura	Nepotrebna.
Kadri (občinski +mladi)	Nepotrebni.
Akti	/
Komu je namenjen?	Občinskim NVO, ki imajo status v javnem interesu na področju mladine.
Učinki	Učinki ukrepa so: večja možnost večjih večletnih projektov, večja možnost mednarodnih projektov, večja stabilnost mladinskih organizacij, boljše delovanje in organiziranje mladinskih organizacij, več projektov in več zaposlenih.
Sodelovanje	Zaželeno je, da se občina za izvedbo ukrepa poveže z: občinskimi NVO, ki imajo status v javnem interesu na področju mladine in kulture.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati takoj po zagotovitvi sredstev, tj. pomladi 2016.
Financiranje	Občinski proračun.

5.6.3. KULTURNO OPISMENJEVANJE MLADIH	
Opis ukrepa	Kultura je področje, kjer mladi lahko razvijajo svoje ustvarjalne potenciale, hkrati pa lahko s tem tlakujejo tudi svoje profesionalne umetniške poti. Populacija mladih, predvsem srednješolcev je tista, ki jo najredkeje opazimo pri obiskovanju kulturnih dogodkov (gledališče, dogodki v knjižnicah in muzeju...). Ciljni prostopi za mlade, ki targetirano nagovarjajo mlade z njim zanimivimi vsebinami in mediji so pomembni za kulturno opismenjevanje mladih. Gledališče, film, ples, likovno in literarno ustvarjanje in druge medije je potrebno mladim približati na njim zanimiv način in pri tem povezati vse javne in nevladne kulturne producente ter dvigniti zanimanje in obisk mladih na kulturnih dogodkih. Kulturni producenti naj vzpostavijo mehanizme za aktivno vključevanje mladih v pripravo vsebin.
Finance	Kulturni producenti v okviru progamov in projektov, ki jih izvajajo oz. kandidirajo na javnih občinskih in drugih razpisih ter pridobijo sredstva za ciljno kulturno opismenjevanje mladih.
Infrastruktura	V okviru že obstoječe infrastrukture kulturnih producentov in iskanje novih prostorov za kulturno udejstvovanje.
Kadri (občinski +mladi)	MONM v sodelovanju s kulturnimi producenti.

Akti	/
Komu je namenjen?	Namenjen je vsem mladim v MONM.
Učinki	Učinki ukrepa so: - večja obiskanost kulturnih dogodkov s strani mladih - mladi imajo prostor in priložnost za izražanje svojih kreativnosti - vzpostavljeni so mehanizmi za razvijanje kreativnih potencialov, ki lahko postanejo karierna pot mladih
Sodelovanje	Kulturni center Janeza Trdine Novo mesto, Anton Podbevšek teater, Dolenjski muzej, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in drugi zavodi ter nevladne organizacije, ki delujejo na področju kulture.
Za koliko mladih je ta ukrep?	Ukrep predvideva neposredne koristi za vse mlade v občini in širše.
Čas od odločitve do uresničitve	Ukrep se lahko začne izvajati 2016.
Financiranje	Občinski proračun in drugi viri.

6. UKREPI IN ČASOVNI NAČRT IZVEDBE

(časovnica terminsko opredeljuje začetek izvajanja ukrepa)

	Zap. št.	Št. ukrepa	Ukrepi	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.			Prioritetni ukrepi:						
	1.	1.5.1.	Vzpostavitev mladinskega centra			X			
	2.	1.5.2.	Zagotavljanje infrastrukture za mladinske organizacije – brezplačna oddaja občinskih prostorov v uporabo	X					
	3.	1.5.3.	Začasna uporaba prostorov v občinski lasti za izvedbo programov in projektov	X					
	4.	1.5.4.	Sofinanciranje mladinskih programov in projektov	X					
	5.	1.5.5.	Vključevanje ranljivih skupin mladih	X					
	6.	1.5.6.	Povečanje števila nevladnih organizacij, ki imajo pridobljen status organizacije v javnem interesu na področju mladine	X					
2.		5.1.	Področje: Izobraževanje						
	7.	5.1.1.	Zagotavljanje študijske prakse v javnih zavodih		X				
	8.	5.1.2.	Zagotavljanje kadrovskih štipendij	X					
	9.	5.1.3.	Sofinanciranje usposabljanj mladinskih delavcev		X				
3.		5.2.	Področje: Zaposlovanje in delo						
	10.	5.2.1.	Administrativna podpora zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih mladih v okviru programa javnih del	X					
	11.	5.2.2.	Spodbujanje podjetništva med mladimi		X				
	12.	5.2.3.	Zagotavljanje možnosti opravljanja pripravništva v občinski upravi in javnih zavodih MONM		X				
4.		5.3.	Področje: Bivanjske razmere						
	13.	5.3.1.	Podpora stanovanjski zadrugi oz. kooperativi			X			
	14.	5.3.2.	Prednostno vključevanje mladih in mladih družin na področju stanovanjskih politik		X				
	15.	5.3.3.	Neprofitna najemna stanovanja za mlade	X					
	16.	5.3.4.	Subvencioniranje tržnih najemnin mladim in mladim družinam v MONM.	X					

	17.	5.3.5.	Subvencioniranje komunalnega prispevka mladim družinam pri gradnji stanovanjskega objekta		X				
5.		5.4.	Področje: Zdravje in dobro počutje						
	18.	5.4.1.	Sofinanciranje preventivnih programov in projektov zdravja		X				
	19.	5.4.2.	Omogočanje brezplačne uporabe notranje športne infrastrukture v lasti MONM in ureditev zunanje športne infrastrukture		X				
	20.	5.4.3.	Sofinanciranje strokovne skupinske vadbe za mlade v MO Novo mesto v zimskem času		X				
6.		5.5.	Področje: Mladinska participacija						
	21.	5.5.1.	Komisija za mladinska vprašanja.		X				
	22.	5.5.2.	Vključevanje mladih v delovna telesa občinskega sveta MONM.		X				
	23.	5.5.3.	Sofinanciranje programov in projektov za mladinsko delo in prostovoljstvo.		X				
	24.	5.5.4.	Sofinanciranje programov in projektov za mobilnost mladih.		X				
	25.	5.5.5.	Sofinanciranje programov in projektov učenja mladih za vključevanje v procese odločanja.		X				
7.		5.6.	Področje: Kultura, ustvarjalnost in prosti čas						
	26.	5.6.1.	Vzpostavitev informativnega spletnega portala		X				
	27.	5.6.2.	Vzpostavitev večletnih javnih občinskih razpisov		X				
	28.	5.6.3.	Kulturno opismenjevanje mladih		X				

7. UKREPI - PRIMERJAVA Z OBSTOJEČIM STANJEM

	Zap. št.	Št. ukrepa		KAJ SE ŽE IZVAJA (2015)	RAZLIKA – KAJ BOMO Z UKREPOM DOSEGLI
1.			PRIORITETNI UKREPI		
	1.	1.5.1.	Vzpostavitev mladinskega centra	Se ne izvaja.	Pri tem ukrepu gre za zagotavljanje kontinuirane podpore MONM dejavnostim mladinskega centra, s ciljem, da se razpršeno izvajanje programov in projektov društev in zavodov poveže v holistični program za mlade, ki naslavlja vsa področja potreb mladih. Področje mladine naj se uredi z odlokom in pridruži enemu od obstoječih javnih zavodov ali kot samostojni javni zavod.
	2.	1.5.2.	Zagotavljanje infrastrukture za mladinske organizacije – brezplačna oddaja občinskih prostorov v uporabo	Se izvaja okrnjeno.	Namen ukrepa je zagotoviti trajno in ustrezno infrastrukturno podporo z namenom krepitve dejavnosti mladih in omogočanjem njihovega dejavnega preživljanja prostega časa. Cilj ukrepa je brezplačna oddaja poslovnih prostorov v občinski lasti v uporabo mladinskim organizacijam. Ukrepi omogoča redno delovanje mladinskih organizacij, ki se pogosto srečujejo s težavo nezmožnosti plačevanja najemnin oz. pomanjkanjem prostora za izvajanje njihove dejavnosti.
	3.	1.5.3.	Začasna uporaba prostorov v občinski lasti za izvedbo programov in projektov za nevladne organizacije in socialna podjetja, ki vključujejo mlade	Se je začela izvajati v 2014.	Prazne prostore, ki niso v uporabi in čakajo na prodajo ali oddajo po tržni ceni, se oddajo v brezplačno uporabo nevladnim organizacijam, lahko tudi za kratek čas (začasna raba nepremičnega premoženja stavbe in kmetijske površine, dokler ne pride do uresničevanja prvotnega namena).
	4.	1.5.4.	Sofinanciranje mladinskih programov in projektov	Se izvaja.	V letu 2015 so v proračunu zagotovljena sredstva v višini 100.000 EUR, načrtovano je postopno povečanje do

					višine 150.000 EUR. Sofinanciranje se uskladi s smernicami strategije.
	5.	1.5.5.	Vključevanje ranljivih skupin mladih	Se izvaja delno	Ranljivim skupinam mladih je potrebno z dodatnimi spodbudami omogočiti vključevanje v programe, ki jim nudijo podporo pri odmikavanju od socialne izključenosti. Pri vseh ukrepih, ki so navedeni v tem strateškem dokumentu, se vzpostavi mehanizme, ki pri izvajanju ukrepov še s posebno pozornostjo vključujejo tudi najbolj ranljive mlade.
	6.	1.5.6.	Povečanje števila nevladnih organizacij, ki imajo pridobljen status organizacije v javnem interesu na področju mladine	Samo tri (3) - nezadovoljivo	Društva s statusom delovanja v javnem interesu na področju mladine bodo lahko kandidirala na razpise Urada za mladino, na druge državne in evropske razpise, možnost pridobitve prostorov od MONM v brezplačno uporabo, možnost prejemanja 0,5% dohodnine...
2.		5.1.	Področje: Izobraževanje		
	7.	5.1.1.	Zagotavljanje študijske prakse v javnih zavodih	Nekateri javni zavodi MONM že omogočajo opravljanje obvezne prakse (šole, vrtci).	MONM bo s sprejetjem ukrepa lahko letno omogočila opravljanje prakse 5 dijakom in 5 študentom, z nagrado v skladu z zakonodajo, v skupni višini cca 8.000 EUR.
	8.	5.1.2.	Zagotavljanje kadrovskih štipendij	MONM že sofinancira štipendije v gospodarskih družbah preko RC NM v okviru Regijske štipendijske sheme za Dolenjsko.	MONM za ta namen že zagotavlja Razvojnemu centru približno 10.000 EUR na leto. Ukrep naj izvaja RC v sodelovanju z delodajalci.
	9.	5.1.3.	Sofinanciranje usposabljanj mladinskih delavcev	Ni direktnega sofinanciranja.	Mladinski centri naj kontinuirano koordinirajo in izvajajo usposabljanja kadrov oz. mladinskih delavcev za delo z mladimi.
3.		5.2.	Področje: Zaposlovanje in delo		
	10.	5.2.1.	Administrativna podpora zaposlovanju	V letu 2015 je skupaj 76	Ukrep obsega administrativno podporo

			dolgotrajno brezposelnih mladih v okviru programa javnih del	javnih delavcev, od tega je 41 sofinanciranih s strani MONM. Od teh 41 delavcev je cca 50% (15-20) mladih do 29 let (stanje junij 2015).	lokalnim izvajalcem socialnovarstvenih, kulturnih, naravovarstvenih, komunalnih, kmetijskih in drugih programov družbeno koristnega dela, ki načrtujejo krepitev svoje dejavnosti z izvedbo lokalnega zaposlitvenega programa, namenjenega spodbujanju razvoja novih delovnih mest in ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti brezposelnih oseb. Cilj ukrepa je pospešitev dejavnosti spodbujanja delovne aktivnosti dolgotrajno brezposelnih mladih v MONM in omogočanje vključevanja čim višjega števila dolgotrajno brezposelnih mladih, vsaj 20 mladih na leto. MONM priporoči izvajalcem javnih del, da zaposlujejo mlade iz MONM z upoštevanjem splošnih pogojev vezanih na razpis. Tendencia je ohraniti oz. izboljšati obstoječe stanje zaposlovanja mladih z aktivnimi politikami zaposlovanja z vsaj 50% deležem javnih delavcev starih do 29 let.
	11.	5.2.2.	Spodbujanje podjetništva med mladimi	RC zagotavlja infrastrukturo, MONM je že zagotavljala sredstva za ta namen	Povečanje možnosti za mlade, da mladi ustanovljajo nova podjetja in zagotavljajo tudi nova delovna mesta in tako pripomorejo k diverzifikaciji trga dela na območju naše občine.
	12.	5.2.3.	Zagotavljanje možnosti opravljanja pripravništva v občinski upravi in javnih zavodih MONM	MONM je v letu 2015 že zagotovila eno pripravništvo.	Pridobitev novih delovnih izkušenj in boljša možnost za zaposlitev
4.		5.3.	Področje: Bivanjske razmere		
	13.	5.3.1.	Podpora stanovanjski zadrugi oz. kooperativi	Se ne izvaja.	Poveča se število neprofitnih stanovanj in s tem lažjo ureditev samostojnih bivalnih razmer za ranljive skupine
	14.	5.3.2.	Prednostno vključevanje mladih in mladih družin na področju stanovanjskih politik	Se ne izvaja.	Celostna obravnava stanovanjske politike s ciljem povečanja števila zasebnih najemnih in javnih najemnih stanovanj ter

					zagotovitev zadostnega števila bivalnih enot za mlade.
	15.	5.3.3.	Neprofitna najemna stanovanja za mlade	V letu 2015 objavljen razpis za 3 stanovanja, v pripravi je še za 6, za vse starostne skupine	Pozitivna diskriminacija mladih in mladih družin - dodelitev dodatnih točk mladim do 29 let oz. mladim družinam
	16.	5.3.4.	Subvencioniranje tržnih najemnin mladim in mladim družinam v MONM.	Izvaja CSD - MONM že sofinancira neprofitne najemnine, in sicer prejemnikom denarne socialne pomoči, za katero izda sklep CSD Novo mesto na podlagi izračuna dohodka na družinskega člana.	Ukrep obsega financiranje subvencioniranja tržnih najemnin za mlade odrasle med 18. in 29. letom starosti v lokalni skupnosti, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. Pri tem gre za obravnavo mladih v postopkih dodeljevanja subvencij lokalne skupnosti za tržne najemnine v skladu z veljavno zakonodajo, na podlagi katere je subvencioniranje najemnin ena od nalog občine. Ukrep obsega oblikovanje in izvedbo javnega razpisa za subvencioniranje tržnih najemnin za mlade odrasle med 18. in 29. letom starosti v lokalni skupnosti, ki prvič samostojno rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.
	17.	5.3.5.	Subvencioniranje komunalnega prispevka mladim družinam pri gradnji stanovanjskega objekta	Pomoči pri gradnji hiš mladim družinam še ni.	Ukrep obsega financiranje subvencioniranja komunalnega prispevka za mlade družine v lokalni skupnosti, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje. Izvajanje ukrepa obsega oblikovanje in izvedbo javnega razpisa za subvencioniranje komunalnega prispevka za mlade družine v lokalni skupnosti, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.
5.		5.4.	Področje: Zdravje in dobro počutje		
	18.	5.4.1.	Sofinanciranje preventivnih programov in projektov zdravja	Se ne izvaja.	Vsaj 10 novih preventivnih zdravstvenih programov proti odvisnosti, za zdravo življenje, preventivo...
	19.	5.4.2.	Omogočanje brezplačne uporabe notranje športne infrastrukture v lasti MONM in ureditev	Se izvaja delno.	Vsaj 200 mladim na leto omogočiti vstop v dvorane in telovadnice, z minimalnim

			zunanje športne infrastrukture		plačilom, možnost vključevanja v razne oblike rekreacije...
	21.	5.4.3.	Sofinanciranje strokovne skupinske vadbe za mlade v MO Novo mesto v zimskem času	Se ne izvaja	Zagotavlja se lažja dostopnost strokovno vodenih skupinskih vadb mladim predvsem z namenom zmanjšanja prevelike telesne teže in krepitev zdravja. Skupinske vadbe z strokovnim vodstvom se večinoma izvajajo kot tržna dejavnost, kar pomeni tržne cene za plačilo udeležbe, ki so velikokrat mladim nedostopne pa vendar tako potrebne. Predvideno je izboljšanje zdravstvenega stanja vsaj 60 mladih in z redno dejavnostjo navajanje na zdrav življenjski slog.
6.		5.5.	Področje: Mladinska participacija		
	22.	5.5.1.	Komisija za mladinska vprašanja.	Se ne izvaja.	Prilagojen mehanizem s katerim MONM vzpostavlja priložnost za sodelovanje mladih pri odločanju in vplivanju na odločitve. Pri tem vključuje mlade, mladinske organizacije, predstavnike Odbora za mladino in MONM oz. prepleta in povezuje ključne deležnike v županovem posvetovalnem telesu. Komisija je ves čas v stiku z vsemi relevantnimi deležniki ter s predlogi povezuje politike »od spodaj navzgor« in ima pregled nad izvajanjem sistemskih rešitev izvajanja strategije na mladinskem področju
	23.	5.5.2.	Vključevanje mladih v delovna telesa občinskega sveta MONM.	Odbor za mladino – stalno delovno telo Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto Mladi nimajo sistemsko zagotovljene možnosti participacije v delovnih	Neposredno vključevanje mladih v delo delovnih teles OS je ena od oblik sodelovanja mladih pri upravljanju države in družbe. Namen te pobude je predvsem vključevanje mladih v procese odločanja, ki jim omogoča priložnost, prostor in podporo, da lahko sodelujejo pri odločanju in vplivajo na odločitve, ki

				telesih OS MONM.	zadevajo oblikovanje družbe, v kateri živimo. Participacija mladih v delovnih telesih Občinskega sveta bi tako zagotovila sodelovanje zdaj izključenega dela javnosti pri sprejemanju odločitev glede konkretnih aktov, ki so zelo pomembni za izboljševanje pogojev za mlade ter razvoj lokalne skupnosti kot celote. V vsakem delovnem telesu OS MONM se s spremembo statuta in poslovnika MONM zagotovi participacijo predstavnika mladih, ki jih predlaga Komisija za mladinska vprašanja, ki pripravi in posreduje občinskemu svetu predloge kandidatov za vse člane delovnih teles občinskega sveta, ki jih imenuje občinski svet.
24.	5.5.3.	Sofinanciranje programov in projektov za mladinsko delo in prostovoljstvo.	Prostovoljsko delo je v določenih javnih razpisih MONM ovrednoteno kot lastni finančni vložek prijavitelja.	Sistemsko podprto financiranje in razvoj mladinskega dela: izobraževanja mladinskih delavcev po usmeritvi »mladi za mlade«, motivacija mladih za vključitev v prostovoljno delo, usposabljanje prostovoljcev za delo in koordinacija prostovoljnega dela (vključevanje v prostovoljno delo, sklenitev dogovorov med organizacijo in prostovoljcem, beleženje neformalnega učenja in evalvacija, intervizijski sestanki in sprotna komunikacija s prostovoljcem, spremljanje prostovoljcev ...)	
25.	5.5.4.	Sofinanciranje programov in projektov za mobilnost mladih.	Podpora učni mobilnosti in drugim oblikam mobilnosti niso neposredno podprte.	Sofinanciranje programov na področju učne mobilnosti (usposabljanj, EVS prostovoljstva, mladinskih izmenjav ...) in drugih izmenjav (kultura, šport ipd.) preko razpisa, saj nobena od navedenih aktivnosti, ki se izvajajo ni 100% financirana (npr. Erasmus + ima pavšale).	
26.	5.5.5.	Sofinanciranje programov in projektov učenja mladih za vključevanje v procese odločanja.	Ni neposrednega sofinanciranja.	S sofinanciranjem aktivnosti za spodbujanje aktivnega državljanstva se	

					bo vzpostavilo pogoje (priložnost, prostor in znanja) za vključitev mladih v odločevalske procese in razvoj veščin za njihovo vključevanje (poznavanje demokratičnih načel, poznavanje obstoječih kanalov vplivanja na sprejemanje politik, postopki urejanja zadev, poznavanje človekovih pravic in zakonodaje, praktične akcije, kot so npr. pisanje pobud, amandmajev in dopisov, učenje demokratičnih procesov odločanja ipd.)
7.		5.6.	Področje: Kultura, ustvarjalnost in prosti čas		
	27.	5.6.1.	Vzpostavitev informativnega spletnega portala.	Se ne izvaja.	Mladi in tudi vsi drugi občani bodo na enem mestu prejeli podatke o dogajanju na vseh področjih – šport, mladina, kultura, sociala, zaposlovanje ipd.
	28.	5.6.2.	Vzpostavitev večletnih javnih občinskih razpisov.	Že izvajamo, na področju socialnega varstva in kulture.	V letu 2015 bomo pripravili še razpisno dokumentacijo za sofinanciranje rednega dela društev za tri leta, 2016, 2017 in 2018, na področju mladine in športa.
	29.	5.6.3.	Kulturno opismenjevanje mladih	Ni neposrednega sofinanciranja.	V sodelovanju s kulturnimi producenti bomo spodbudili kulturno opismenjevanje mladih in s tem zasledovali cilje večje udeležbe in participacije pri konzumiranju in razvijanju kreativnih potencialov pri mladih.

8. ZAKLJUČEK

Celostna ureditev politike participacije mladih v Mestni občini Novo mesto je prvi korak k doseganju neodvisnih in samostojnih mladih, njihovi aktivni participaciji v družbi in posledično k zagotavljanju trajnostnega družbenega razvoja. Mladi so pogosto najbolj prezrt del družbe, za katerega po mnenju mnogih ni treba uvajati posebnih ukrepov. Zaradi pomembnosti življenjskih prehodov, ki jih posameznik opravi v obdobju mladosti, so podporni ukrepi ključni za uspešno vključevanje mladih v vse sfere družbenega življenja. Če si torej želimo zdravo, skladno in povezano družbo, ki bo nudila perspektivno prihodnost in v kateri bodo ljudje z veseljem ter produktivno živeli, moramo ustrezno poskrbeti prav za mlade – skupaj z mladimi. V strategiji smo k sodelovanju povabili vse deležnike in relevantne družbene akterje, ki lahko kakor koli prispevajo k izboljšanju obstoječih okoliščin in pogojev. S predvidenimi ukrepi želimo ustvariti pogoje za razvoj dolgoročne in usklajene politike, ki bo ustrezala potrebam mladih in jim omogočila uspešno integracijo na trg dela, ter jih motivirati k vseživljenjskemu učenju. Tako lahko namreč pomembno vplivamo na kakovost življenja mladih v Mestni občini Novo mesto.

9. VIRI

Baumkirher Tanja, Nina Bakovnik in drugi. 2011. Programski dokument mladinskega sveta Slovenije »Participacija mladih«. Ljubljana, Mladinski svet Slovenije.

Baumkirher Tanja, Snežana Džidić in Karmen Murn. 2012. *Analiza nacionalnih mladinskih organizacij*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.

Boljka Urban, Tomaž Deželan in drugi. 2010. *Matrika ukrepov državnih organov na področju mladinske politike*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport – Urad RS za mladino in Urad RS za socialno varstvo.

Gril, Alenka, Eva Klemenčič in Sabina Autor. 2009. *Udejstvovanje mladih v družbi*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Lavrič, Milan. (ur.). 2011. *Mladina 2010: družbeni profil mladih v Sloveniji*. Maribor: Aristej

Mandič, Srna. 2009. Stanovanjske razmere mladih. V *Med otroštvom in odraslostjo*, (ur.) Urban Boljka in Tatjana Rakar, 77–93. Ljubljana: MŠŠ –URSM in IVZ.

Praprotnik, Laura in Tadej Beočanin. 2012. Participacija mladih. V Igor Ranc. (ur.): *Lokalna mladinska politika*. Ljubljana: Zveza ŠKIS; Ajdoščina: Mladinski svet.

Mandič, Srna. 2009. Stanovanjske razmere mladih. V *Med otroštvom in odraslostjo*, ur. Urban Boljka in Tatjana Rakar, 77–93. Ljubljana: MŠŠ –URSM in IVZ.

Mladinski svet Slovenije. 2010. Programski dokument Izobraževanje mladih. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.

Mladinski svet Slovenije. 2010. Programski dokument Organiziranje mladih. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.

Mladinski svet Slovenije. 2010. Programski dokument Zaposlovanje mladih. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.

Mladinski svet Slovenije. 2011. Programski dokument Participacija mladih. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.

Murn Karmen, Tadej Lebič in Uroš Skrinar. 2011. *Mladinski centri v Sloveniji*. Ljubljana: Zavod Mladinska mreža MaMa.

Statistični urad RS, Bela knjiga o športu, MIZŠ, Zakon o šport (Ur. l. RS, št. 22/1998), Nacionalni program športa (Ur. l. RS, št. 24/2000), Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Ur. l. RS, št. 42/2010)

Ule, Mirjana. 2008. *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS). Ur. l. RS 42/2010 (28. maj 2010).

Zakon o mladinskih svetih (ZMS). Ur. l. RS 70/2000, spr. 42/2010

Statut Mestne občine Novo mesto (Ur. l. RS, št. 7/2013)

Poslovnik Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto (Ur. l. RS, št. 52/2013)

INTERNETNI VIRI

Bela knjiga Evropske komisije. 2001. *Nova spodbuda za evropsko mladino*. Bruselj: Komisija evropskih skupnosti. Dostopno prek:

http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/doc/Knjiznica_DOC/BELA_KNJIGA.doc.

Evropski ekonomsko-socialni odbor. Zaposljivost mladih CCMI/118, Bruselj, 2014. Dostopno prek:

https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCYQFjAB&url=https%3A%2F%2Fwebapi.eesc.europa.eu%2Fdocumentsanonymous%2Feesc-2013-05662-00-00-ac-tra-sl.doc%2Fcontent&ei=8_msVNPVPOTTygPa_oKIDg&usg=AFQjCNHgNxS-Pv0mGINqUQ_f3jvG43fisw&sig2=kU7NxeFcV_-0YKKXtO1A3A&bvm=bv.83134100,d.bGQ.

Državni zbor RS. Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013-2022 (ReNPM13-22).

Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=114924>